

ENONTEKIÖ MUINAISJÄÄNNÖSLUETTELO JA TARKASTUKSIA

Koottu Lapin peltikaapista Markku Torvisen jäämistöstä

Sisältää kohteet:

Enontekiö 1 – 44

Enontekiö 62 – 63

Enontekiö 76 – 81 tarkastuksia M. Torvinen 1983-1984

Enontekiö 84 – 87

Enontekiö 89 tarkastus M. Torvinen 1985

Enontekiö 91, 93-105

Enontekiö 108 – 113

Enontekiö 125 – 131 tarkastus M. Torvinen 1986 (vain kartat)

Enontekiö 160 tarkastus M. Torvinen 1989 (vain kartat)

Numerointi vastaa muinaisjäännösrekisterin numerointia, mutta vain osa kohteista on viety rekisteriin, esimerkiksi irtolöydöt puuttuvat. Luettelossa mukana olleet kopiot muista arkistossa jo ennestään olevista tarkastuskertomuksista on poistettu, siksi numerointi ei ole jatkuva.

Helsingissä 9.6.2010

Johanna Seppä

Seitakivi, luokka I

Kylä: Näkkälä

Tila: Valtionmaa

Näkkälän kuuluisa ja " vähän kaikkeen hyvä" seitakivi sijaitsee Enontekiön kirkolta n. 24⁵ km N Näkkäläjärven S -osan NW-rannalla niementyvessä muutaman metrin päässä vesirajasta koivikkoa kasvavalla sorakumpareella. Enontekiö kk - Kautokeino - maantiestä (nro 958) eroaa Palojärvellä , n. 38 km kirkolta, polkutie, pituudeltaan n. 15 km, jota myöten päästään Näkkälän kylälle. Kylällä tiestä eroaa Enontekiön kirkolle vievä polku. Seitakivi on polun varressa Näkkäläjärven taloryhmästä n. 1 km SSW.

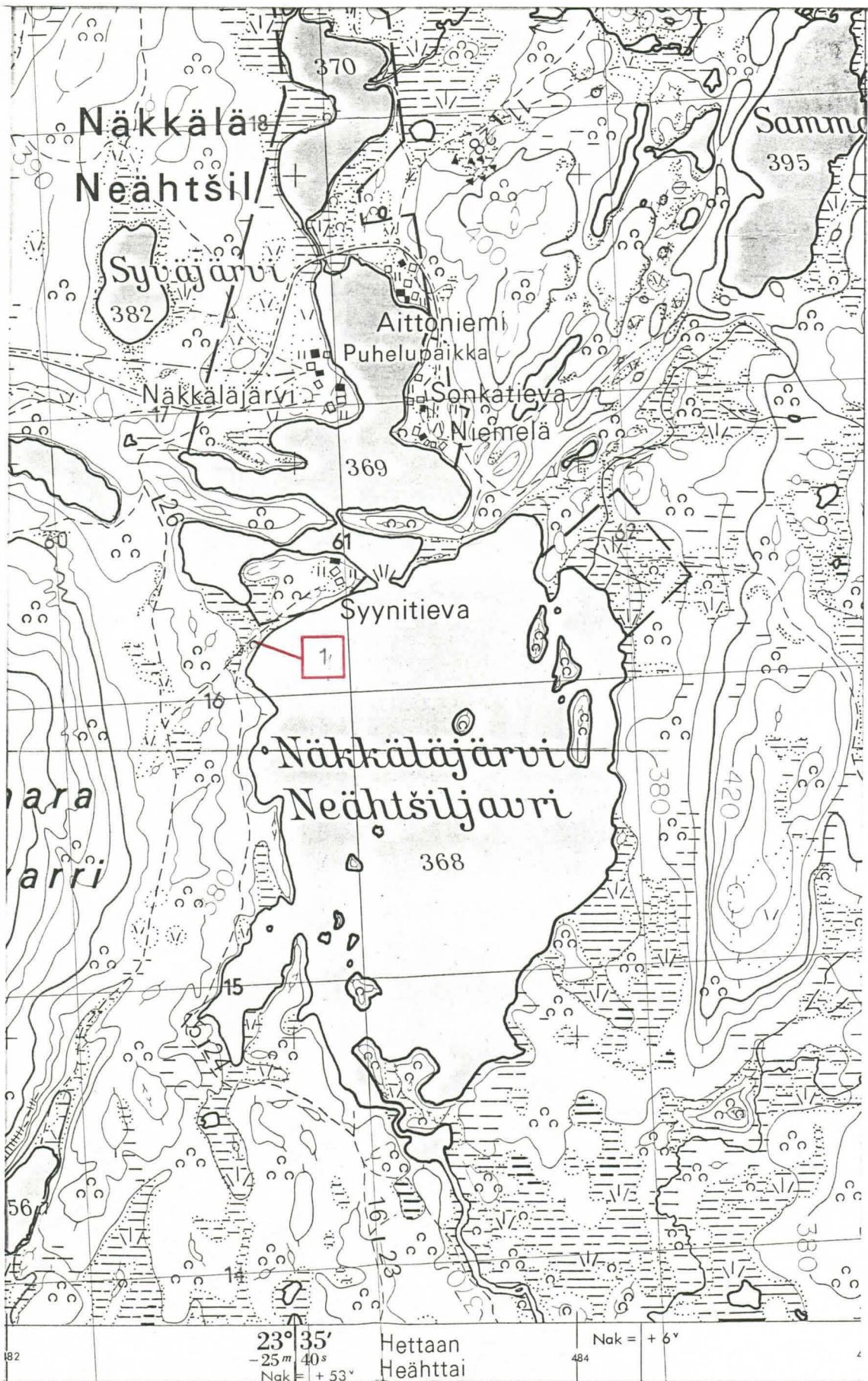
Itse kivi on ylöspäin suippeneva ja muistuttaa hieman lapinkotaa. Korkeutta kivellä on yli 3 m, väriltään vaalean punaruskea ja harmaa. Kivi tunnetaan erityisesti peuraseitana, mutta myös kalamiehet ovat sitä palvoneet.

Paikalla on kyltti, jonka mukaan kivi on rauhoitettu luonnonmuistomerkkinä (nähty v. 1981).

Tark. M.T. 1981, jolloin poromies Oula Vanhapihan haastattelu
Dia

Kirj: Suomenmaa IX:2, s. 269; Paulaharju: Seitoja ja ... s. 6, 12, 17, 25, 41, kuva 23; Itkonen, Hednische Religion... s. 33, Abb. 4; ~~Man-ker, Die lappische Zaubertrommel jne.~~

~~Kappanvesi heliga stället~~
Lagercrantz, Tunturailtan matristä s. 254

7612

Ote top. kartasta 2814 07, 1:20 000

x = 90 -
91 -

y = 28 -
29 -

z = 317,9 - 320

Seita, luokka II

Kylä: Nunnanen

Tila: Valtionmaa

Seitalompolossa " on vissiin ollut seita, koska sillä nimellä sanotaan järveä" (Paulaharju, Seitoja ja ... s. 43).

Suomenmaa IX:2, s. 269 mainitaan seitakivi Peltojoen latvoilla Seitajärven rannalla. Kysymyksessä lienee yksi ja sama paikka, kartalla ei ole Seitajärveä, -lompolo kylläkin.

Peltojoki, tosin Pasmajärven yläpuoliselta osaltaan Ylijoki saa alkunsa Enontekiön/Kitttilän rajalta Pahkijärvistä. Joki virtaa useiden järvien kautta: Pahkijärvestä Armojärveen, pienen lompolon kautta Seitalompoloon ja edelleen Ainuvarpainen -järveen, ja siitä edelleen Pasmajärveen. Seitalompolo sijaitsee Nunnasen kylästä n. 8 km E. Kartasta päätellen järvi on matalarantainen ja jänkien saartama.

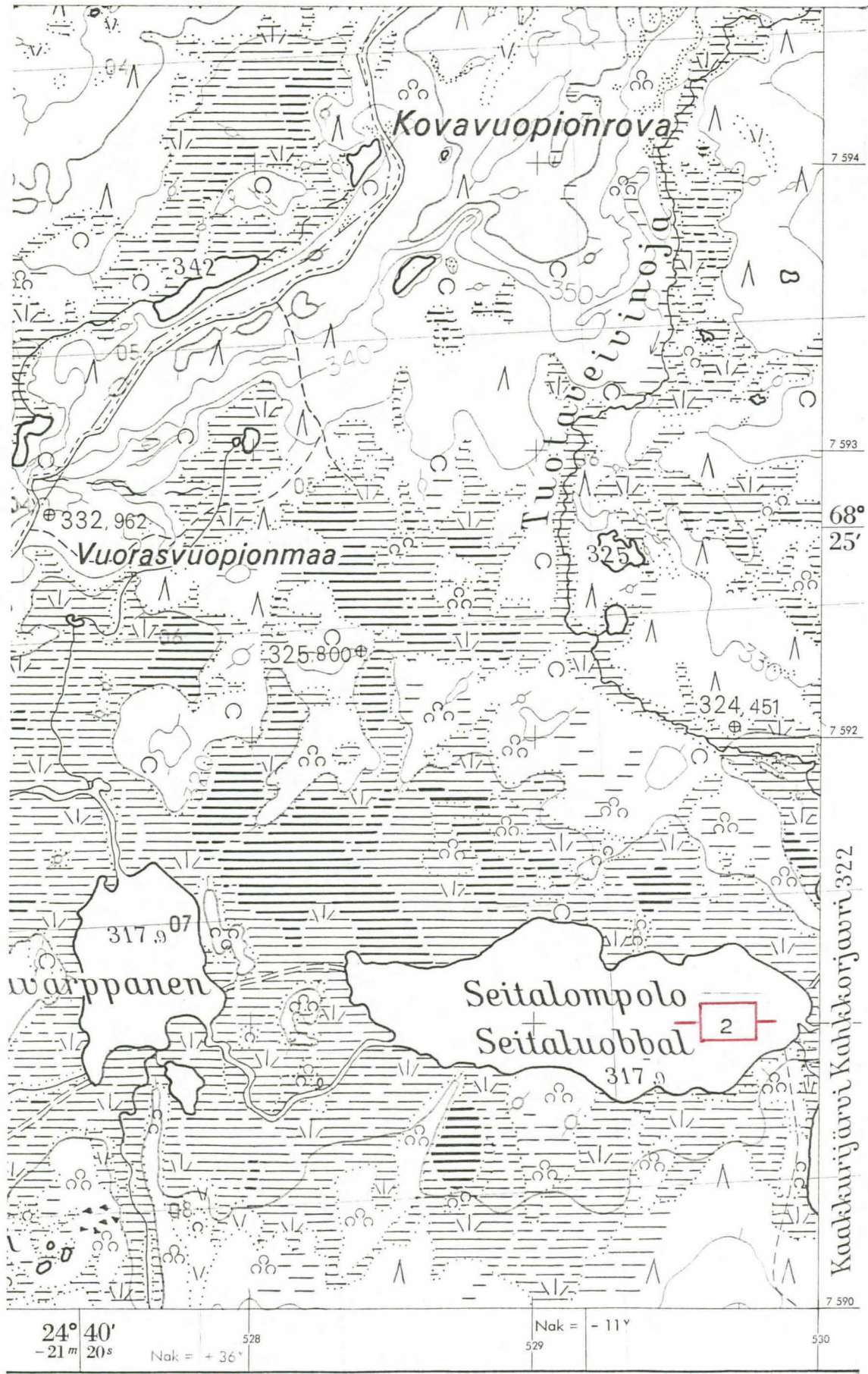
Kirj: Paulaharju, Seitoja ja ... s. 43

Suomenmaa IX:2, s. 269

Itkonen, Hednische Religion...s, 33

Casten I, 22;

ENONTEKIÖ 2 (Seitalompolo)

Ote top.kartasta 2831 08, 1:20 000

+ Lejrollein' E 29

ENONTEKIÖ 3 (Jyppyrä)

Top. kartta 2813 08

JYPPYRÄ

x = 790 -

y = 486

z =

Seitakivi, luokka II

Kylä: Kirkonkylä

Tila: Valtionmaa

Jyppyrä, pienehkö ja teräväpiirteinen vaara sijaitsee Ounasjärven N puolella Rantapalo -ylängön rannimmaisessa (= SE) päässä. Järven rannasta on Jyppyrän laelle n.750 m ja Hetan kirkosta 2250 m NE. Laella on nykyisin palovartio ja radiomasto, lounaisrinteellä on sijainnut sittemmin purettu hiihtohissi.

Palvoskimi on sijainnut " ei aivan laella", ollut kuutiomainen, sivultaan n. 70 cm ja seissyt neljän kiven varassa. Kivelle on uhrattu sarvia ja messinkisolkia.

Hettiin rakennettiin kirkko v. 1864, ja sen rakentajat vyöryttivät kiven Mikon talon kautta Ounasjärveen, jonka jälkeen " on järvestä kalansaalis huonontunut".

- Kts. kartta kohde ENONTEKIÖ 7

Kirj: Paulaharju, Seitoja ja... s. 27, 43-44

Suomenmaa IX:2, s. 269

Itkonen, Hednische Religion... s. 33

Lappalaiskalmisto, luokka II

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Löydöt: KM 7486:1-5, lahonnutta luuta, vuolukiven kappaleita, maanäyt-
teitä v:lta 1918

Lapinkieltä tutkiessaan yliopp. Emil Lagercranz kävi Pöyrisjärvellä
v. 1918. Oppaaltaan Pietari Proksilta hän sai kuulla " kummallisista
muinaisjäännös
kummuista". Tämä/koostuu 15:sta pohjaltaan neliön muotoisesta kummusta,
jotka yhdessä muodostavat 10 x 10 m:n kokoisen kumpusikermän.

L. tutki yhtä kummuista, jossa tapasi pitkälle lahonneen luurangon
ym. (em. löydöt).

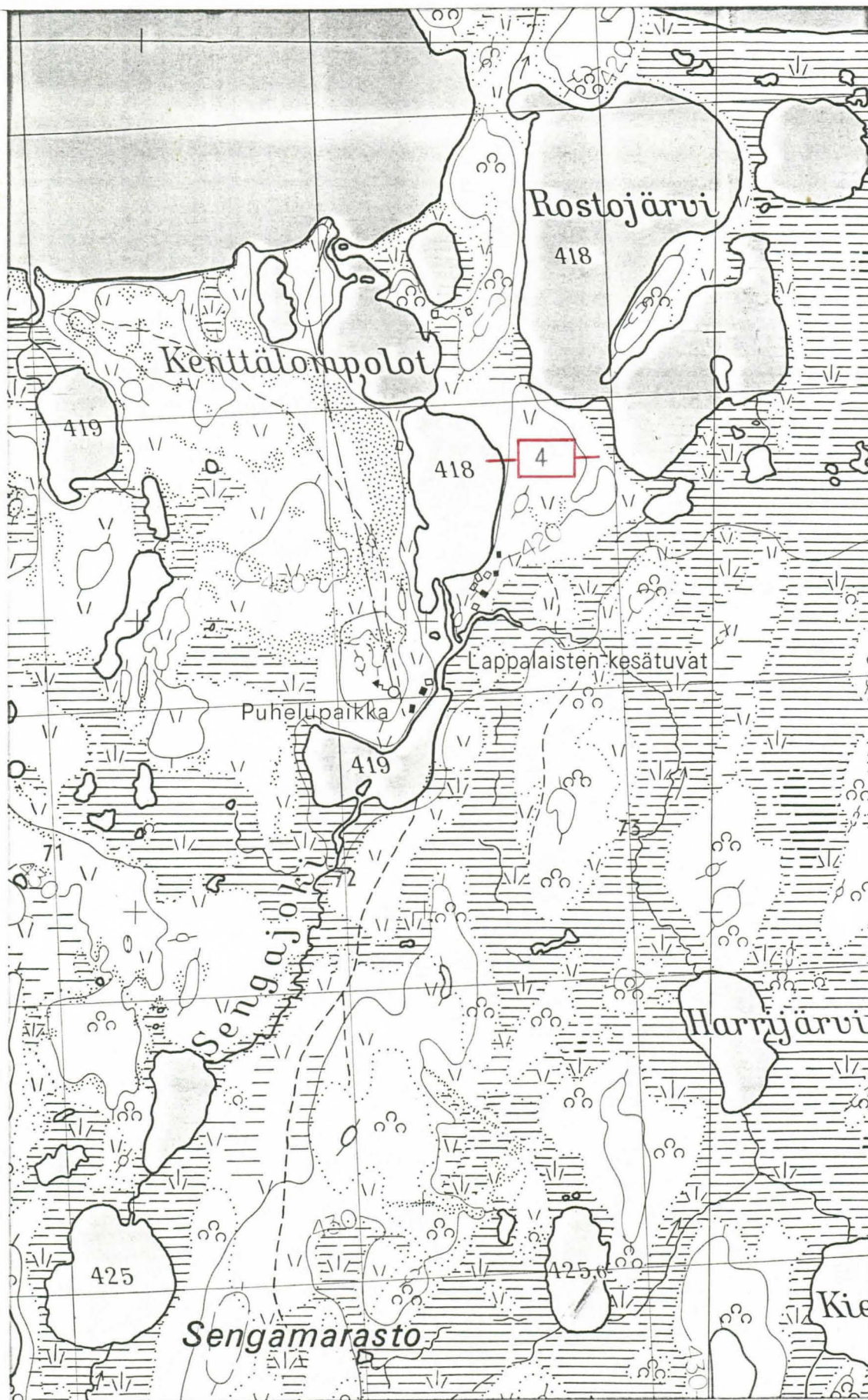
Muinaisjäännös sijaitsee hietakummulla Pöyrisjärven kaakkoisrannalla
hyvin lähellä lappalaisten kesätupia, n. 100 m rannasta ja saman ver-
ran erään kapean Pöyrisjärvestä pistävän lahden rannasta.

V:n 1978 inventointi ei ulottunut tälle alueelle, joten kummut ovat
toistaiseksi tarkemmin paikallistamatta.

Kts. M. T:n kertomus Enontekiön Pöyrisjärven muinaisjäännöksistä...
siinä kohde ENONTEKIÖ 29 esihist. tston top. arkistossa.

Suomenmaa IX:2, 1.296

Lagercranzt

Ote top.kartasta 2814 11, 1:20 000

$$\begin{aligned}x &= \begin{matrix} 75 \\ 86 \\ 87 \end{matrix} - \\y &= \begin{matrix} 4 \\ 78 \\ 79 \end{matrix} - \\z &= \end{aligned}$$

Lappalaiskalmisto (?), luokka II

Kylä:

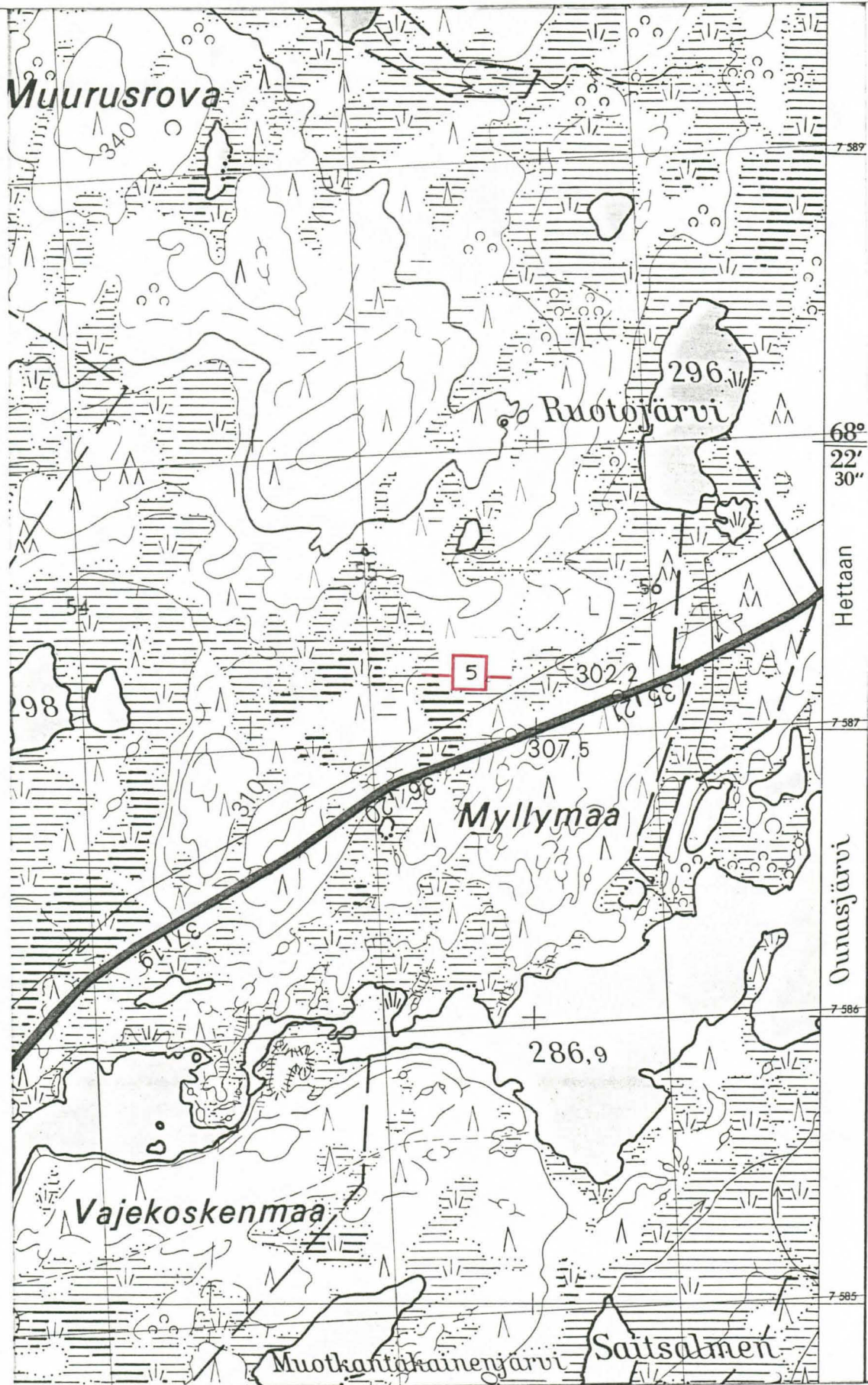
Tila: Valtionmaa (?)

V. 1904 rakennettaessa maantietä Palojoensuusta Hettaan kaivettiin leikkaus n. 5 m korkean Kaitasen harjun poikki. Kohta on n. 7 km Hetan kirkolta Palojoensuuhun päin (= W^{SW}). Paikasta löydettiin n. 1,5 m:n syvyydestä jäännöksiä luurangosta. Esineitä ei paikassa havaittu. Tieleikkauksen sivulla erottui maanpinnalle kaksi soikeaa painannetta.

Ilmoituksen löydöstä teki ins. K.J. Järvinen kirjeellään Muinaismuistoyhdistykselle 3. 10. 1904 (kirje esihist. tston top. arkistossa).

Kohta lienee Ounasjärven SW-pään N puolella Myllymaan paikkeilla.

Kirj. Suomenmaa IX:2, s. 269

Ote top,kartasta 2813 04, 1:20 000

ENONTEKIÖ 6 (Sieiddesaiva) =

1842.08

Top.kartta
Seittikielas
x = 8795
y = 2045
z = 740 - 750

Seita, luokka II

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Sieiddesaiva sijaitsee Somasjärven SW puolella, ollen kapean salmen kautta yhteydessä Somasjärveen. Saivan W rannalla on merkitty 1:50000 -karttalehdelle seitakivi. Kysymyksessä lienee usein mainittu Somasjärven seita. Kivi on pari m korkea, harmaa ja rosainen, poroseita. Sen juurella on ollut sarvia, ja rahaakin kerrotaan kiven juurelta löytyneen.

Ympäristö on autiota tunturimaata.

Somasjärvi sijaitsee Haltiatunturista peninkulman verran ESE Norjan rajalla.

Kirj. Itkonen 1946, 30, 33, 48, 49, 314, kuva 414

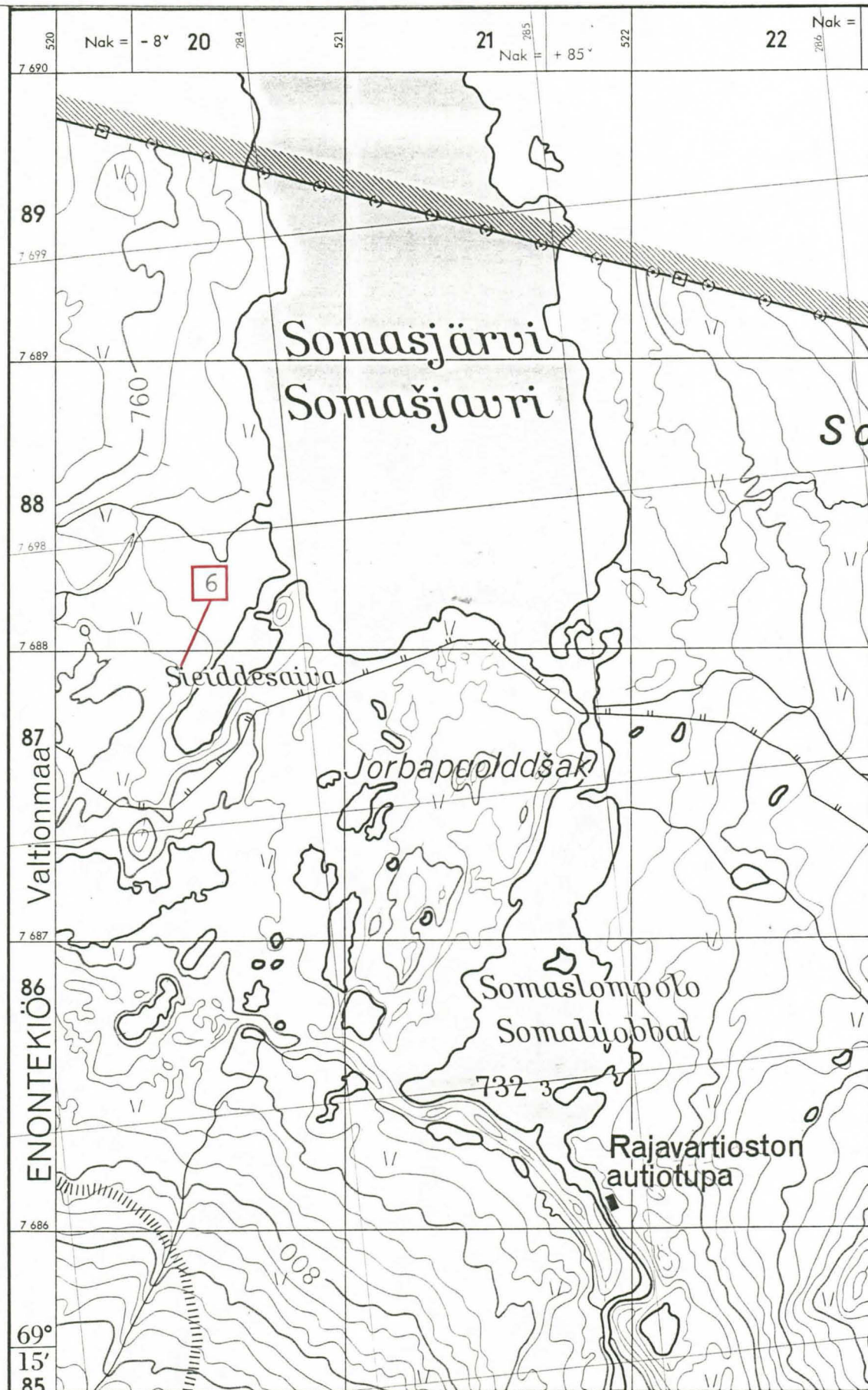
Paulaharju, Seitoja, 39, k. 20

Manker Acta XIII, 99, kuva 3

Kaiv, Itkonen 1937, kert. ?

Kts. Kohde ENONTEKIÖ 109

ENONTEKIÖ 6 (Sieiddesaiva)

Ote top. kartasta 1842 08, 1:20 000

ENONTEKIÖ 7 (Jyppyrä S)

Top.kartta 2813 08

JYPPYRÄ

x = 49012 arv. keskipiste

y = 48650

z = n. 300

Peurahautoja n. 10 kpl, luokka II

Kylä: Kirkonkylä

Tila: Valtionmaa

Markku Torvinen tarkasti kohteen 17. 9. 1984.

Peurahaudat on kaivettu kahden pitkänomaisen hiekkatievan väliselle n. 25 m leveälle tasanteelle. Maaperä on hienohkoa hiekkaa, kasvaa kattajikkoa ja jäkälää. Kuopat on sijoitettu ilman selvästi erottuvaa systeemiä, mutta kuitenkin siten, että ne muodostavat suunnilleen E - W -suuntaisen rivin. Uloimmat kuopat ovat laaksoa reunustavilla harjan-teilla.

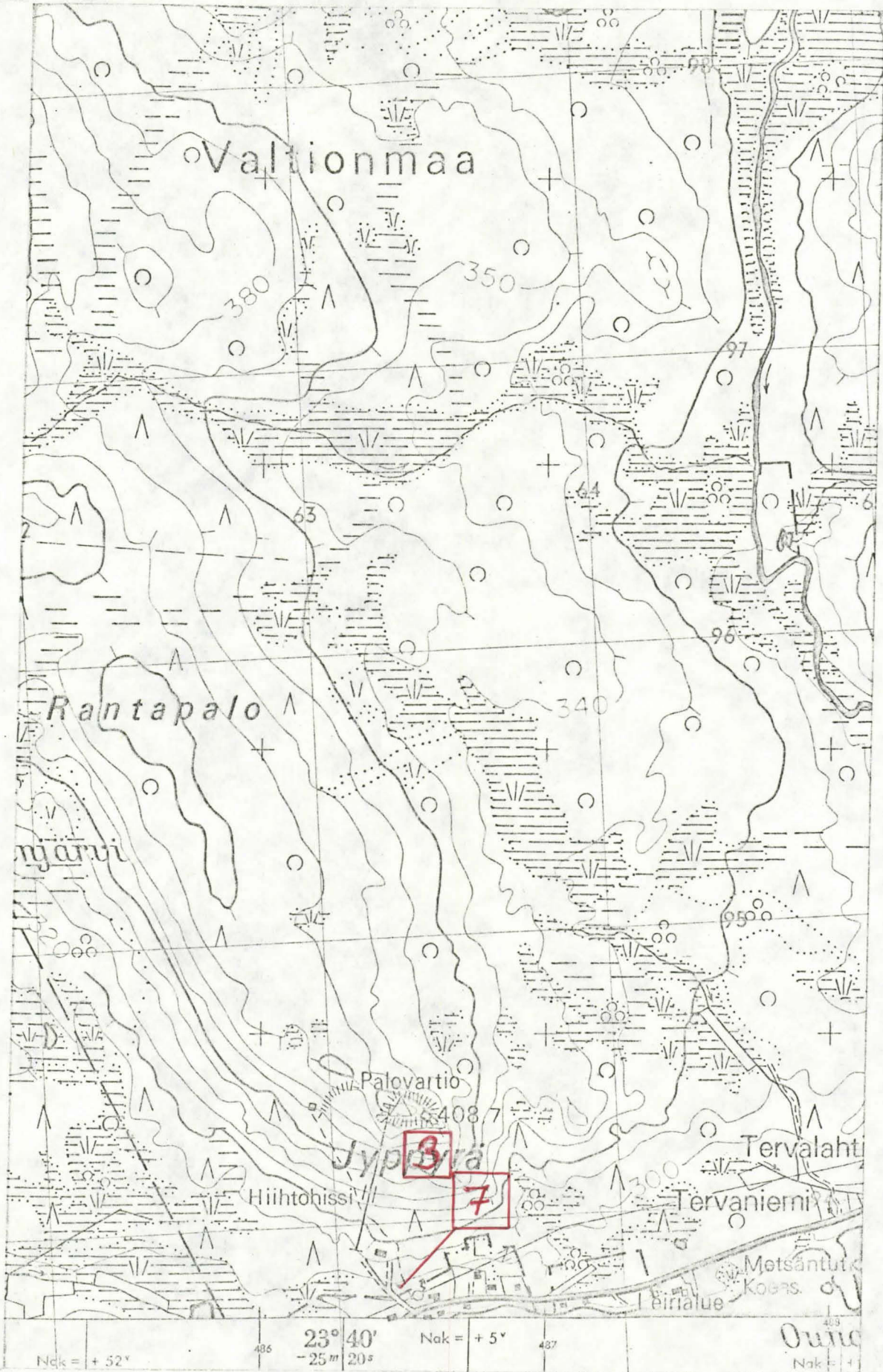
Kuopat ovat pienehköjä, suusta halkaisijaltaan 1,5 - 2 m, joukossa on jokunen kookkaampikin. Kuopat ovat yhtä lukuunottamatta kohtalaisen ehjiä ja hyväkuntoisia, joten olisi perusteita luokitella kohde I - luokan muinaisjäännökseksi. Tien varressa sijaitsevana kohteella on nähtävyyksellistä ja matkailullista arvoa.

Kohde sijaitsee Pölojoensuu - Nunnanen maantiestä Jyppyrälle eroavan tien E puolella alkaen vm. tiestä. Eniten E olevat kuopat sijaitsevat n. 70 m vm. tiestä. Mainitusta tienristeyksestä on kuopille matkaa n. 150 m N ja Hetan kirkosta n. 2 km NE.

Kohde on ilmoitettu huomioitavaksi Enontekiön kirkonkylän yleiskaavassa (mv:n kirje Suunnittelukeskus OY:lle 22. 10. 1984, nro 3269).

3 (Jyppyrä 1:20 000)
29 (Lepokivi)

ENONTEKIÖ 7 (Jyppyrä S)

Ote top.kartasta 2813 08, 1:20 000.

ENONTEKIÖ 8 (Vuomasen tie)

Top. kartta 2831 02

Vuontisjärvi

x = 90 -

y = 07 -

z =

Hukankuoppia, luokka II

Kylä: Vuontisjärvi (?)

Tila: Valtionmaa

A.E-E:n muistiinpanojen mukaan khra A. Kallio on antanut tiedon, että Vuomasen tiellä on hukan kuoppia.

Kysymyksessä saattaa olla Vuontisjärven kylältä Angeliin vievän tien Angelinrovan ylittävä kohta.

ENONTEKIÖ 9 (Peltovuoma)

Микки

Peurahautoja, luokka II

Ms. Wanda Enontekiö 8

Kivikautinen asuinpaikka, pyyntikuoppia, kirkonpaikka, uhrimänty, hautausmaa, markkinapaikka, luokka I - II

Kylä: *Kelottijärvi*

Tila:

Löydöt: *23283:1-2*

Enontekiön markkina sijaitsee Markkinasuvannon NE rannalla Könkämäen varressa Ruotsin rajalla.kohdassa, jossa Lätäseno laskee Könkämäenoon. Paikka on soramäki, joka viettää jyrkähkösti SW (Könkämäenoon) mutta loivemmin N kohti Kuonnajärveä.

M.T. tarkasti Markkinan kunnan E osaa syyskuussa 1985. Tällöin havaittiin laakeita vaivaiskoivun ja aluskasvillisuuden peittämiä pyyntikuoppia toista kymmentä kpl (karttaliite, kohta a).

Kvartsi-iskoksia poimittiin soratasanteelta kunnan N reunasta (kohta b). (kohta c)

1. kirkko Markkinaan on rakennettu 1607 - 11 välisenä aikana, 2. v. 1661, 3. 1728. Tämä kirkko purettiin v. 1826. ja siirrettiin lauttana Palojoensuuun.

Kirkkoa ympäröi hautausmaa, jossa erottuu lukuisia hautakuoppia painanteina. Kirkkotarhassa on uhrimänty (kohta d).

Kunnan yli rakennettu maantie, nykyinen asutus ja rakennustoiminta sekä yhä laajenevat turistipalvelut edistävät osaltaan Markkinan muinaisjäännösalueen tuhoutumista.

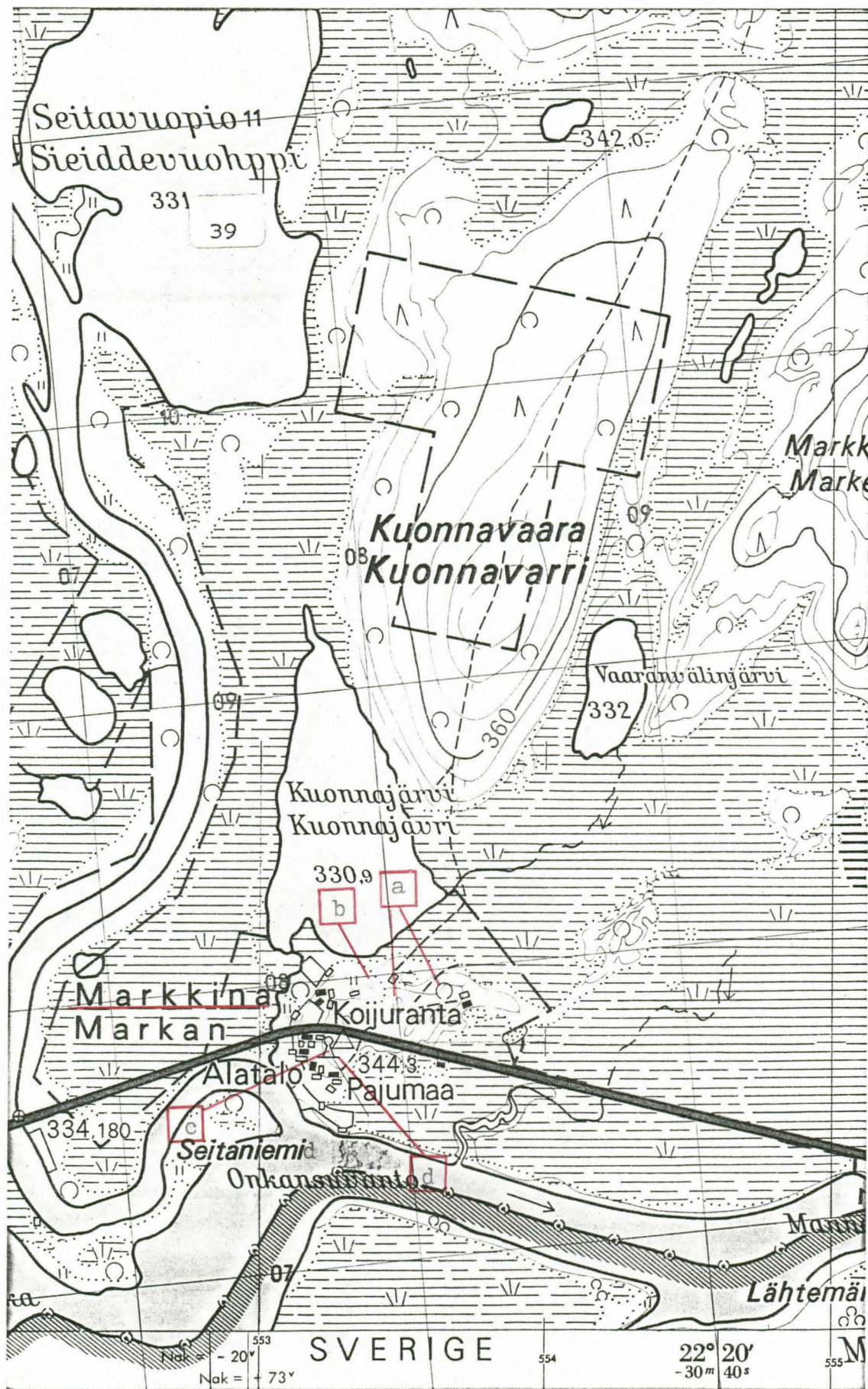
Kirj. Grape 1803

Paulaharju, Seitoja, 45,k. 25; Lapin muisteluksia 216-Clarke1838

Manker, Acta XIII, 99

Stkoma 1946 s.48-49 jne

Koel. j. kart. P. Halinen -88

Ote top.kartasta 1833 06, 1:20 000

ENONTEKIÖ 11 (Palojoensuu)

Top. kartta 2724 03

Palojoensuu

Ki

x =

K

y =

z =

Kiviesineiden löytöpaikka, luokka II

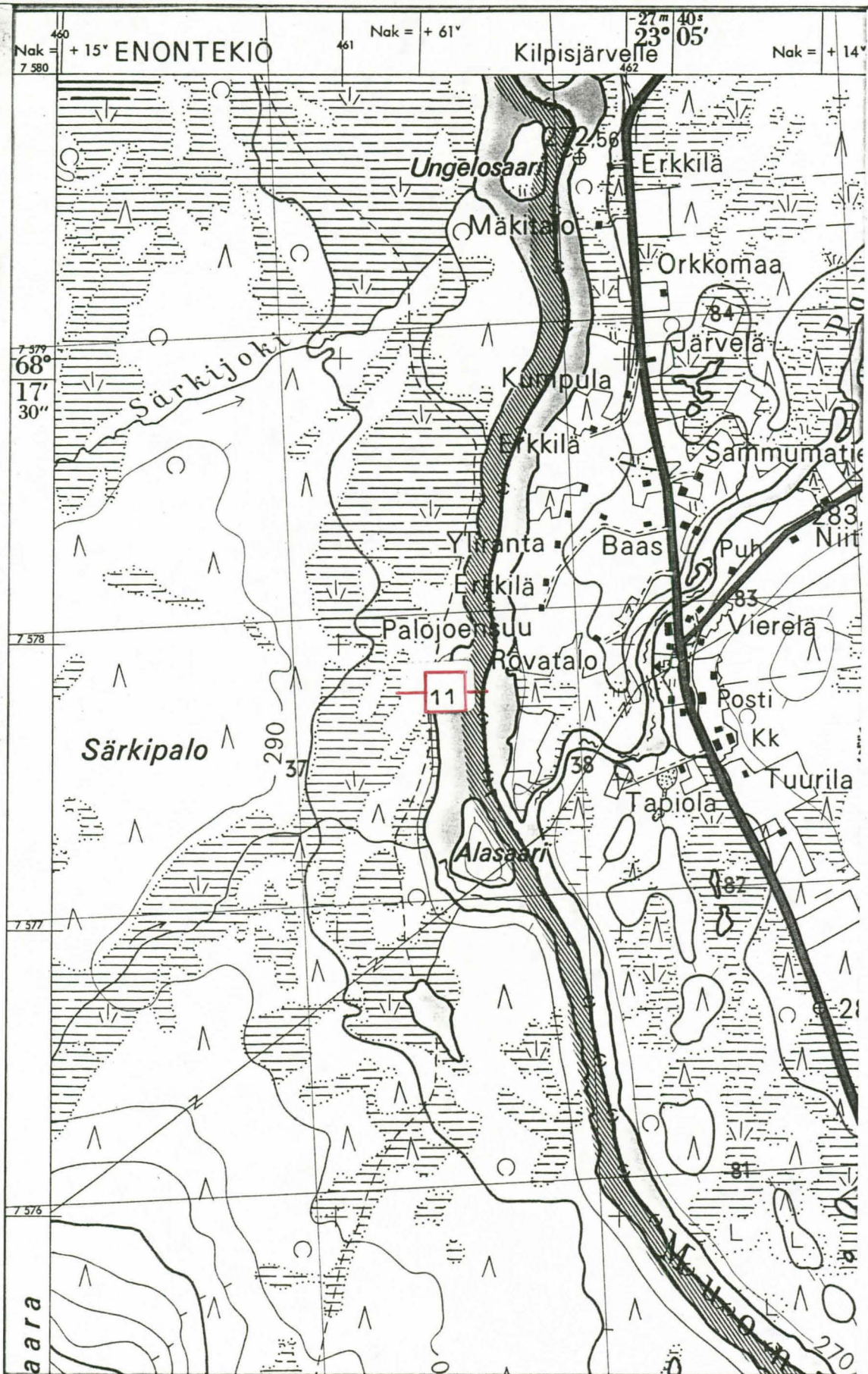
Kylä: Palojoensuu

Tila:

Löydöt: KM 27751:1, kirves, lp. Palojoesuun kylä. Kittilän kruununvouden Ch. E. Ahngerin lahj. 1891. (Samalta seudulta on "kivihöylä", jonka stipendiaatti Andersson sai 1886, SMY:n kirjekokoelma 1890 - 91, s. 676)

KM 2775:2, taltta, l. kuten edellinen

ENONTEKIÖ 11 (Palojoensuu)

Ote top. kartasta 2724 03, 1:20 000

ENONTEKIÖ 12 (Maunu)

Top. kartta 1833 05

KARESSUVANTO

x = ⁷⁵99-

y = ⁶50-

z =

Kivikautinen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Karessuvanto

Tila: Maunu

Löydöt: KM 2775:6, kourutaltan varsi-
puoli, saatu Mannelan tilalta,
lienee tullut museoon Oulun läänin ent. kuvernöörin Gripen-
bergin kautta 1887 -91.

Kts. kohde Enontekiö 28

ENONTEKIÖ 13 (Pöyrisjoki)

Top. kartta 2831 02

VUONTISJÄRVI

x =

y =

z =

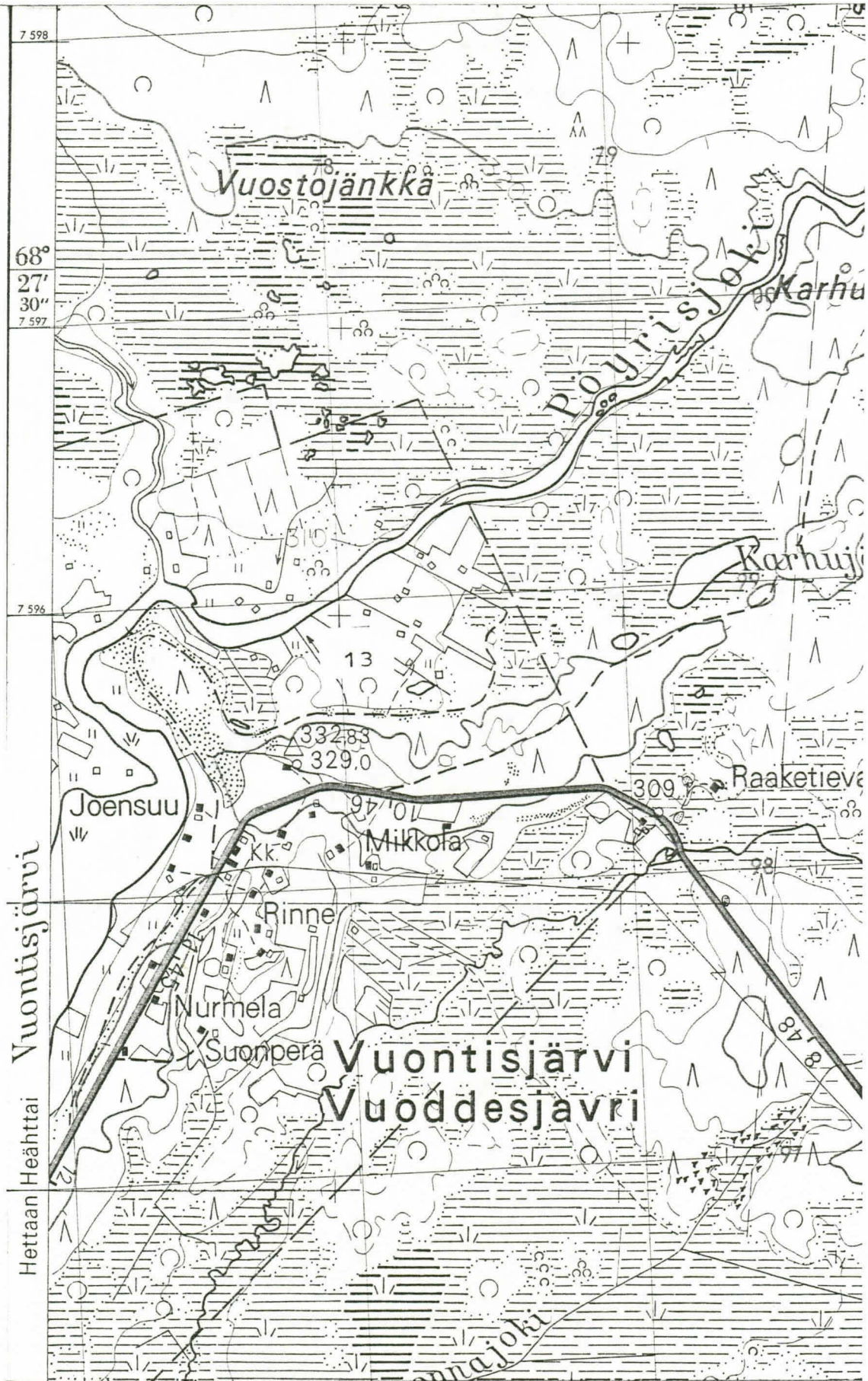
Kivikautinen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Vuontisjärvi

Tila:

Löydöt: KM 4680:1, oikokirves, l. Vuontisjärven kylän läheltä Pöyrisjoen rannalta, taloll. Mikko Hetan lähetys 1906.

lga. Keskiaikata?

Ote top. kartasta 2831 02, 1:20 000

x =

y =

z =

Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Kirkonkylä

Tila:

Löydöt: KM 4680:2, pieni tasataltta, l. Kirkonkylästä Ounasjoen rannalta, taloll. Mikko Hetan lähetys 1906.

ENONTEKIÖ 15 (Posionniemi)

Top. kartta 2812 07

TARVANTOVAARA

x = 7617-

y = 446-

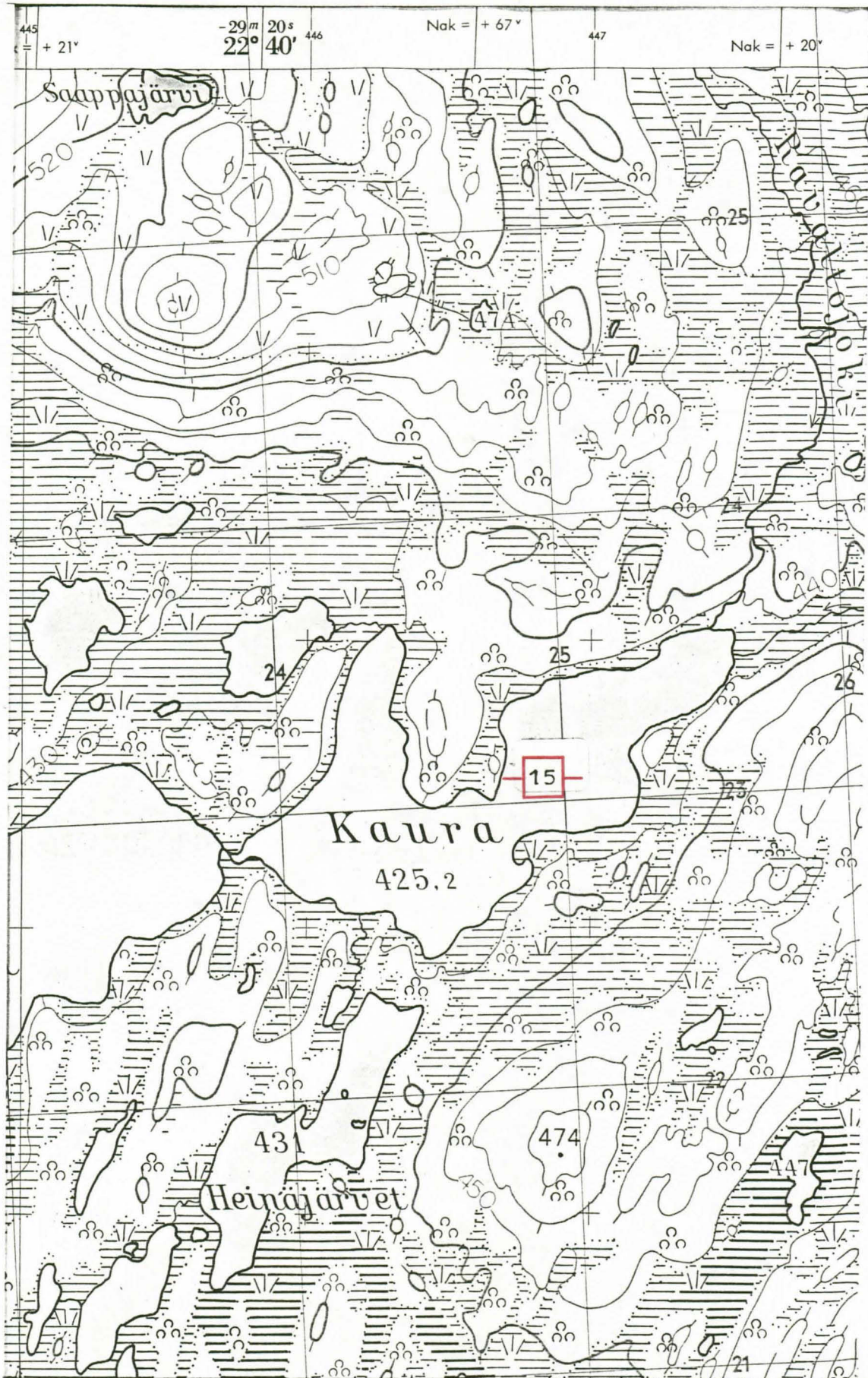
z =

Kiviesineen löytöpaikka, luokka II (myös kenttä ?)

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Läydöt: KM 8762, reikäkirves, 1. porolappal. Antti Palojärvi n. v. 1907 Karessuvannon kylän Kaurajärven NW rannalta Posionniemeltä, n. 10 km E Syväjärven tilasta, hietarannalta, maan pinnalta, luultavasti porot polkeneet esiin. Niemessä on jokavuotinen kotapaikka, kesäisin kalastuspaikka. Nimismies I. Itkosen kautta 1927.

7619

Ote top. kartasta 2812 07, 1:20 000

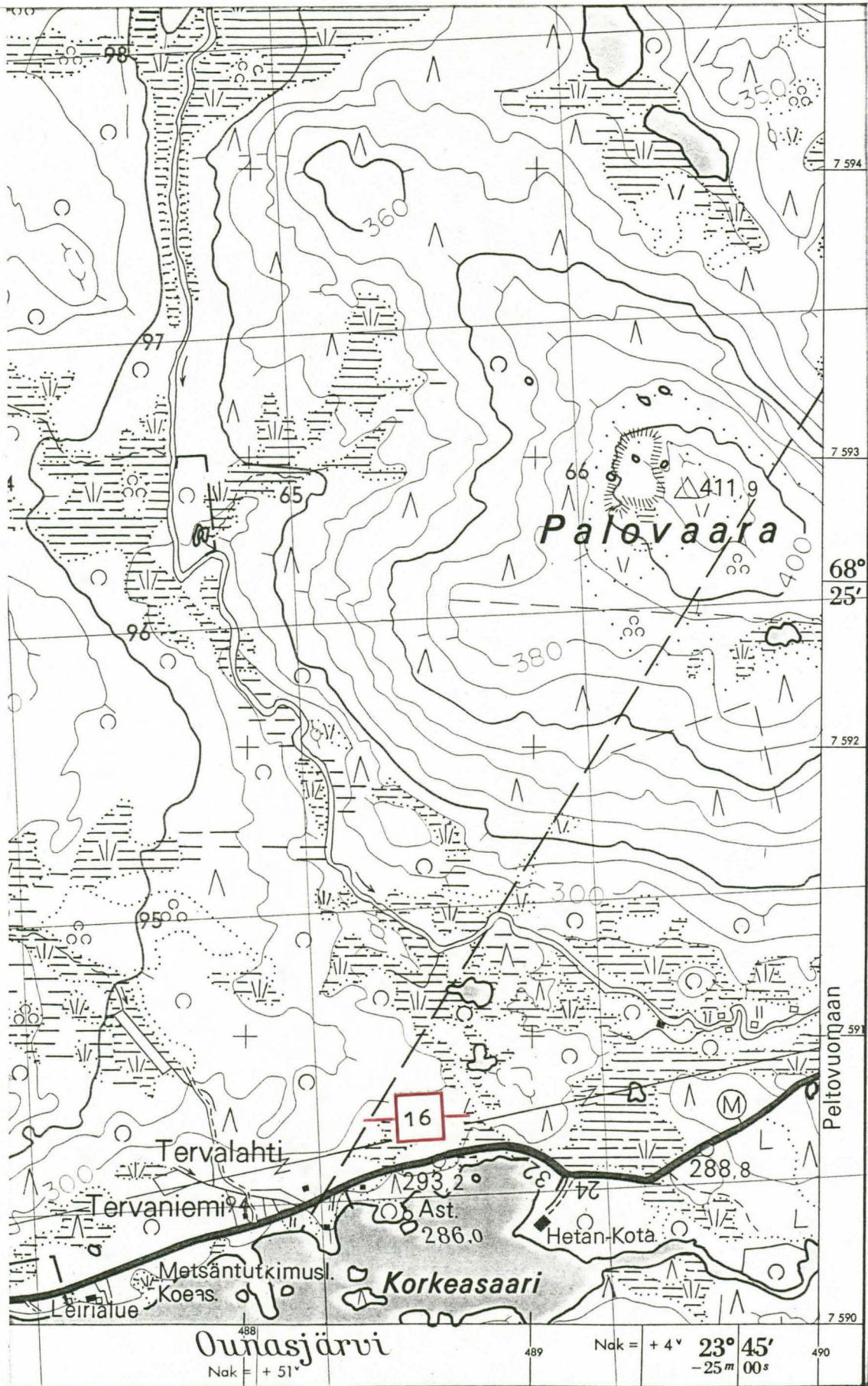
Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Hetta (= Kirkonkylä)

Tila:

Löydöt: KM 8804, tuura, l. Benjami Angeli 1927, Hetan kylän E päästä Syvänojan takana olevalta tasangolta, n. 1/2 km lähimmästä torpasta, n. 45 m Ounasjärvestä. Maa oli lp:lla viljelemätöntä savensekaista sorakangasta. L. maantien rakennustöissä pohjamaata otettaessa. Ktta opett. Santala/nimismies 1927.

Lp. mahdollisesti Tervalahden tai Tervaniemen alueella tai Museotontin (kts. kohteet ENONTEKIÖ 73,89) E pään kohdalla.

Ote top. kartasta 2813 08, 1:20 000

Kivikautinen asuinpaikka, luokka ~~(II)~~ III

Kylä: Peltovuoma

Tila: Rantala 16:22

Om: Jaakob ja Soile Angeli, os. Fältvägen 21, 98143 KIRUNA

Löydöt: KM 9012:3, kirves, l. Ales Angeli vainiostaan Peltovuomasta 1922. kttä varatuom. Ilmari Itkonen 1929

KM 9012:4, kaitataltta, l. 1924 2 korttelia syvästä maasta Enontekiöstä. Saatu kuten edellinen

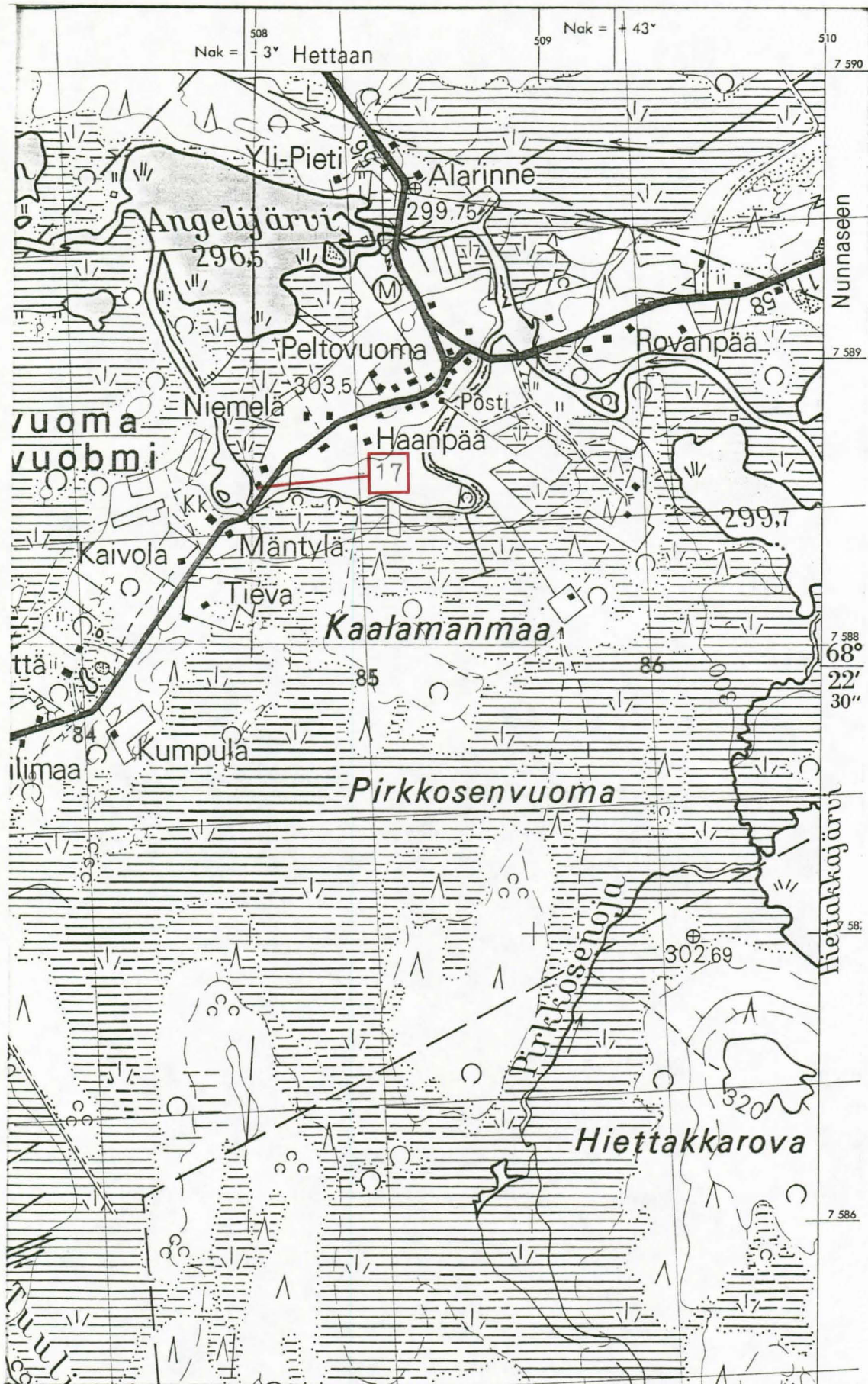
KM ~~23282:1-2~~, M. Torvinen, tarkastus 13. 6. 1986 (kvartseja ja pal. luuta)

Kohde sijaitsee Peltovuoma - Raattama - polkutien varressa Peltojoen alkuperäisen uoman Myllyjärämän ^SNE rannalla korkeahkolla "niemekkeellä". Kohta on viljelys- ja pihamaata, maaperä karkeaa hiekkaa. Asuinpaikkamerkkejä havaittiin tarkastuksessa viljelysmaalla n. 20 x 30 m:n kokoisella alueella.

Peltovuoman koulusta on paikalle matkaa 200 m NE.

Vaikka esinen KM 9012:4 on merkitty kohteeseen ENONTEKIÖ 17 ei sen lp:stä ole varmaa tietoa. Se on saatu kylläkin Ilmari Itkosen lähettämänä yhdessä ed. nro:n kanssa, mutta löytötiedoissa vain " Enontekiöstä".

Tienparannushankkeen takia paikalla suoritettiin kaivaus (Kankaanpää 1987), löydöt: KM 23878:1-1092. Löytöalue on tutkittu kokonaisuudessaan ja kohde siirretty luokkaan III.

Ote top. kartasta 2831 01, 1:20 000

ENONTEKIÖ 18 (Äijävaara)

Top. kartta 2813 02

SUONTTAJÄRVI

x = 95 -
96 -

y = 60 -
61 -

z =

Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

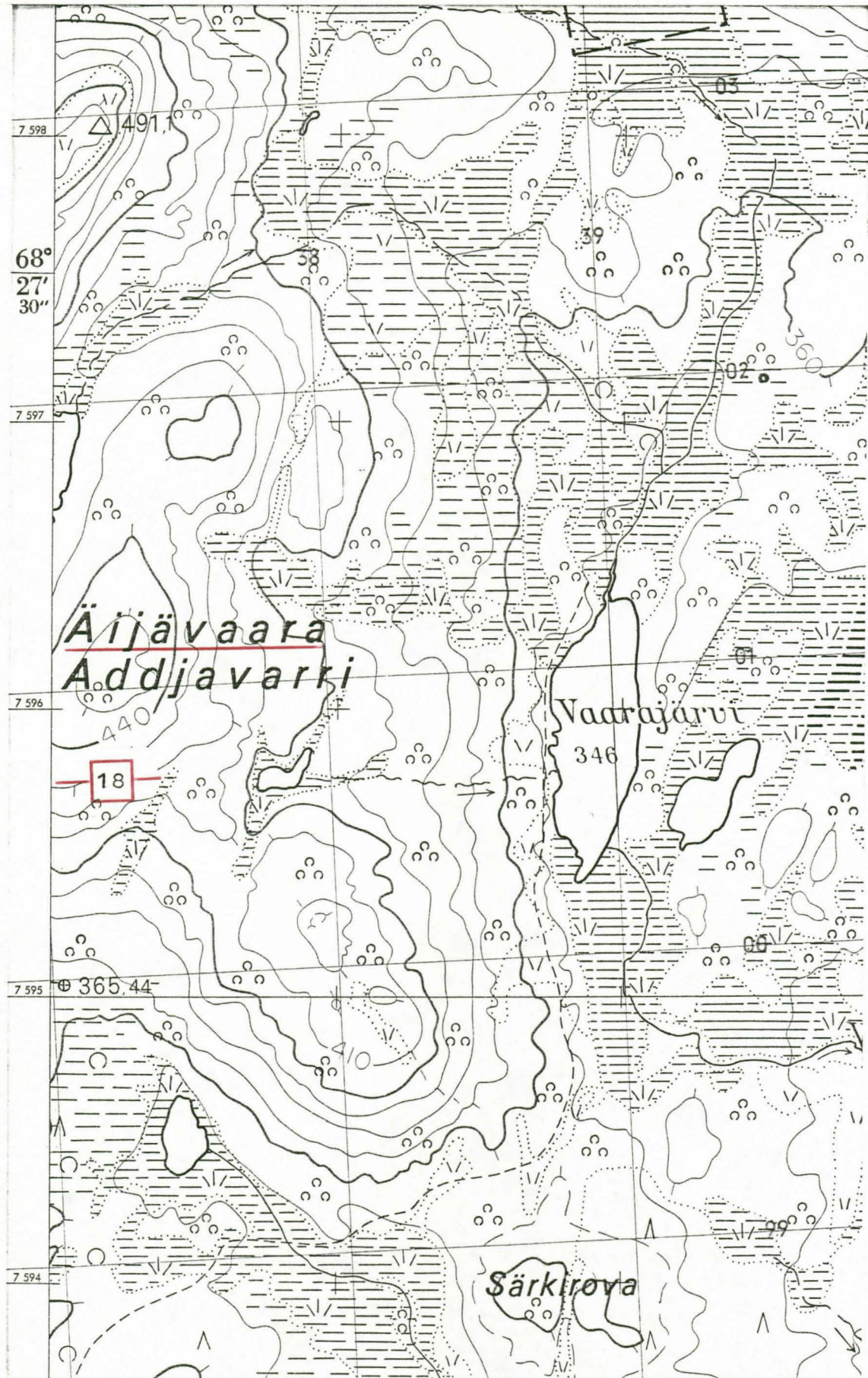
Kylä:

Tila:

Löydöt: KM 9062, tuura, l. Äijävaaran tunturin kupeelta maan päältä.
Lahj. katekeetta K. E. Kumpulainen, kttä tri Ilmari Manninen
1929.

Äijävaara sijaitsee Tarvantojoen ja Palojoen välillä Kultiman kylästä
n. 3 km NE

Vaaralla on nimestään päätellen ollut palvospaikka

Ote top. kartasta 2813 02, 1:20 000

ENONTEKIÖ 19 (Vieltojärvi)

Top. kartta 2831 08

NUNNANEN

x = 90 -

21 -

y = 22

z = 312,4 - 315

Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

Kylä : Peltovuoma (Nunnanen)

Tila: rno 9

Om:

Löydöt: KM 10121, suippo reikäse, l. Aada Vieltojärvi (os. Stoor)
Peltovuoman kylän rno 9 mäkituvan maalta, "kalamiesten kentältä" 10 m Vieltojärven rannasta perunamaata muokattaessa 1/2 m syvyydestä hiekkamaasta rantatörmästä 1 1/2 m vedenpinnasta Maa oli ruskeaa hiekkaa ja multaa + nokea. Khra Aimo Kallion kttä 1935.

7593

Ote top. kartasta 2831 08, 1:20 000

ENONTEKIÖ 20 (Leppäjärvi)

Top. kartta 2813 06

LEPPÄJÄRVI

x =

y =

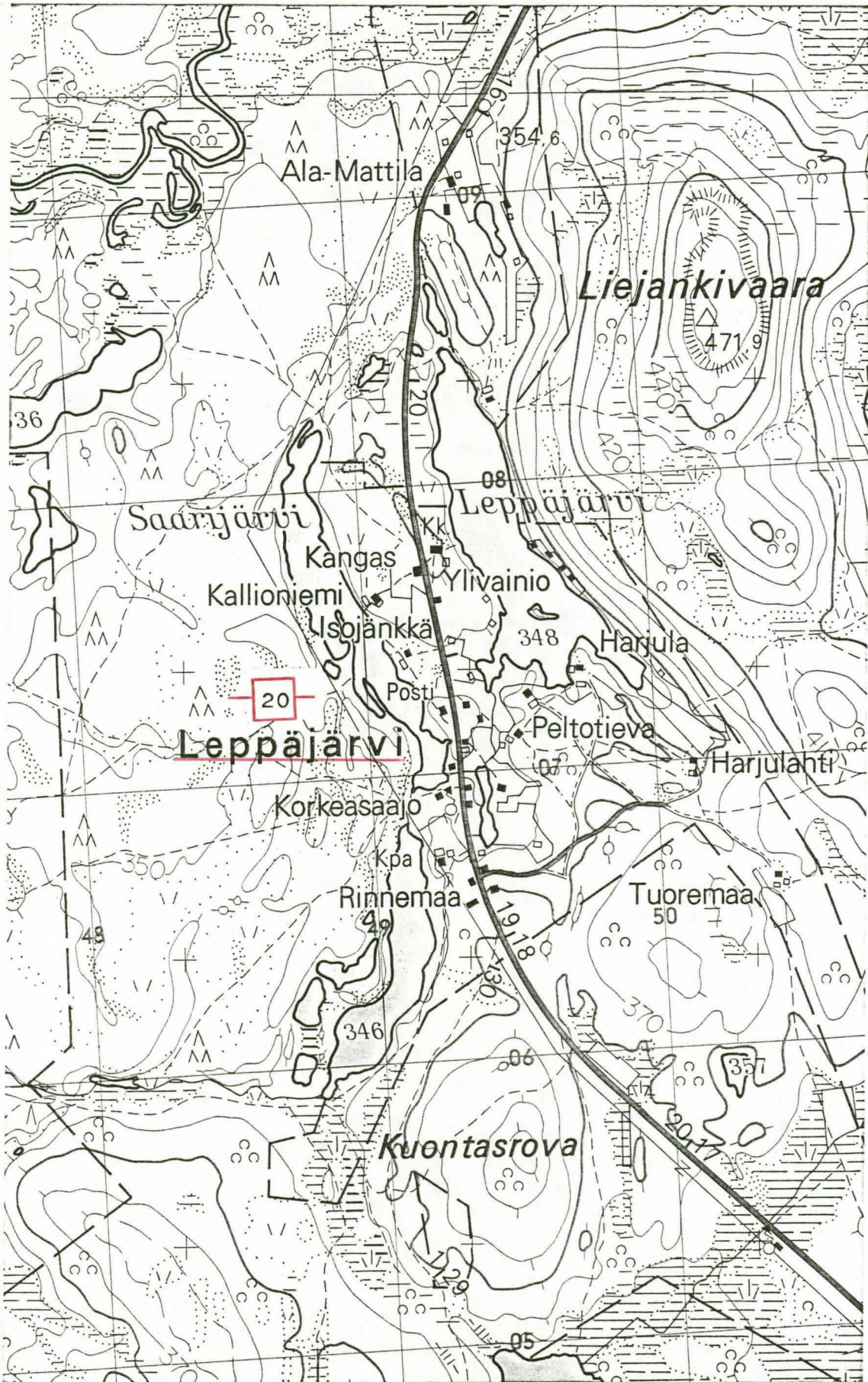
z =

Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

Kylä:

Tila:

Löydöt: KM 10148, tuura, 1. köyhäpoika Lars Leevi Leppäjärvi Enon-
tekiön Leppäjärveltä, kttä katekeetta K. E. Kumpulainen
1935

7604

Ote top. kartasta 2813 06, 1:20 000

ENONTEKIÖ 21 (Kokkovuoma)

Top. kartta 1833 05

KAARESSUVANTO

x = 98-

y = 59-

z =

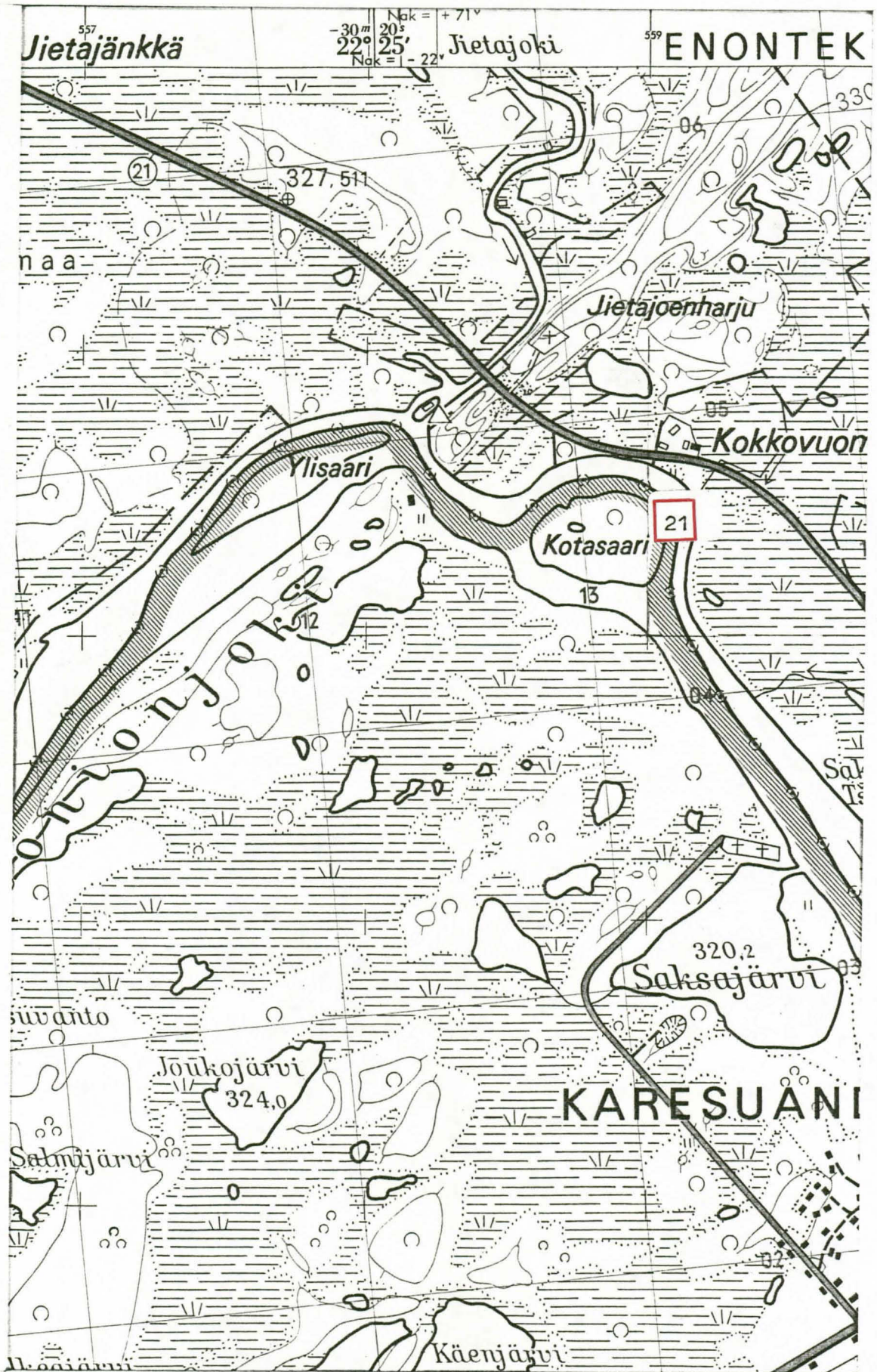
Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Kaaressuvanto

Tila: Kokkovuoma

Om. mv.

Löydöt: KM 13029, reikäkiven teelmä, l. agr, Pauli Sipilä Kaaressuvannosta 1951 mv. Oskari Ranna omistamalta maalta hietikkokummuta 70 - 80 m Muoniojoen rannasta uudisraivaustöiden yhteydessä.

7598

Ote top, kartasta 1833 05, 1:20 000

Kivikautinen asuinpaikka, ja pyyntikuoppia, luokka II

Kylä: Palojoensuu

Tila: Sonkamuotka rno 8

Om. Ilmari Mattila, os. 99320 KÄTKÄSUVANTO

Löydöt: KM 14004:1 , liuksekeihäänkärki, l. mv. Ilmari Mattila ojan kaivuussa v. 1955 n. 40 cm syvästä. Lp. on n. 20 m Enontekiö/Muonio -rajasta ja maantiestä n. 40 m väylälle päin, KM 14004:2-3, kvartsikaavin ja -iskos, jotka A.E-E. poimi kangasmaan reunasta em:n lä:stä n. 50 m N paikkaa tarkastaessaan 12. 6. 1956.

Asuinpaikka sijaitsee Enontekiö/Muonio -rajalla E:n puolella maantien ja Muoniojoen välillä. Maaperä on hiekkaa, kosteahkoa, mutta kohoo kangasmaaksi N ja S. Tarkastuksessa havaittiin N puolisen kankaan reunassa pitkulaisia kivilatomuksia turpeen alla hieman maanpinnasta koholla sekä molemmin puolin maantietä pyyntikuoppia. Kts. A. E-E:n kartta-luonnos.

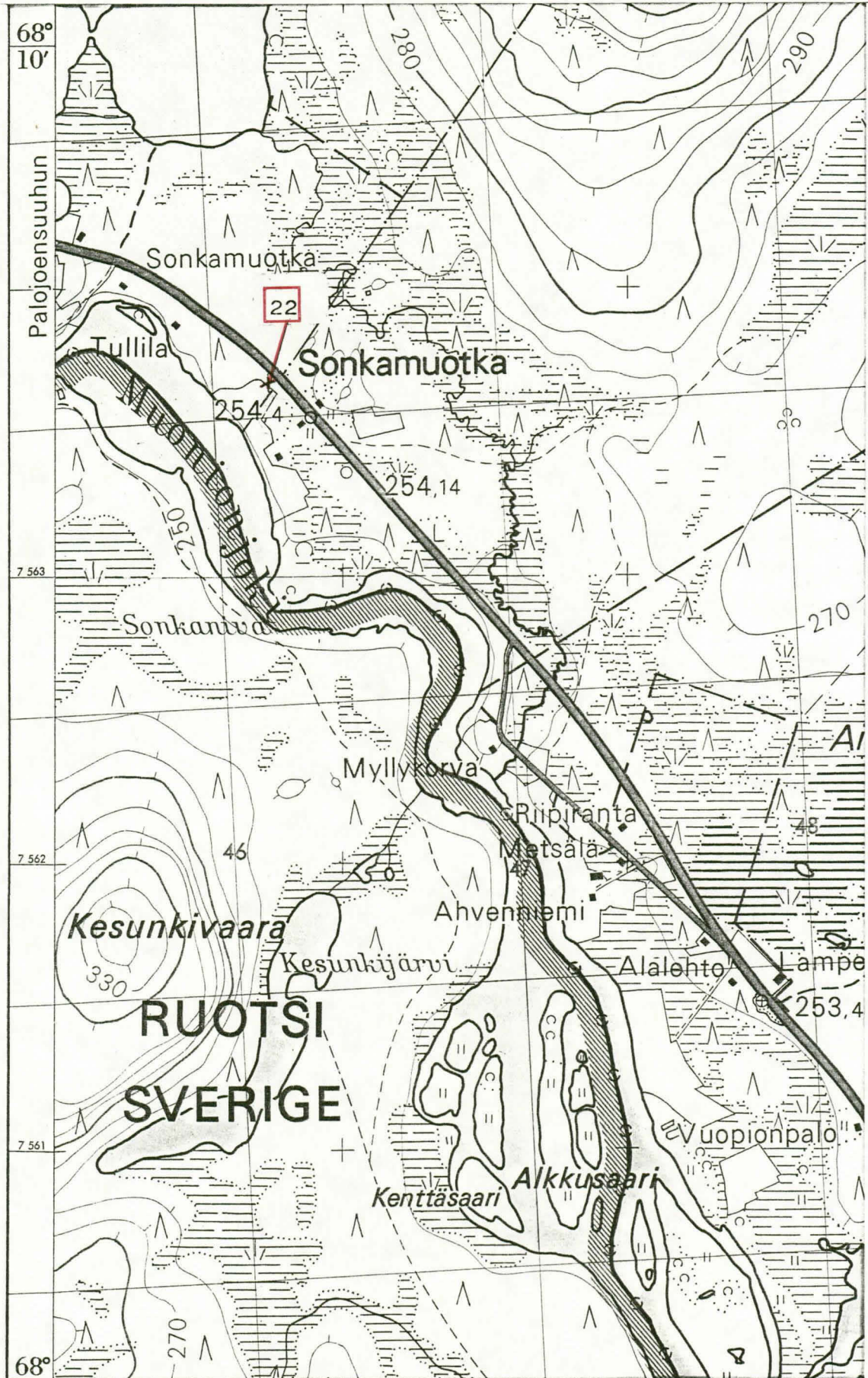
Aki Arponen tarkasti kohteen 14.9. 1988. Tällöin havaittiin osan pyyntikuopista tuhoutuneen mt 21 parannustöissä. Itse asuinpaikalle oli kaivettu rakennusmonttu, jolloin kaksi ~~KXXEE~~ A. E - E:n havaitsemaa liettä tuhottu.

Maire Kuru Enontekiön kunnan tekn. tstosta kertoi puhelimesta 20. 9. 1988 että Ilmari Mattila on myynyt 19. 8. 1988 ko. kohdasta tontin Aate ja Anita Rautiaiselle. Määräala erotettu tilaksi Rajakangas rno 8:12. Kunta on myöntänyt rakennusluvan Rautiaisille 7.9. 1988.

Näin ollen tilan ~~R~~ Rajakangas 8:12 alueella oleva osa asuinpaikasta lienee suureksi osaksi tuhoutunut.

ENONTEKIÖ 22 (jatk.)

Enontekiön kunnan toiminta ko. asiassa joutuu outoon valoon. Kuntaan on toimitettu luettelo ja kartta E:n kiinteistä muinaisjäännöksistä sekä kulttuurisihteerille että tekniseen tsoon 1985. Em. kartta on kiinnitettynä teknisen tston seinään ja siinä varmasti nähtävillä .

Ote top.kartasta 2724 05, 1:20 000

ENONTEKIÖ 23 (Kaijarovannokka)

Top. kartta 2831 01

PELTOVUOMA

x =84-

y =05-

z =

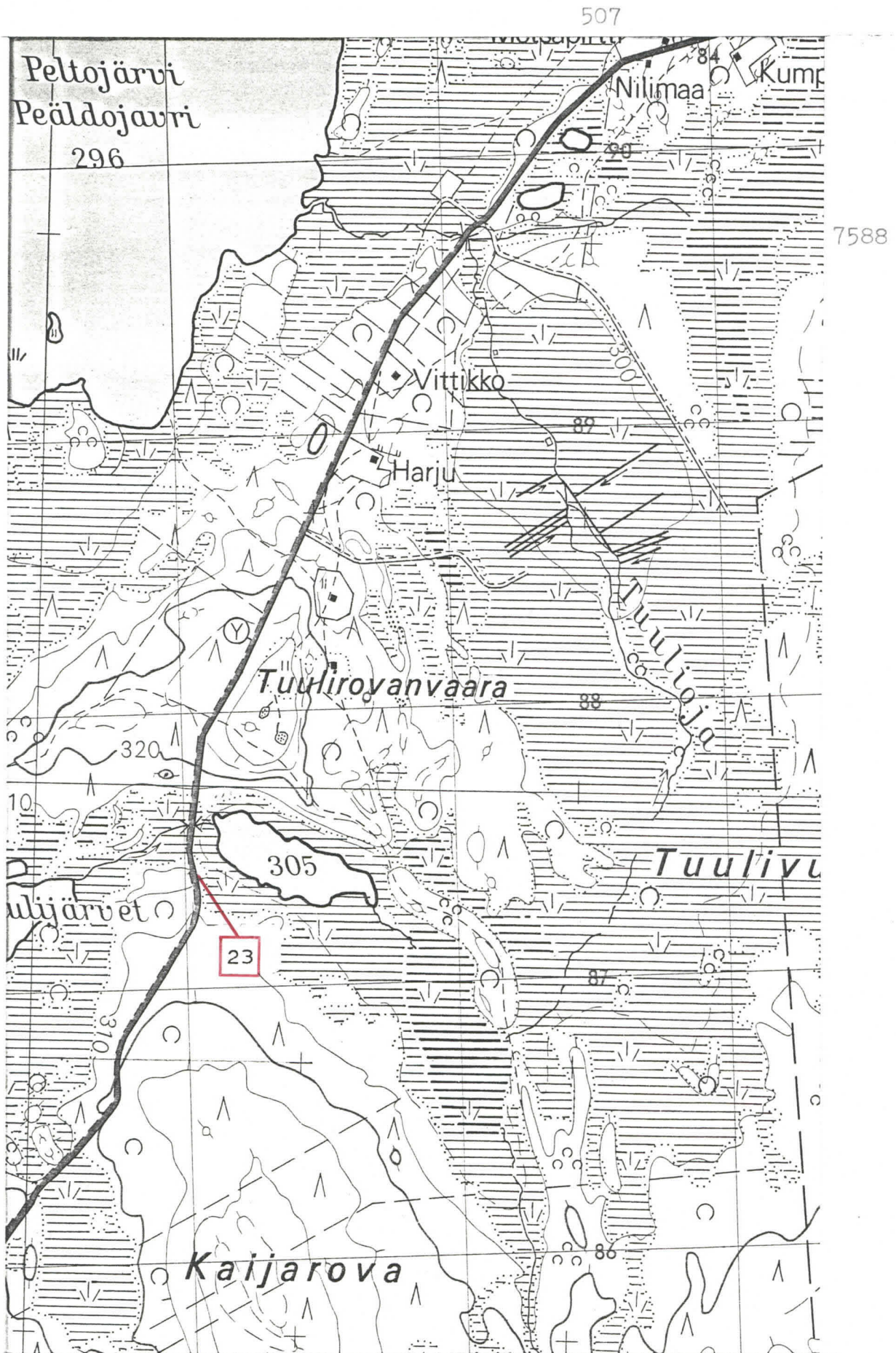
Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Peltovuoma

Tila:

Löydöt: KM114772, poikkikirves, l. työm. Antero Niemelä, os. Peltovuoma, maantienojaa kaivaessaan 1957 Peltovuoman kylän Kaijarovannokasta, joka on n. 4 km Peltovuoman kylästä S ja n. 100 m Tuulijärvestä W. L. ruokamullasta n. 35 cm:n syvyydestä. Kirveen lähellä oli tuhkaa./ Xhra Kauko Parkkinen/ lahj. 1959.

Markku Torvinen tarkasti Kaijarovannokkaa, siinä olevan maantien oja ja jähimaastoa 12. 6. 1986. Mitään asuinpaikkaan tai ~~muuhun~~ kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei paikalla havaittu.

Ote top. kartasta 2831 01, 1:20 000

ENONTEKIÖ 24 (Ainuvarppanen)

Top. kartta 2831 01

PELTOVUOMA

x = 89 -

y = 07

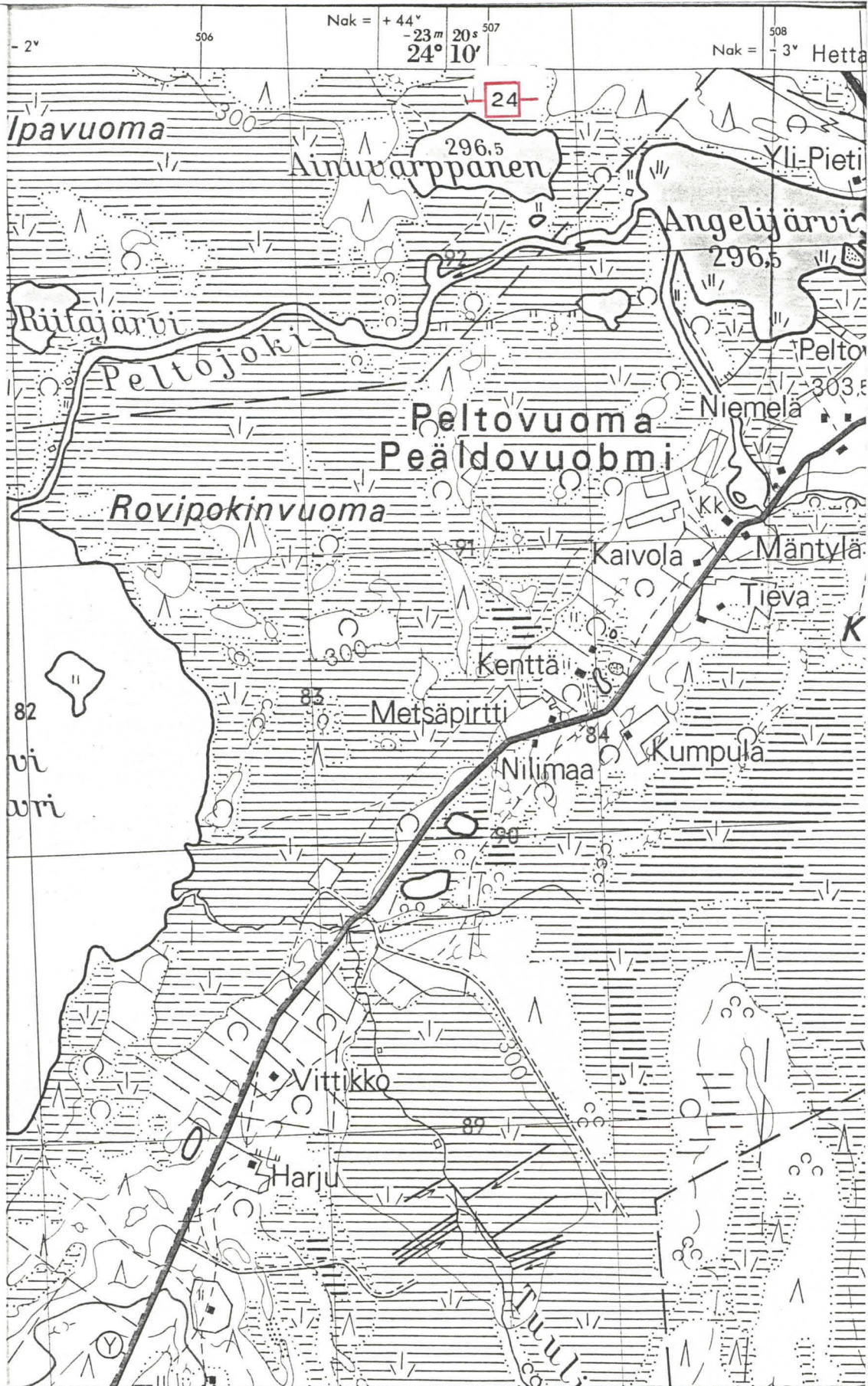
z = 295 - 300

Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Peltovuoma

Tila:

Löydöt: KM 14773, poikkikirves, l. työm. Jorma Angeli (os. Peltovuoma) rantakivikosta Ainuvarppanen -järven N rannalta kivilaamalta heittokiviä etsiessään. Lp. on Angelinrovannokassa. / hra Kauko Parkkinen (os. Peltovuoma), lahja 1959. (jakokunnan maata).

7588

Ote top, kartasta 2831 01, 1:20 000

x =

y =

z =

Kiviesineiden löytöpaikka tai löytöpaikkoja, luokka II

Kylä: Hetta (= Kirkonkylä)

Tila:

Löydöt: Kiirunassa asemakirjuri Karl Tirénillä kaksi kivikirvestä, 1. Pekka Tuuri 1904 Ounasjärven rannalta, 1. pitkulainen piistä, 2. sangen suuri pehmeämmästä kivilajista mustasta, l. 1 m:n syvyydestä. Tirén osti esineet (U. S. 1905 n:o 56).

ENONTEKIÖ 26 (Ylitalo)

Top. kartta 2813 04

MUOTKAJÄRVI

x = 82 -

Y = 73 -

z =

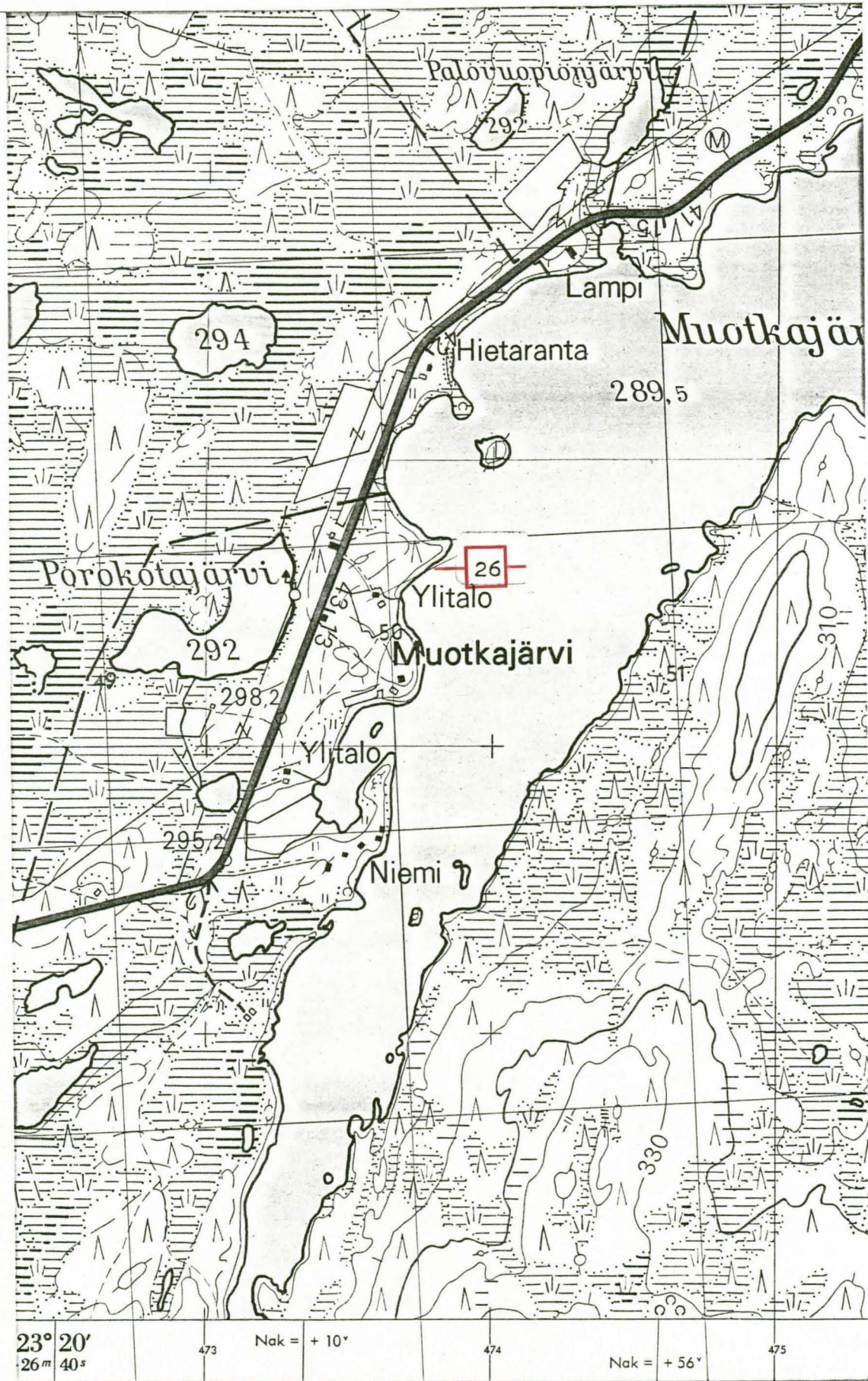
Kiviesineen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Hetta (Muotkajärvi)

Tila: Ylitalo

OM:

Löydöt: taloll. Juho Ylitalolla kivikirves, l. Juho Ylitalo Muotkajärveltä. Yliopp. Eliel Lagercrantzin ilmoitus 1918.

7583

$23^{\circ} 20' 26''$
 473 $Nak = +10^{\circ}$ 474 $Nak = +56^{\circ}$ 475

Ote top. kartasta 2813 04, 1:20 000

ENONTEKIÖ 27 (Ounastunturi)

Top. kartta 2813 10

PYHÄKERO

x = 8235

y = 9072

z = 711

Rauta^{kantinen}esineen) löytöpaikka, luokka I (II)

Kylä: Kirkonkylä (= Hetta)

Tila: Valtionmaa

Löydöt: KM 1919: 1, kaksi^hhaarainen nuolenkärki, l. Ounastunturin korkeimmalta kohdalta. Kruununvouti Ch. Em. Ahngerin lahjoitus 1878 (kansat. os.).

Löytö voi olla peräisin Ounastunturin Pyhäkerolta^(711 m), joka on Ounastunturin pohjoispään korkein kohta tai etelämpää Outakalta (723,3 m mpy) joka on Ounastunturin korkein laki. Emsiksimainittu kohta tuntuu todennäköisemmältä palvospaikkana.

Kts. kohde ENONTEKIÖ47.

Ote top. kartasta 2813 10, 1:20 000

ENONTEKIÖ 28 (Mannela)

Top. kartta 1833 05

KAARESSUVANTO

x = 99-

y = 50-

z =

Rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Kaaressuvanto

Tila: Maunu

Löydöt: KM 2775:3, rautakirves, saatu Mannelan tilalta Enontekiäisen pitäjästä - lienee ent. Oulun läänin kuvernöörin Gripenbergin kautta 1887 - 1891 välillä tai / Kittilän kruununvouti Cr. E. Ahngerin lahj. 1891.

Kts. kohde ENONTEKIÖ 12

ENONTEKIÖ 29^H (Pöyrisjärvi SE -ranta)

Lappalaiskalmisto, luokka II

Kts. kohde ENONTEKIÖ 4

ENONTEKIÖ 30 (Kiellitunturi)

Top. kartta 2812 11

KIELLITUNTURI

x = 23 -

y = 51 -

z =

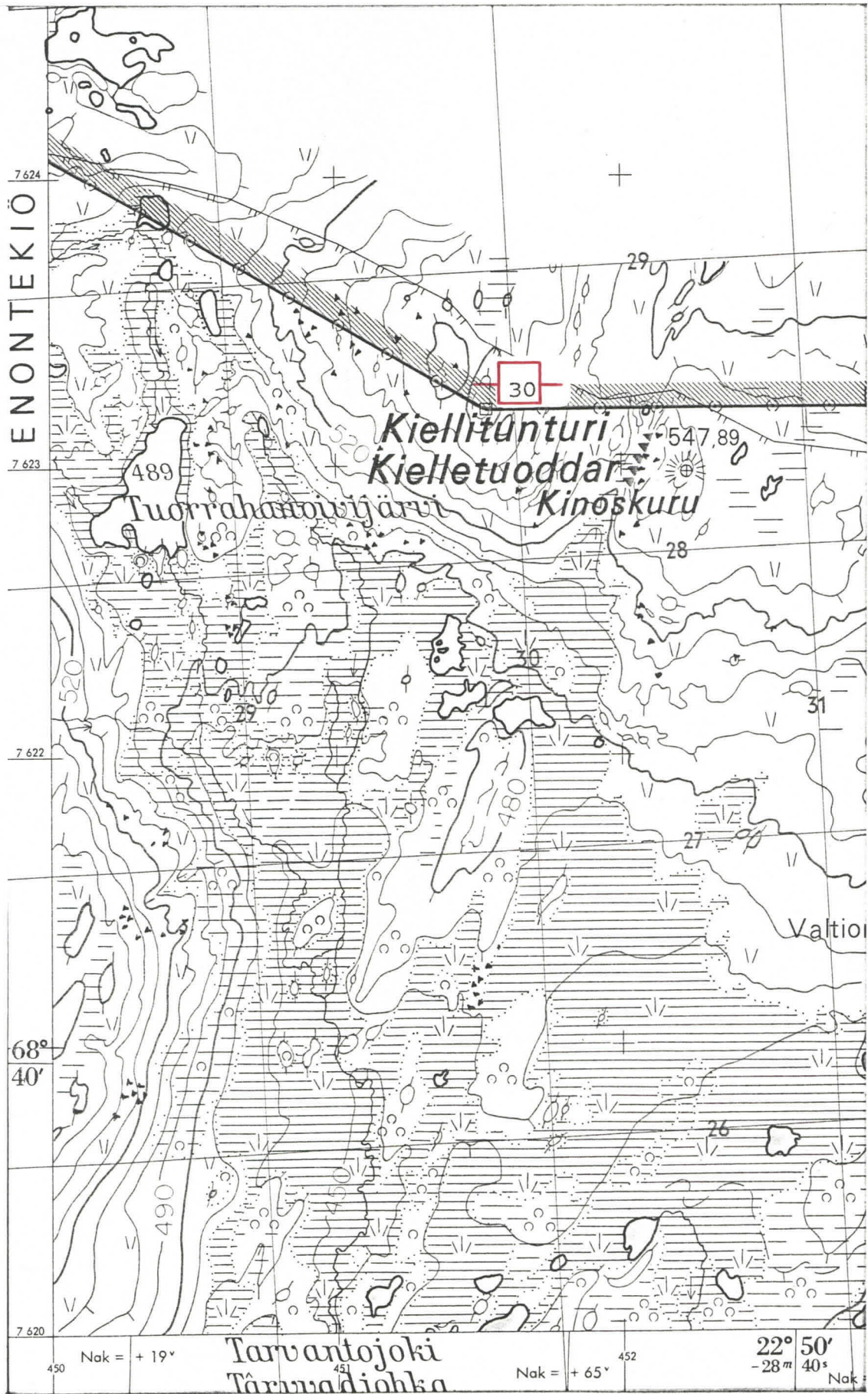
Rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Löydöt: KM 9112, ruolenkärki, l. lapinpoika Tomma Andinpoika Palojärvi
Kiellitunturista Enontekiön W osasta Norjan rajalta/ kansak.
op. K. E. Kumpulainen 1929.

ENONTEKIÖ 30 (Kiellitunturi)

Ote top. kartasta 2812 11, 1:20 000

ENONTEKIÖ 31 (Haltia, järven ranta)

Top. kartta 1842 05 +

1842 06

HALTI

x = 89-

y = ~~80~~ 511-

z =

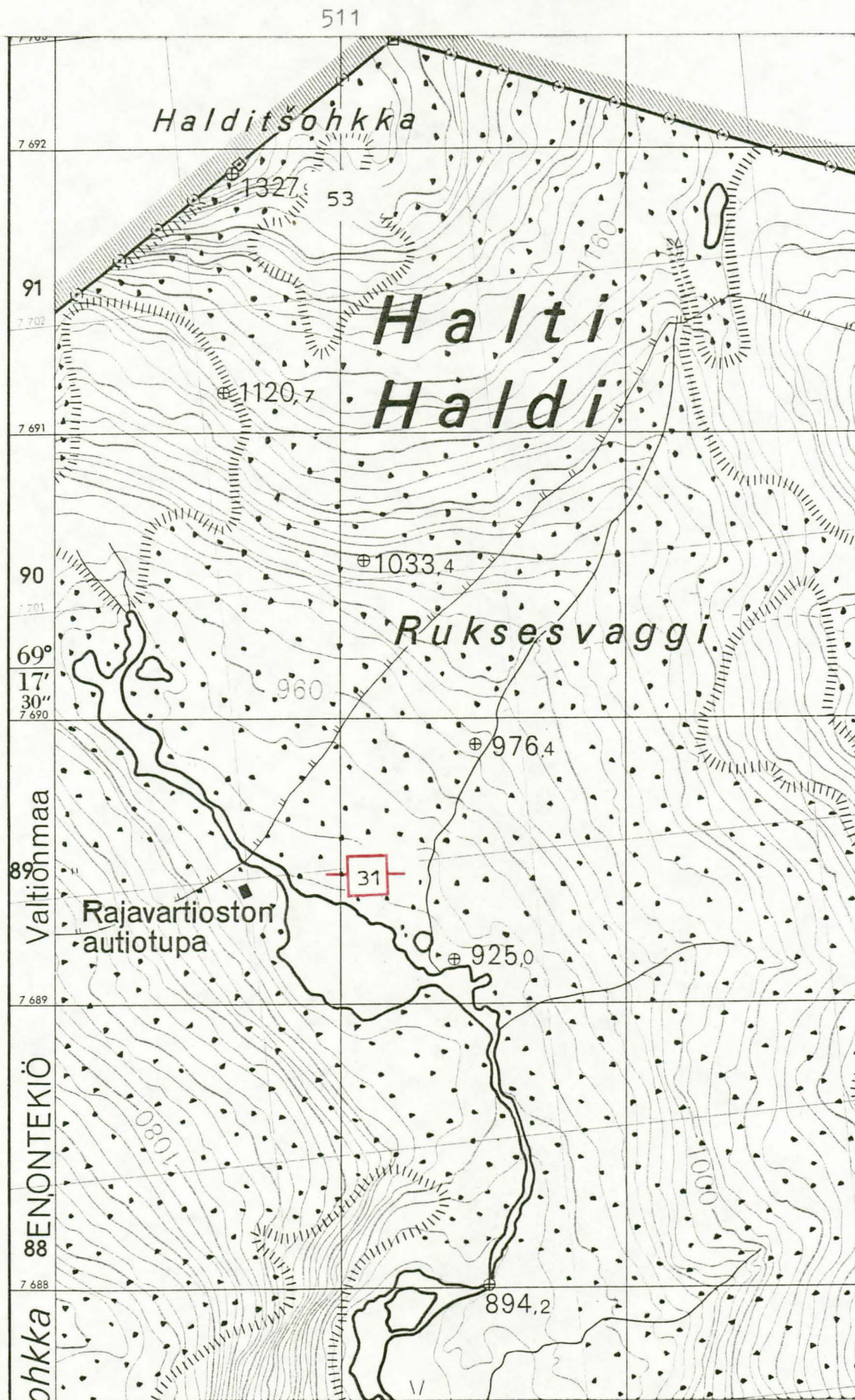
Rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Kylä: Kelottijärvi

Tila: Valtionmaa

Löydöt: KM 10433, kaksihaarainen nuolenkärki, l. työm. Eino Tapani 1936 Kelottijärven kylän Haltiatunturilta järven rannalta maan pinnalta. Ehkä sama "vihavenäläisen nuoli", jonka tunturilappalainen J. Kalttopää l. Haltiosta mutta sittem kadotti. / nimismies.

ENONTEKIÖ 31 (Haltiatunturi, järven ranta)

Ote top. kartasta 1842 05 + 1842 06, 1:20 000

ENONTEKIÖ 32 (Kiedditšohkka NĚ, luola)

Top. kartta 1842 05 +
1842 06
HALTI
x = 88-
y = 11-
z =

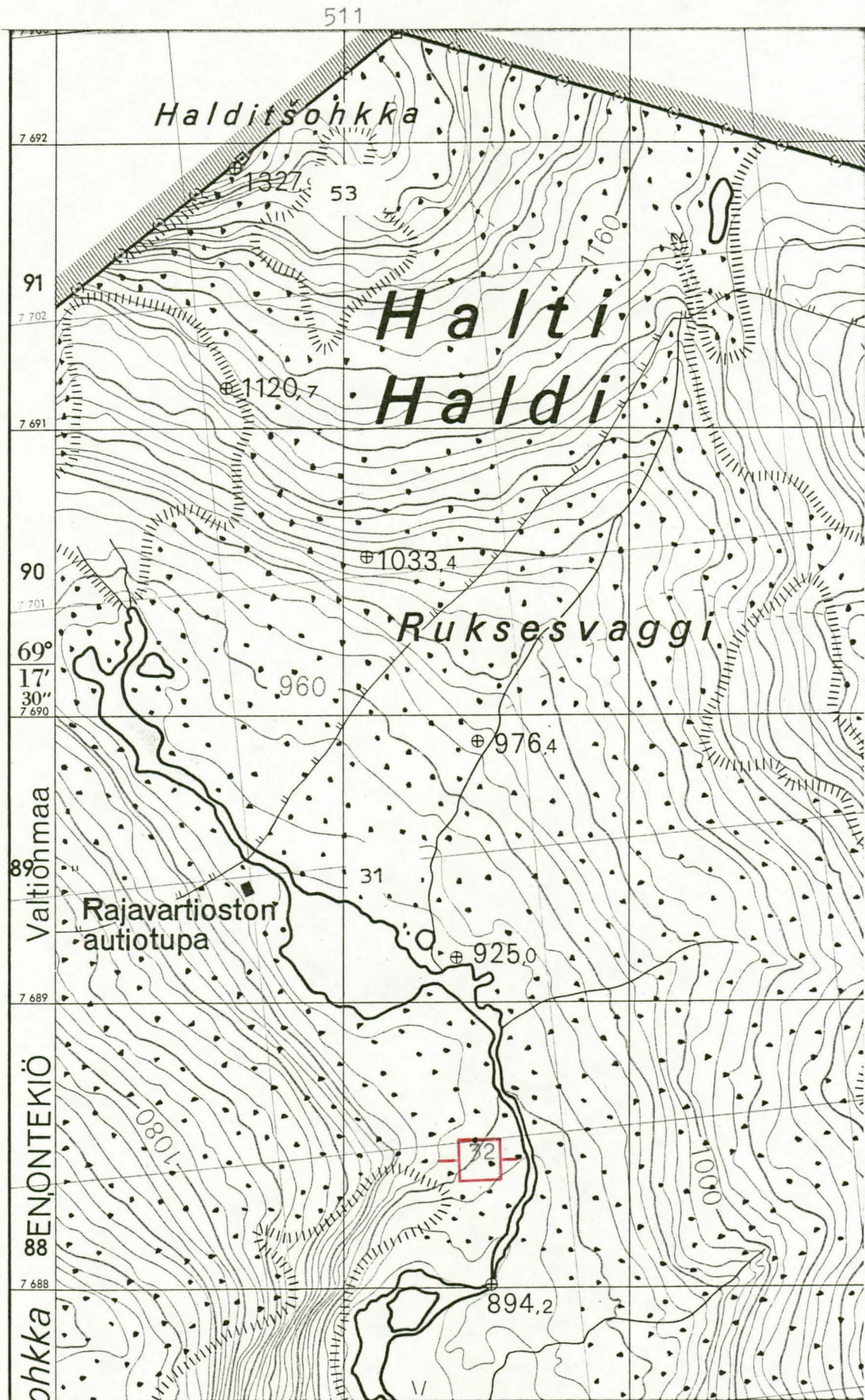
Rautakautinen löytöpaikka (uhriluola ♀), luokka II

Kylä: Kelottijärvi

Tila: Valtionmaa

Löydöt: KM12167, kaksihaarainen nuolenkärki, l. porolappalainen Aslak Juuso 1948 eräästä luolasta. Löytäjän os. Karessuvanto.
Luola sijaitsee Pihtsusjärven pohjoispuolella ja Haltiatunturin eteläpuolella Ridnitšokan ja vastakkaisen tunturin välissä (" N om Pihtsusjärvi, S om Halditjåkko, mellan Ridnitjåkko och motstående fjäll") $3^{\circ}40'$ (?) pituus- ja $69^{\circ}16'30''$ leveysasteella. Ktta prof. Kurt Reuter 22. 6. -49.

Löytöjä on itse paikallistanut lp:n 1:100 000 tal. kartalle (A. E-E. suull.)

Ote top. kartasta 1842 05 + 1842 06, 1:20 000

ENONTEKIÖ 33 (Pöyrisjärvi W -ranta)

Top. kartta 2814 11

PÖYRISJÄRVI

x = 2664

y = 9082

z = 430 - 435

Epineoliittinen löytöpaikka, luokka III

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Löydöt: KM 20131, tasakantainen nuolenkärki, kvartsiittia, l. Inga-Rauna Sallinen(os. 99100 Kittilä) v. 1976 Enontekiön Pöyrisjärven W -rannalta (kartta lp. merkintöineen verif.)/ Lapin maakuntamuseo 15. 7. 1977.

Markku Torvinen tarkasti lp:n 13. 8. 1977. Kohta on kapealla satula-
maisella soraharjulla, sen laen W reunaa noudattavalla polulla, Koh-
ta ei jyrkkyytensä takia sovellu asuinpaikaksi.

Kts. M. Torvisen tark. kertomus " Enontekiö, Pöyrisjärvi, Nuolenkär-
jen KM 20131 löytöpaikan tarkastus 13. 8. 1977 esihist. tston top.
arkistossa

Kts. kohteet ENONTEKIÖ 4, 29, 41, 42, 55-61, 64 - 70

(ote top.kartasta 2814 11, Pöyrisjärvi. 1:20 000)

ENONTEKIÖ 34 (Seiteoaivai)

Top. kartta 1842 07, 08
tai 10

x =

y =

z =

Seita, luokka II

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Palvoskivi, suuri vinossa oleva yli 4 m korkea kalliopahta sijaitsee Somasjärvestä SE rajan vieressä Vartiaivin ja Čertin välillä Seiteoaivin E puolella.

Paulaharju, Seitoja.....s. 39 - 40, Kuva 21

Seitakivi, luokka II

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Löydöt: kiven juurelta rahoja, eräs ruotsalainen "skillinki" v:lta 1747, pari rautaista nuolenkätkeä, lapinrisku, runsaasti sarvia.

Seitakivi sijaitsee Rommaenon latvoilla välittömästi Tierbmešjavrin S puolella, Kivi on vaaran alastomalla rinteellä ja näkyy yksinäisenä pahtana kilometrien päähän, 4 m korkea valkeapäinen kivipatsas, "Seitapahta", suippopäinen kuin lapinkota, Alhaalta kivi on 3 - 4 m kanttiinsa. Koko tunturissa ei ole toista niin suurta kalliojärkeä.

Paulaharju, Seitoja, s. 39 - 40

Itkonen, Suomen lappalaiset, s. ~~33, 114~~, 6.414

Manker, Acta XIII, s. 99

ENONTEKIÖ 36 (Ailakkavaara)

Top. kartta 1841 02

AILAKKAVAARA

x = 55-

y = 02-

z = 950

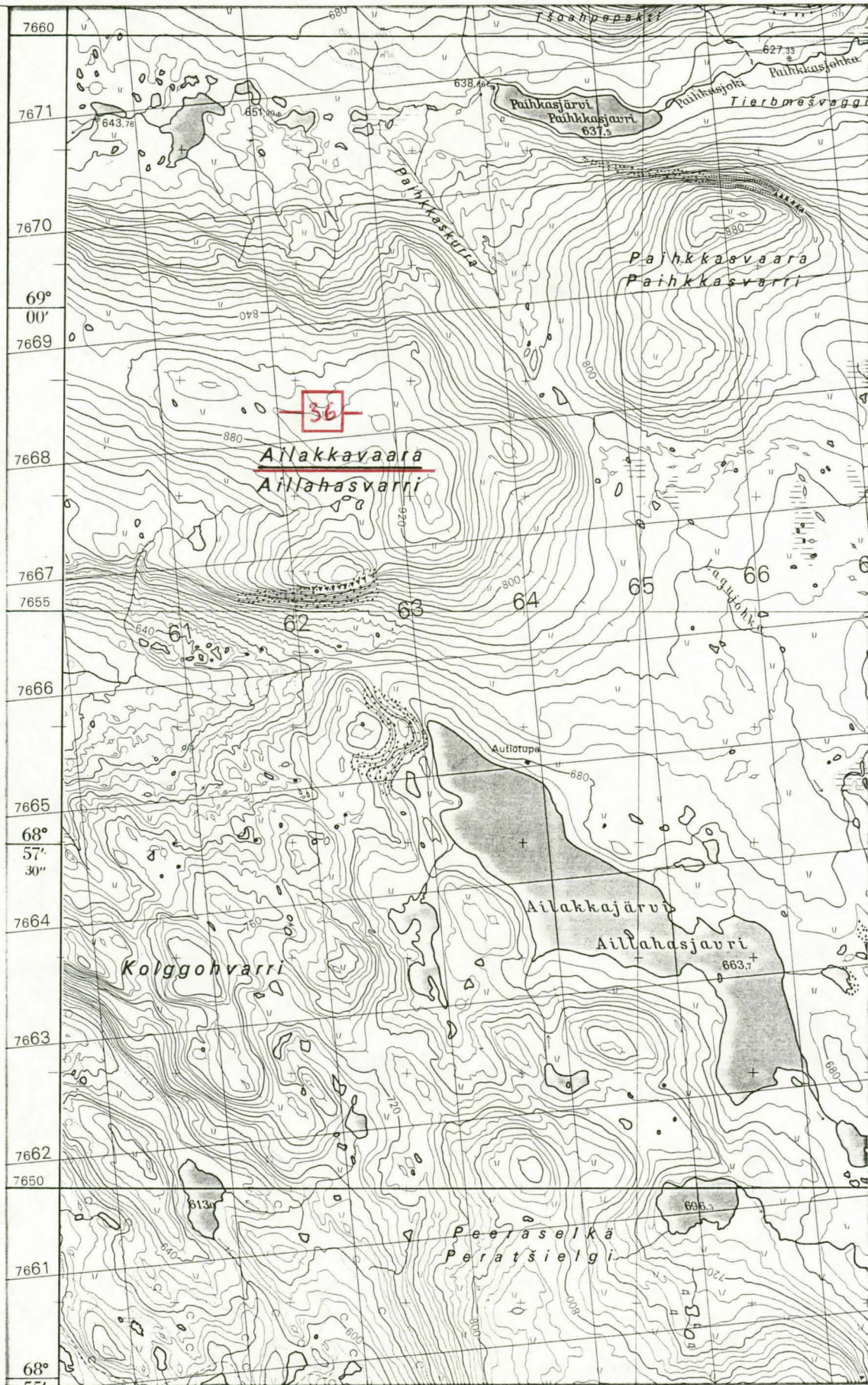
Palvontapaikka, luokka II

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Ailakkavaara sijaitsee tunturiylängöllä Tierbmešvarrista n. 8 km WSW.
Vaara on nimestä päätellen vanhoja lappalaisten pyhiä paikkoja.

Kirj. Paulaharju, Seitoja s. 40; Itkonen, Hednische, s. 42

Ote top. kartasta 1841 1, 1:50 000

Säita, luokka II

Kylä:

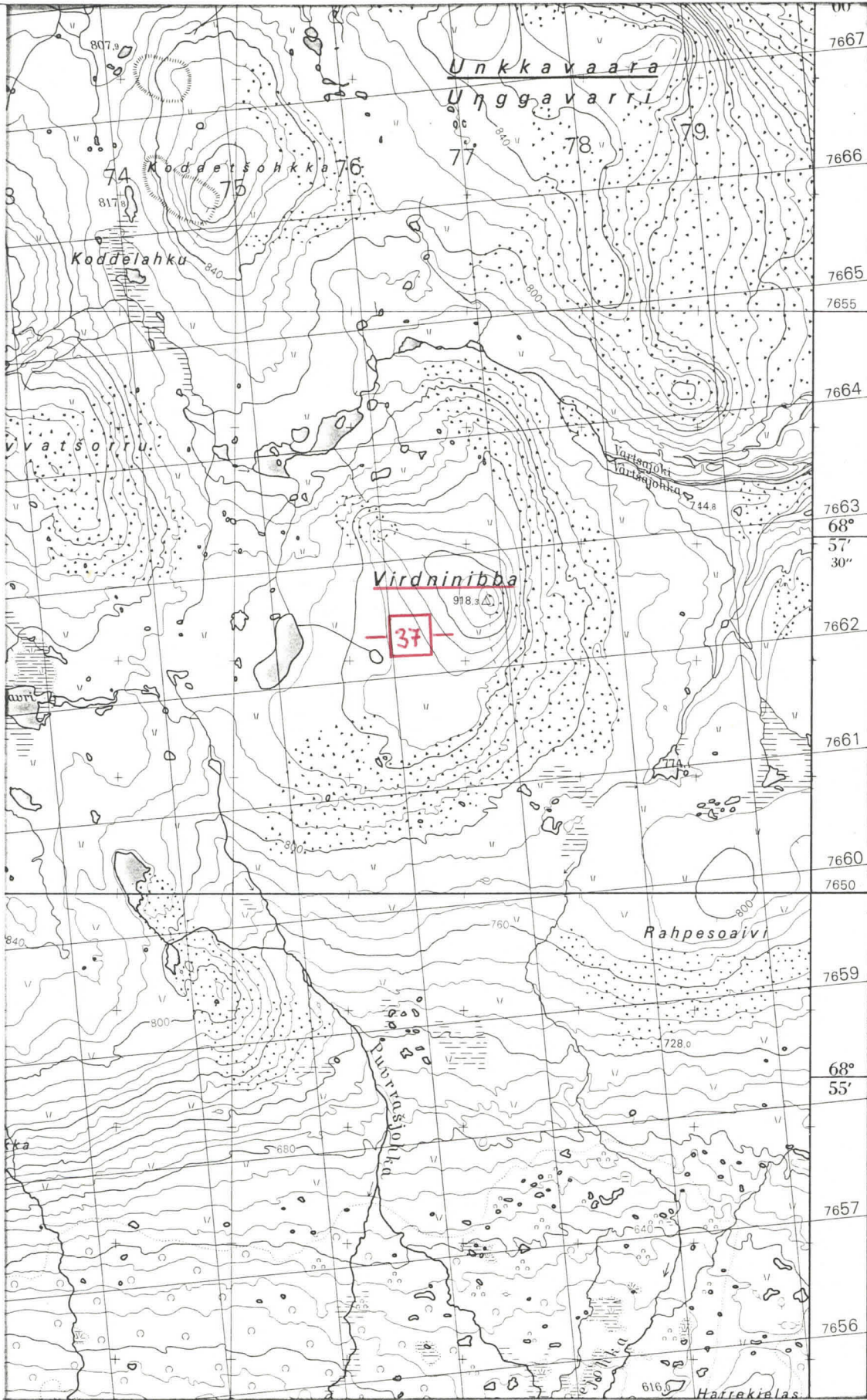
Tila: Valtionmaa

Paulaharju mainitsee Virdniötunturissa olevan palvoskiven, ison ja yksinäisen, ainakin " metrin korkuisen". Kiven juurelle on heitetty ra-
hoja ja muita esineitä.

Mahdollisesti Virdniötunturi = top, kartalle merkitty Virdninibba,
joka sijaitsee Terhmesvarrista n. 9 km SE.

Sei Virdniötunturi Terhmesvarrista S

Kirj. Paulaharju, Seitoja, s. 40

Ote top.kartasta 1841 1, 1:50 000

ENONTEKIÖ 38 (Tupakka-apaja)

Top. kartta 1823 09

KILPISJÄRVI

x =

y =

z =

Uhripaikka, luokka II

Kylä: Kelottijärvi ?

Tila: Valtionmaa

Paulaharju mainitsee Kōnkämäenolla lähellä Kilpisjärveä olevasta Tupakka-apajasta. Tupakan heittäminen apajaan edellytti hyvää kalansaalista.

Kirj. Paulaharju, Seitoja, s. 40;

Ote top. kartasta 1823 2, 1:50 000

ENONTEKIÖ 39 (Seitavuopio)

Top. kartta 1833 06

MARKKINA

x = 04 -

y = 53 -

z = 331 - 335

Seita, luokka II

Kylä: Kelottijärvi

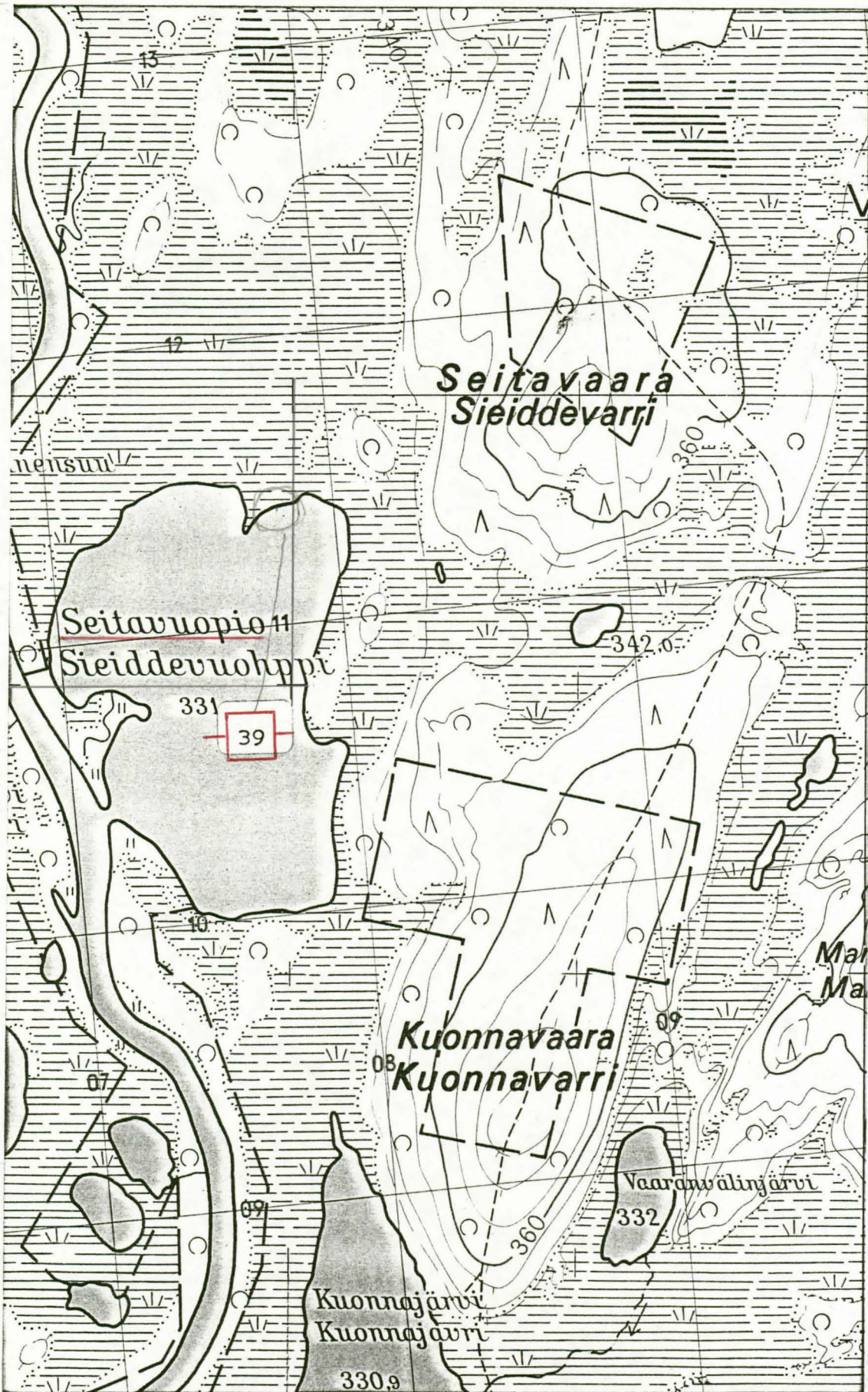
Tila: Valtionmaa

Markkinan N puolella on Lätäsenossa E pistävä laajentuma, Seitavuopio Kuonnavaaran ja Seitavaaran kohdalla. Vuopion E rannalla on ru-pinen kivi, maan alle kasvanut, ja pieniä kiviä sen ympärillä. Kiven juurella sanotaan ennen olleen paljon poron tai peuran sarvia.

Kts. kohde ENONTEKIÖ 40

Kirj. Paulaharju, Seitoja s. 40 - 41; Itkonen, Hednische, s. 33;

Taru. P. Halinen - 90

7605

Ote top. kartasta 1833 06, 1:20 000

ENONTEKIÖ 40 (Seitavaara)

Top. kartta 1833 06

MARKKINA

x = 84 -

y = 53 -

z = 360 - 370

Palvontapaikka, luokka II

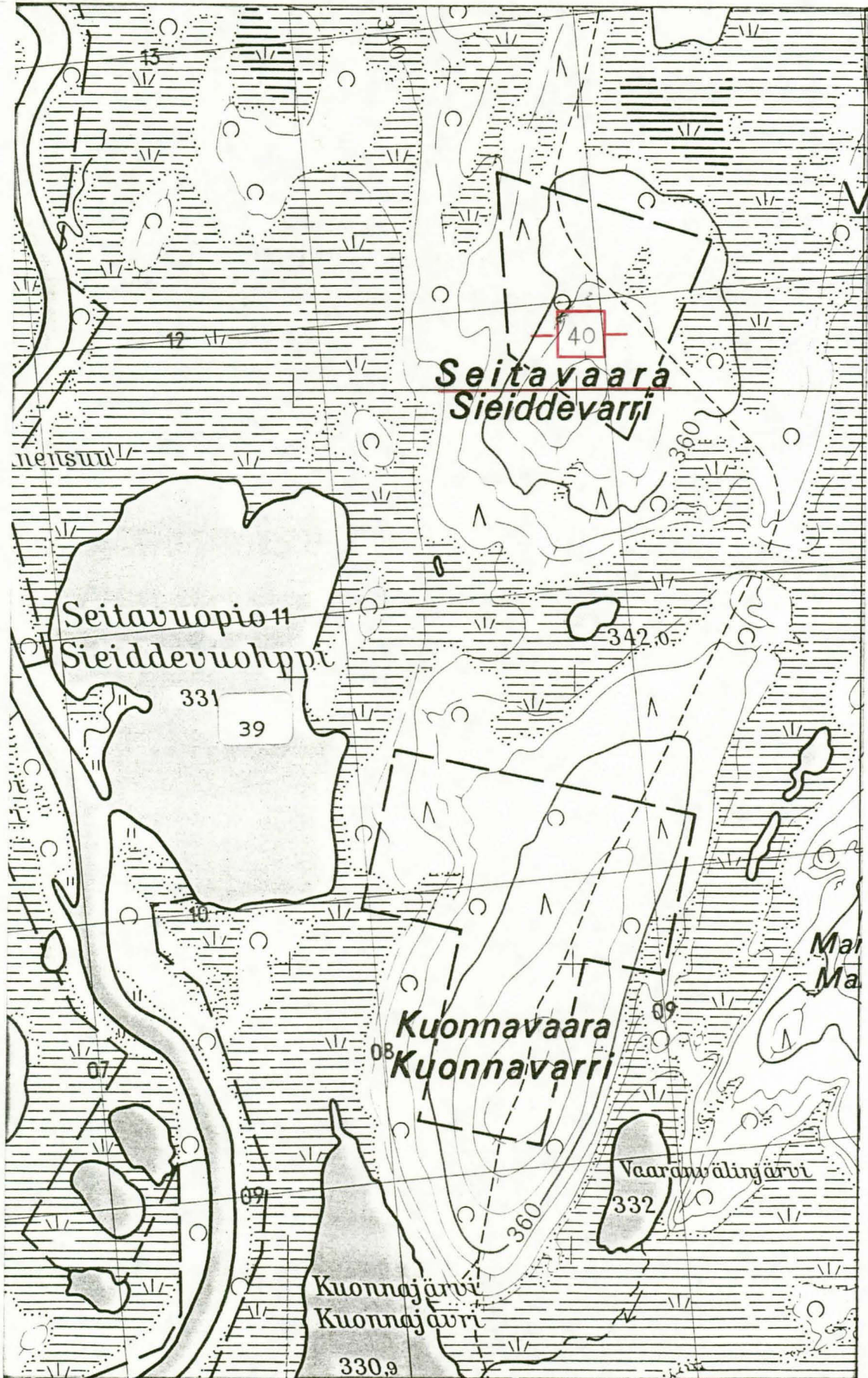
Kylä: Kelottijärvi

Tila:

Seitavaara sijaitsee Markkinasta NNE n. 4 km. Paulaharjun mukaan "sanoetaan lappalaisten siinäkin palvelleen".

Kts. kohde ENONTEKIÖ 39

Kirj. Paulaharju, Seitoja, s. 42;

Ote top. kartasta 1833 06, 1:20 000

ENONTEKIÖ 41 (Palosaivo)

Top. kartta 2814 11

PÖYRISJÄRVI

x = ~~7~~29 -

y = 492-

z = n. 420

Seita, luokka II

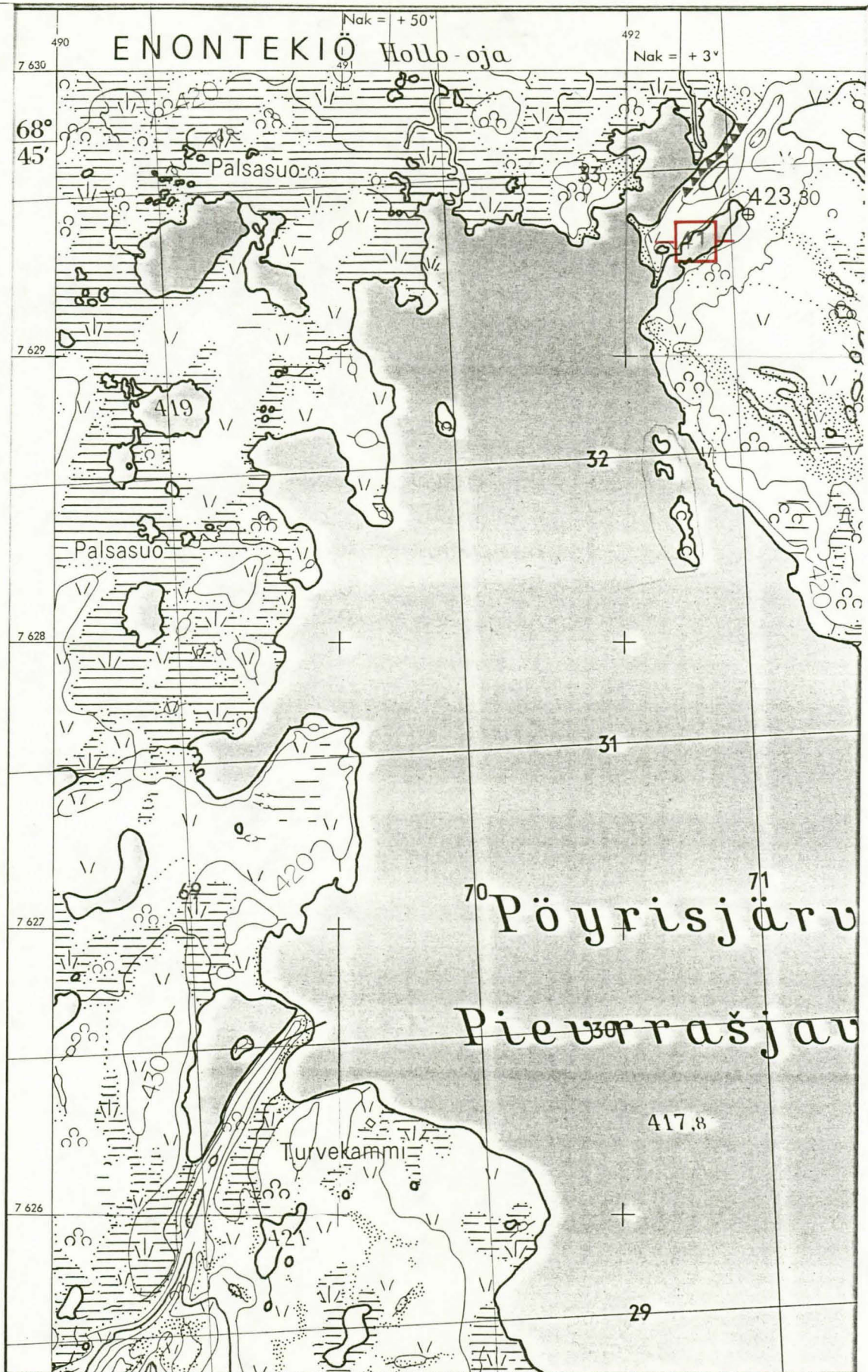
Kylä:

Tila: Valtionmaa

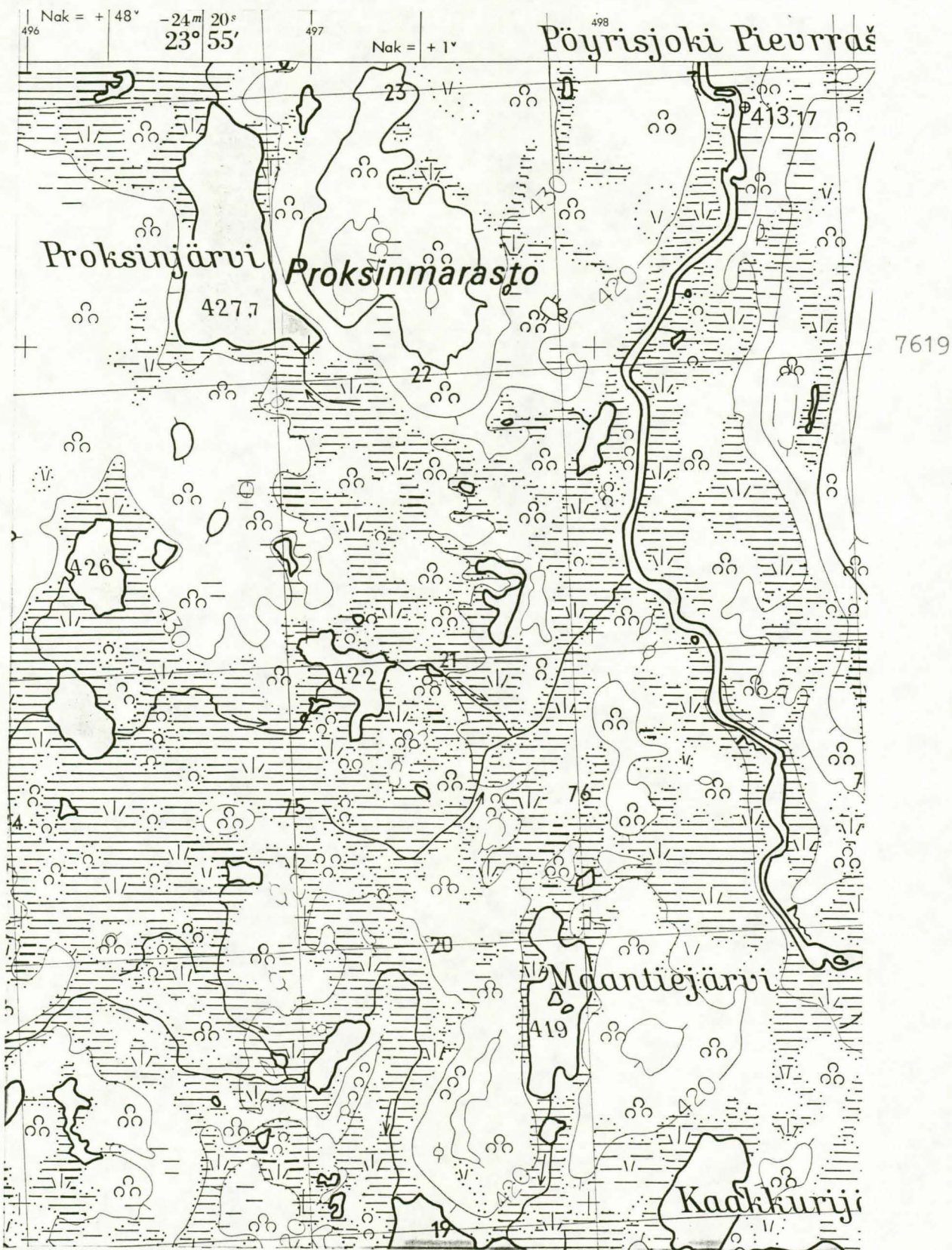
Iso valkoinen palvoskivi sijaitsee Pöyrisjärven N päässä olevan Palosaivon N (toisten tietojen mukaan S) rannalla. Kysymyksessä lienee Martti Keskitalon, os. 99410 Vuontisjärvi, mainitsema Pöyrisjärven pääseita.

Kts. kohteet ENONTEKIÖ 4, 29, 42, 55 - 61, 64 - 70

Kirj. Paulaharju, Seitoja 41-42;

Ote top. kartasta 2814 11, 1:20 000

Ote top. kartasta 2814 10, 1:20 000, pain. 1973

Euron keltä, Peltotunturi, Seit'ausi

44

283210 Seit'ausi

x = 1500

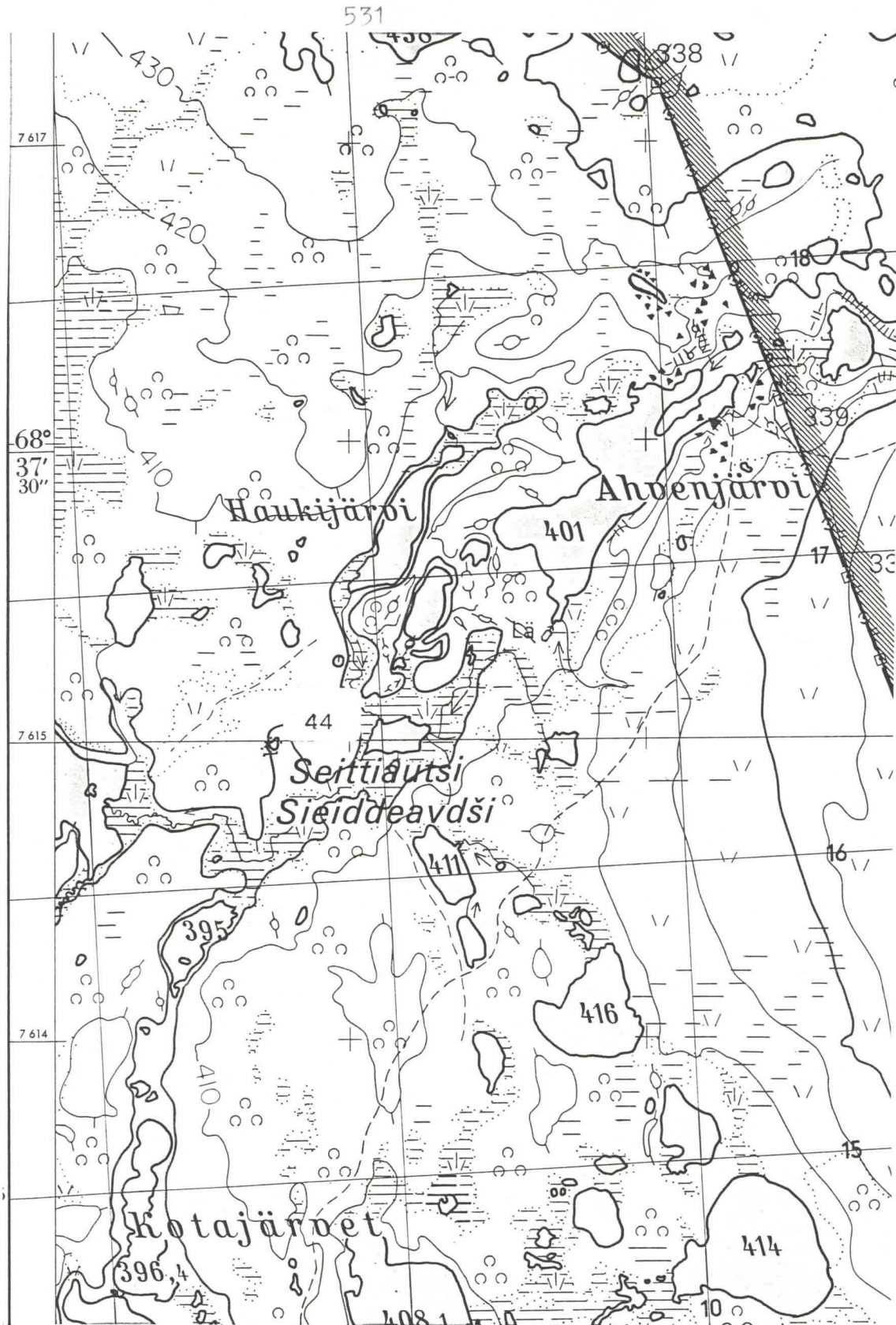
y = 3100

z = n. 4000

Seit'ausi. Peltotunturin pohjoispäässä, Peltovuoman ja Nunnasen takana, Norjan rajalla on suuri ja ruma jyrkkäseinäinen tunturikuru, Palotunturin ja Seitacerron välissä,

Seit'ausi. Raja menee juuri kurun poikki. Čalkku-Niilan sanotaan palvelleen Peltotunturissa, ehkä juuri Seit'ausissa.

Paavolahti, Seit'ausi ja Seit'ausin kura, s. 12-43

Ote top. kartasta 2832 10, 1:20 000, pain. 1977

Enon teko, Peltotunturi, Seitajärvi

45

2832 10 Seit'autri

x = 1500

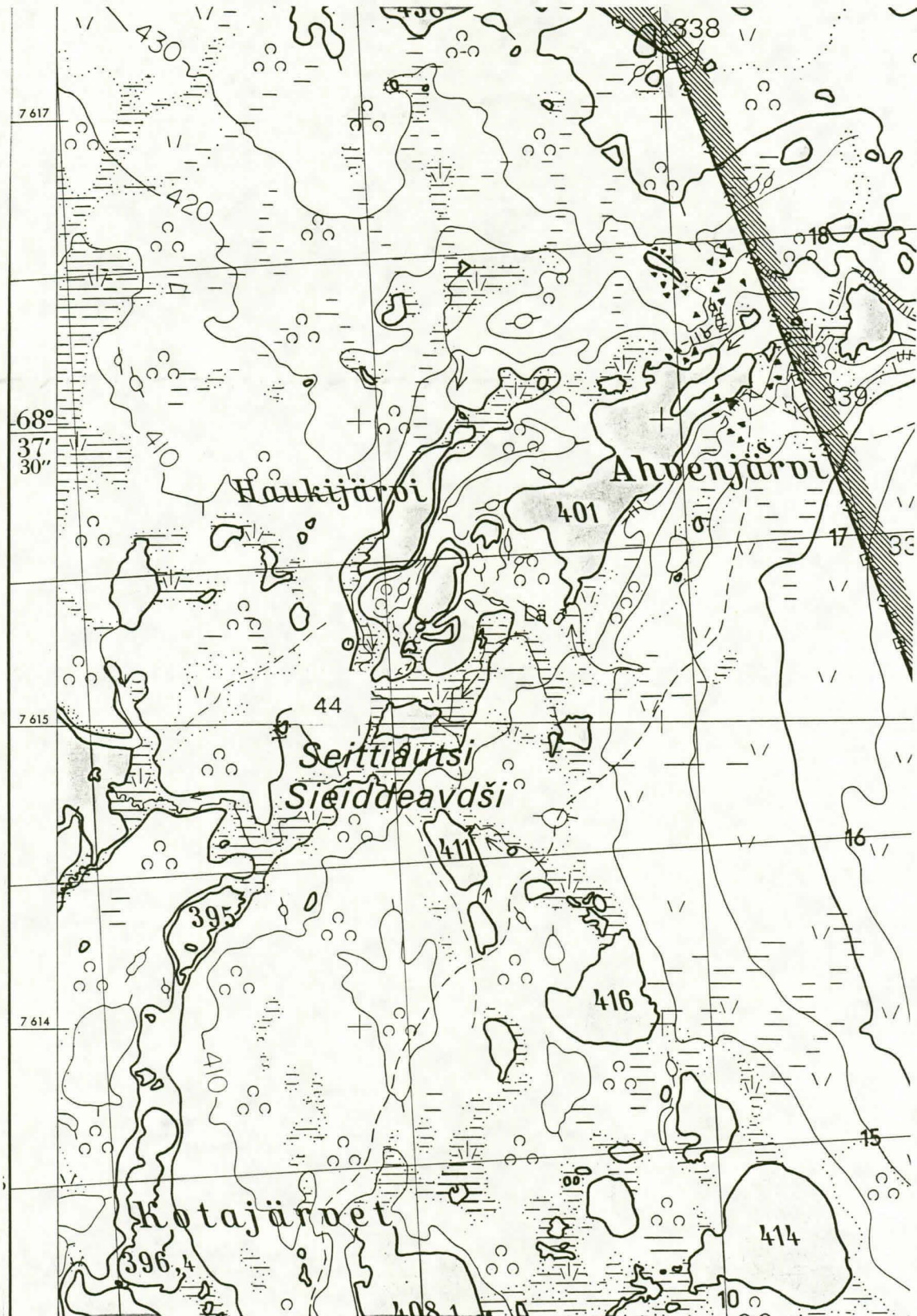
y = 3100

z = 2600

Seitajärvi on Peltotunturissa Suomen ja Norjan rajalla, lähellä Seit'autsia. Nimestä päättäen vanhoja palveluspaikkoja.

Paulakari, Seitajärvellä seidän valon Tar, s. 43

531

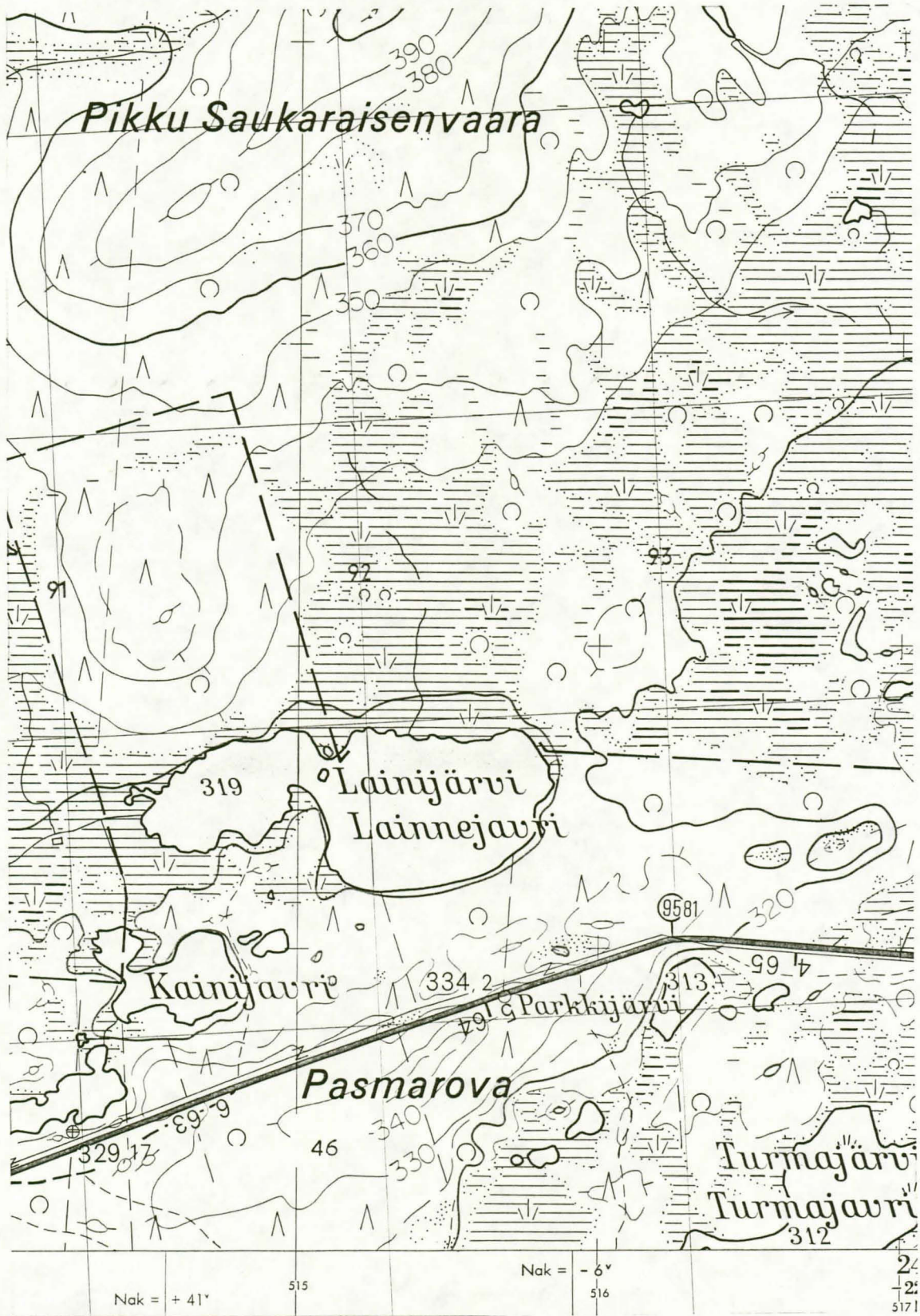
Ote top. kartasta 2832 10, 1:20 000, pain. 1977

Ennen telkio, Pasmajärvi, Kirkkopori

46

Kirkkopori. Peltovuoman itäpuolella, neljänneksen päässä, Pasmarovassa, Pasmajärven pohjoispuolella, on pieni kuiva kumpu, jota sanotaan *Kirkkoporiksi* eli *Lappalaisten Kirkkoporiksi*. »Se on semmoinen kenttäpaikka vieläkin. Se on niitten vanhain äijäin paikkoja. Ne piettiin vanhat äijät siinä vissiin jumalan palvelusta, kun niitä on ollut täällä ennen Päiviöitä, Pietukaisia ja Kipposia . . . Poriksi sanotaan täällä semmoista paikkaa, kun on pieni kumpu.»

Paulaharju, Seitsoji ja Midanpalvonta, s. 43

7593

Ote top. kartasta 2831 05, 1:20 000, pain. 1972

7588

Ote top. kartasta 2831 04, 1:20 000, pain. 1972

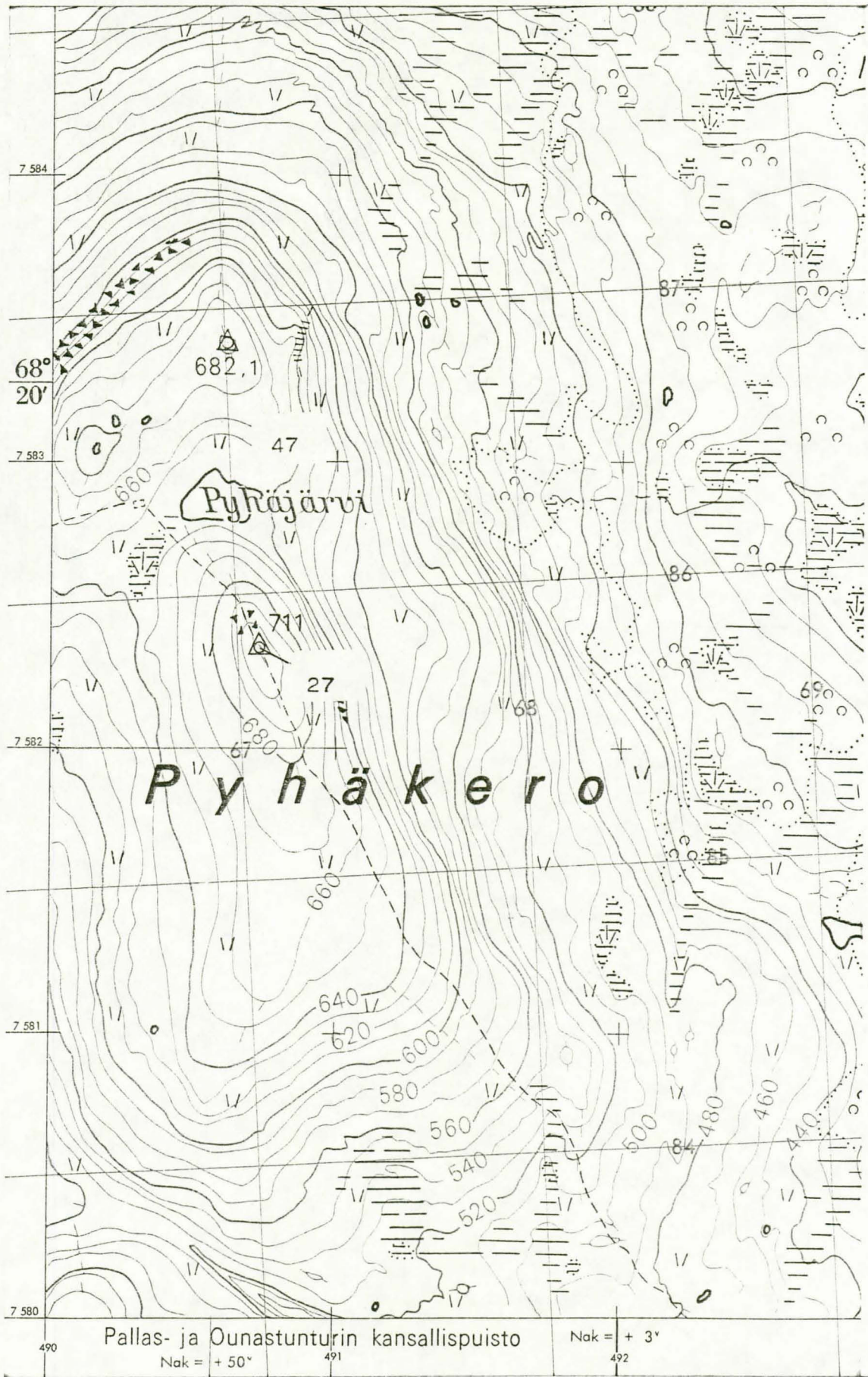
Emanttiö, Pyhäkero ja Pyhäjärvi

47

Pyhäkero on Ounistunturin korkeita lakeja ja laella on vielä järvi. Pyhäkero lie-
nee lappalaisten vanhoja pal-
vospaikkoja

Uusi myös lehdellä 27

Paulalanja, Seittoa ja Seidanjelovanta, s. 44

Ote top. kartasta 2813 10, 1:20 000

Ounistunturin seita. Ounistunturissa oli ennen palvoskivi, iso kivi kolmen pikku kiven varassa. »Me — Kurun Iisko ja Kurun Matti — panimme sen kyljelleen kangilla . . . Oli vissiin sillekin ennen uhrattu.»

Paulaharju, Seitoja ja Seidanjälvenä, s. 44

Uskottomanjärven seita. Kun Hetasta mennään Muonioon suoraan yli tunturimaan, niin kesätien päällä on Uskottomanjärvi. Järvestä vähän matkaa tunturiin päin oli ennen kivitievan rinteellä, ei aivan laella asti, iso seitakivi siivosti neljän kiven varassa, noin sylvä kanttiinsa, pyöreäpäällystäinen. Mäntyvaaran ukko ja Muotkajärven Matti pyöräyttivät kiven kangilla sijoiltaan.

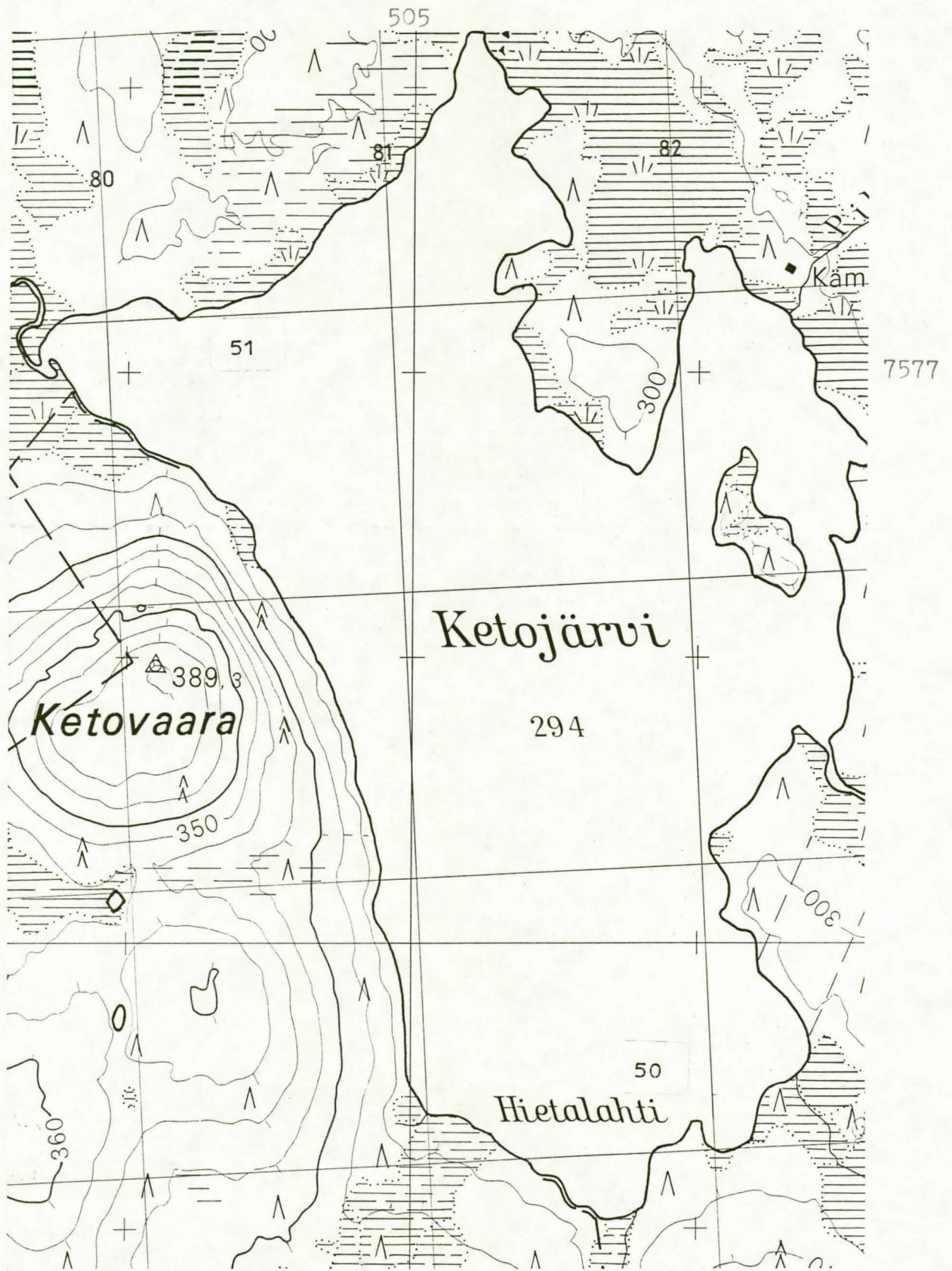
Paulaharju, Seitoji ja Seidampralokanta, s. 44

Ketojärven seita. Ketojärvi on pienehkö järvi Ounisjoen itäpuolella, Enontekiön kaakkoiskulmassa. Järvestä laskee pieni joki Ounisjokeen. Järven etelärannalla, rantahiekalla on iso harmaja kivi, pari metriä korkea sileä pahta, maan puolelta jyrkkä, järven puolelta loivempi. Kalanpyytäjät ovat kiveä sivelleet kalanrasvalla ja suomuilla. On sille annettu isojakin kaloja sekä viinaa ja lannanvoita. Kiven juu-

relta on löydetty kalan poskiluita. Nillukka-ukko sekä muuan toinen lapinäijä olivat ennen vanhaan kiveä palvelleet. Mainitaan myös poromiesten palvelleen ja voidelleen Ketojärven kivijumalaa.

Paalukonja, Seitsoji ja Seidanjalvan taa, S. 44-45

ENONTEKIÖ 50 (Ketojärvi S ranta)

Ote top. kartasta 2742 03, 1:20 000, pain. 1968

Kotojärven puuseita. Kotojärven luoteisnurkalla sanotaan olevan *Seitalahden*, ja sen rannalla kerrotaan ennen olleen puusta tehdyn seidan. Ketomellan äijävainaa on sitä muistellut. Syksyisin lappalaiset olivat asuneet järvellä ja palvelleet puujumalaa.

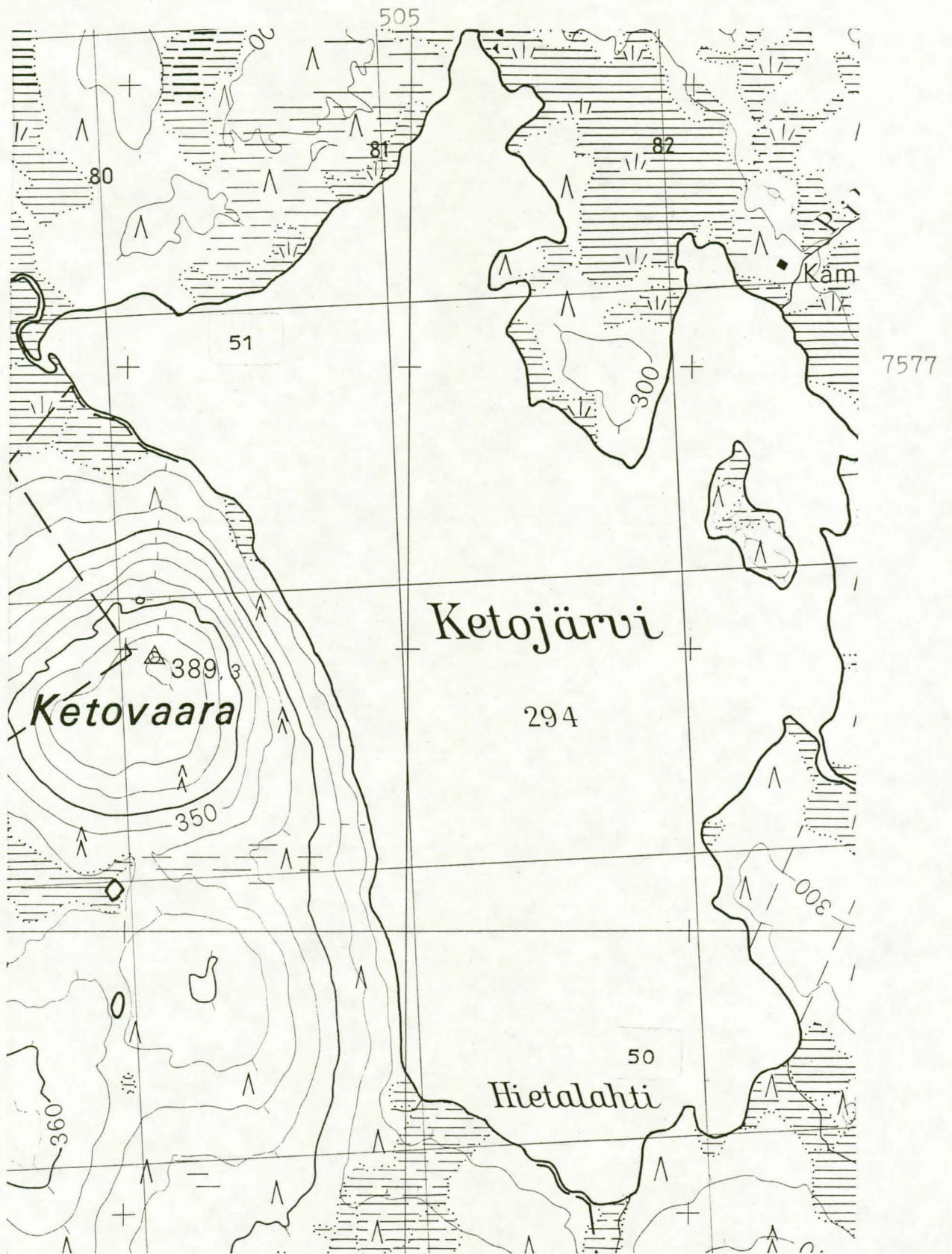
Paulaharju, Seitoja ja Seidanjalvontaa, s. 45

FINSKA STATEN

SIJOMEN VALTIO

1977

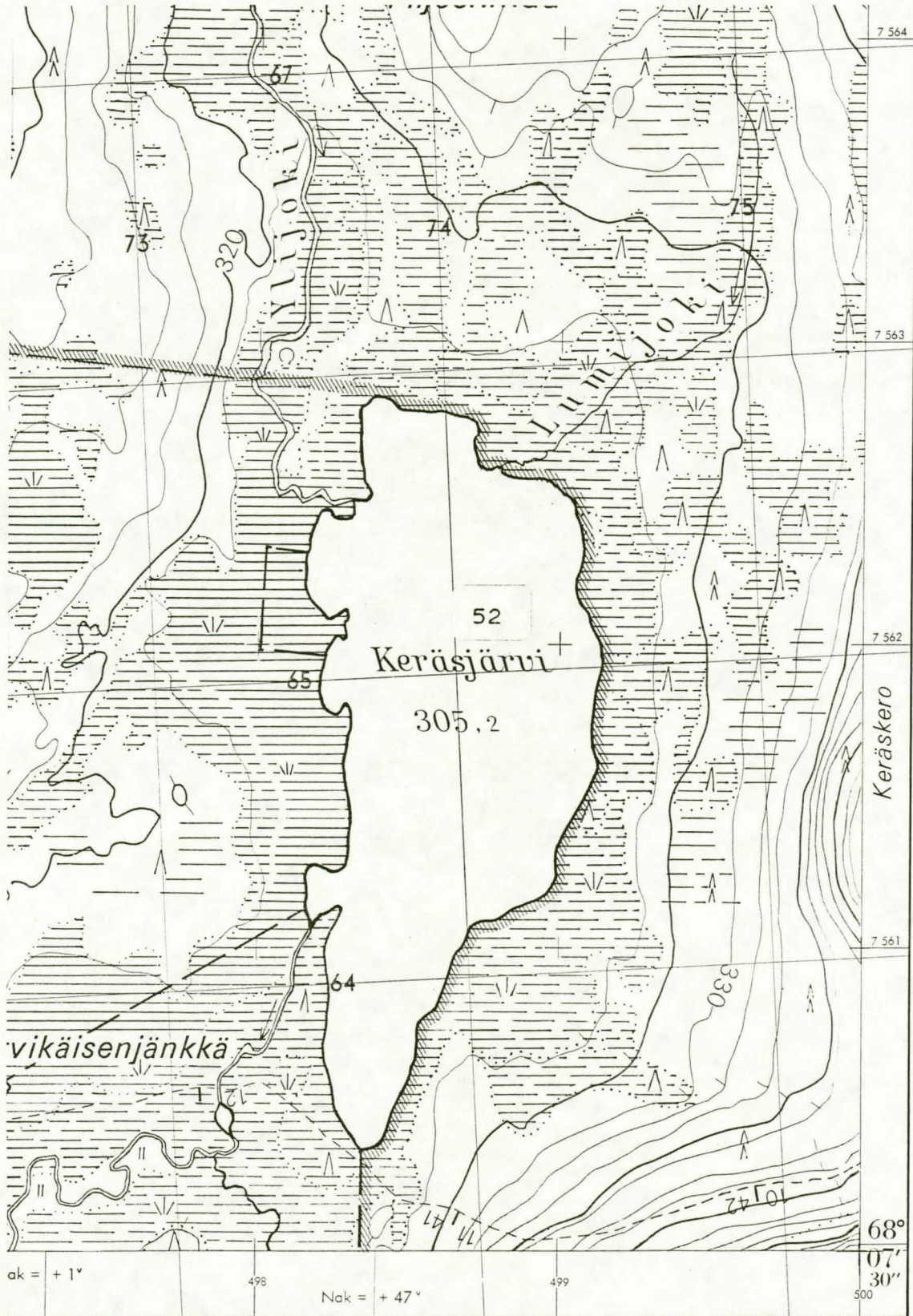

Ote top. kartasta 2742 03, 1:20 000, pain. 1968

Keräsjärven puuseita. Enontekiön etelänurkassa, Muonion ja Kittilän rajoilla on Keräsjärvi, Pallastunturin luoteisilla vierillä. Järven rannalla on ennen ollut pystöpuusta veistetty ihmisen muotoinen seita, on puu hakattu poikki, ja siihen tehty ihmisen päänmuotoa. Järven pyytömiehet, etelästä tulleet lantalaiset, Kerässiepin entiset asukkaat, ovat sille uhranneet. Seitakanto on ollut pystyssä vielä ainakin 30 vuotta takaperin. Mutta sitten se on itsestään lahonnut ja loppunut.

Paulaharju, Seittoji ja Seidampalvon tar, s. 215

ENONTEKIÖ 52 (Keräsjärvi)

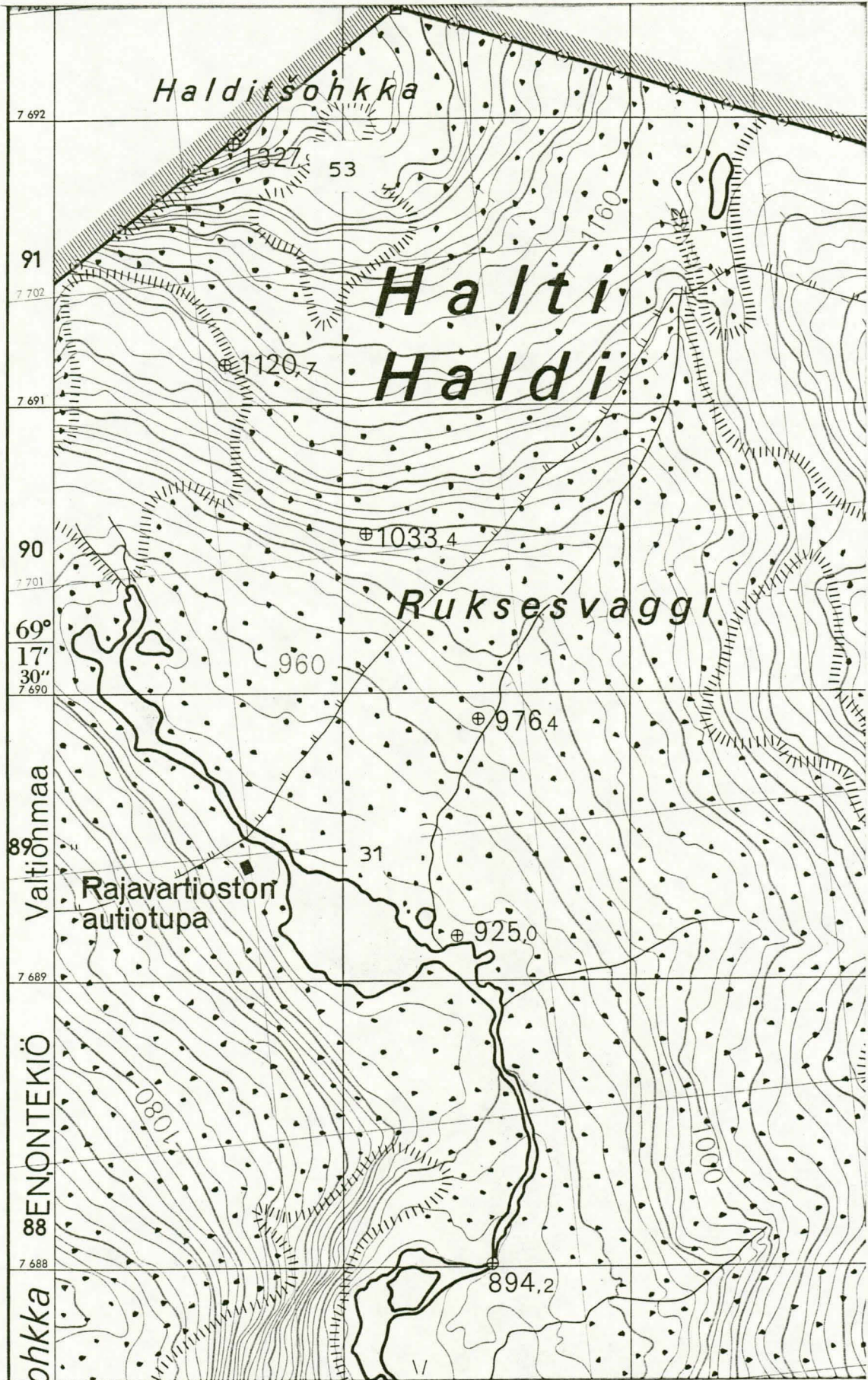
Ote top. kartasta 2724 11, 1:20 000, pain. 1968

ENONTEKIÖ.

Haldde. Luoteisessa Norjan rajalla on toiselle tuhannelle nouseva Haldde, vanhojen lappalaisten palvoma tunturi. Kesällä räkän aikana »Käsivarren» lappalaiset kokoontuvat poroineen Haldden lähimaille. Ja lappalaiset joikaavat suuresta tunturistaan:

»Keväällä porot hajoovat,
mutta kyllä sitten Haldii ne kokoo,
kun sääski alkaa liikkua.»

Paulalanen, Seitonen ja Seidanympäriksen, s. 38

Ote top. kartasta 1842 05 + 1842 06, 1:20 000

Enontekiö, Sieidečærro

541

Seita

283210 Saith'antni

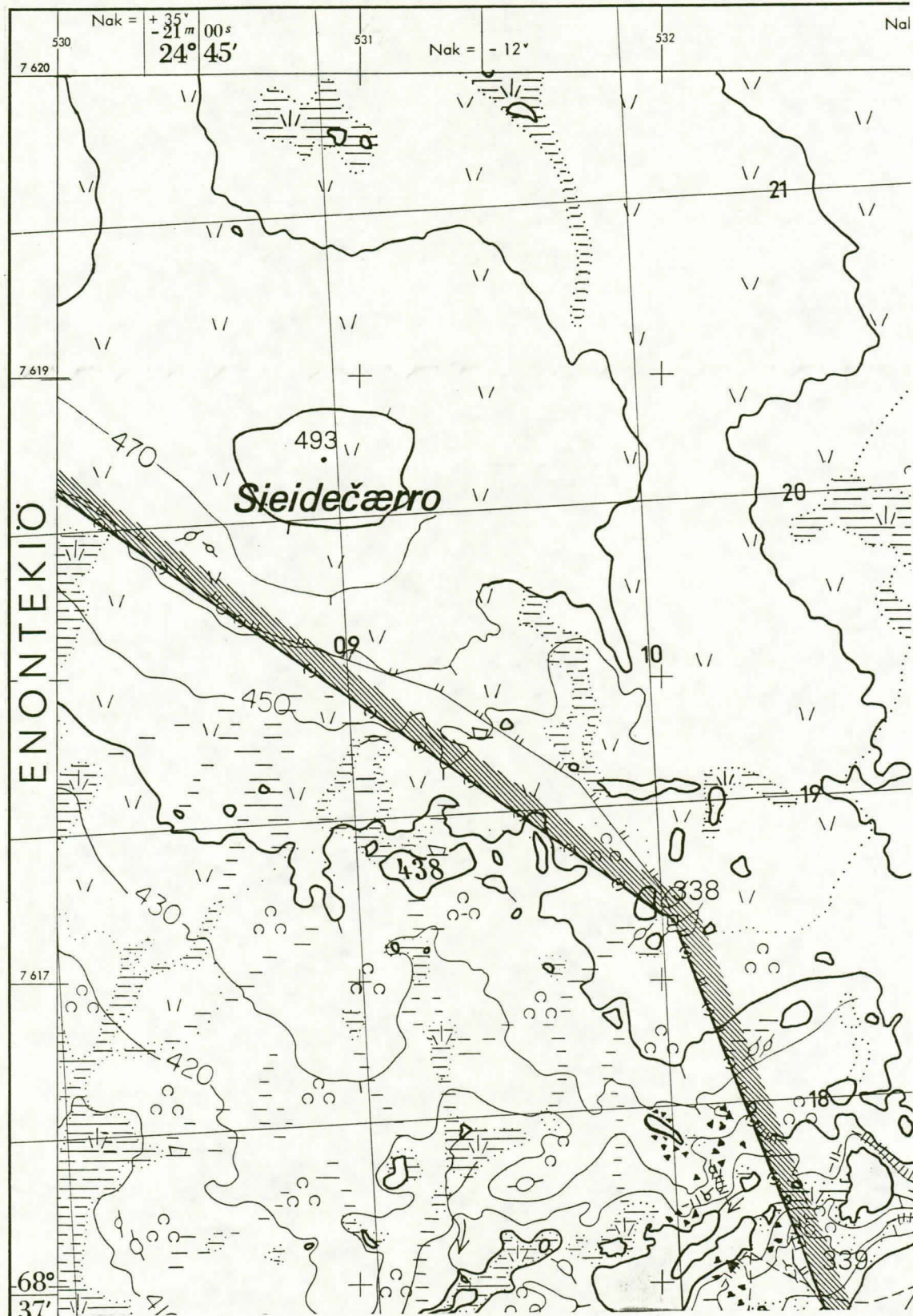
n. x = 18 -

y = 20 -

z = 2150 - 453

Siemen aivan rajalla tai Norjan puolella
Julian Maggan, joroidäntä, - ullean kilei
rajan on iso leiviläjä, jota sanotaan sei-
dän. 'En - ic kic, ovat kai ne vanhat
aijät jorokas palvomus. (Julian Maggan
os. Vuontisjärvi puh. 996 / 57425)

ENONTEKIÖ 54 (Sieidečæro)

Ote top. kartasta 2832 10, 1:20 000, pain. 1977

Muolenkärkien löytöpaikka, II

Kylä: Kirkonkylä

Tila: Valtionmaa

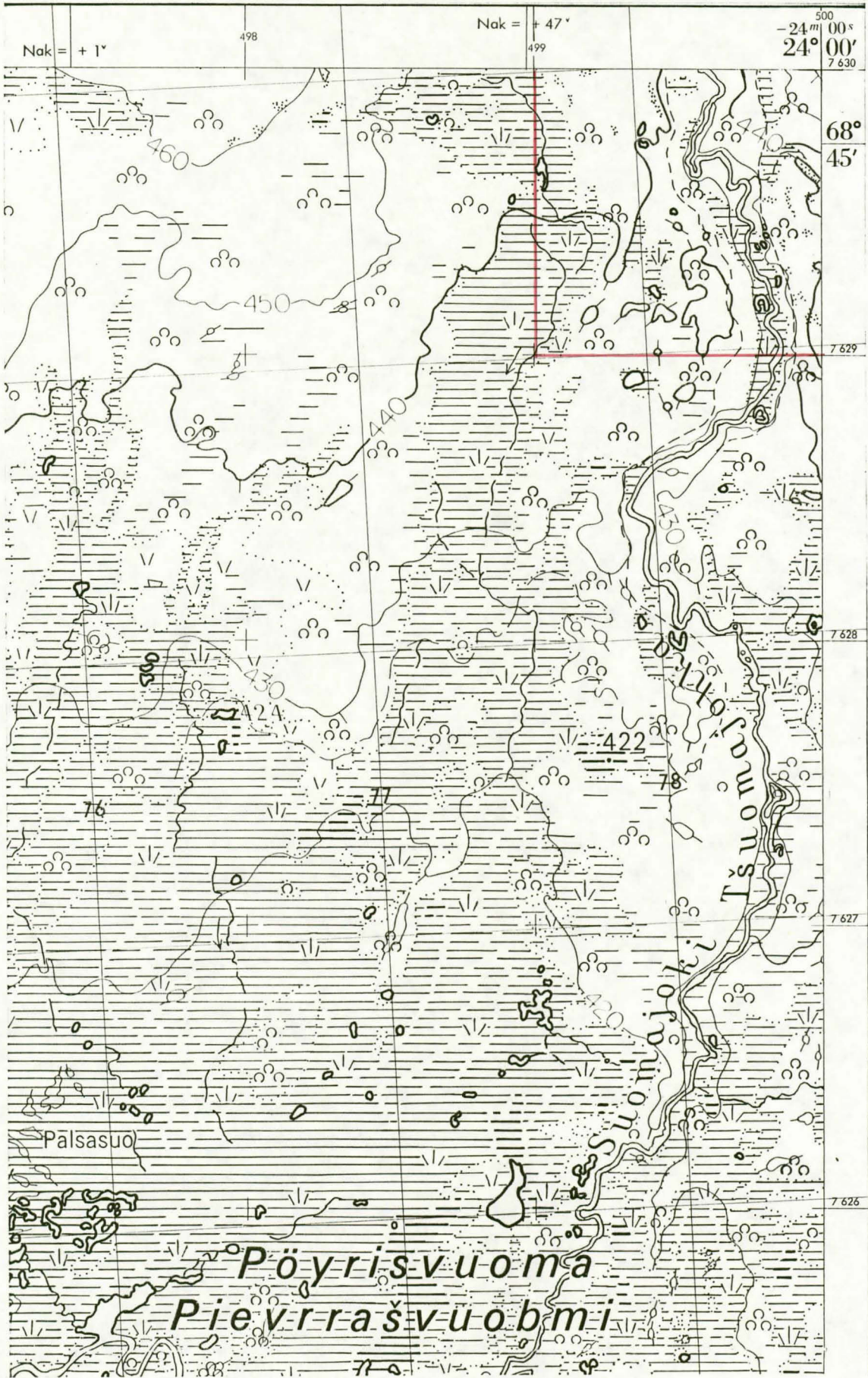
Om. Metsähallitus, Ylä-Lapin hoitoalue, 99800 IVALO

Löydöt: metallisia ruodollisia nuolenkärkiä (?)

Syksyllä 1977 sai Markku Torvinen taloll. Aatu Vuontisjärven (os. 99410 VUONTISJÄRVI, puh. 9696-57410) kautta kuulla, että poroisäntä Juhani Magga (os. 99410 VUONTISJÄRVI, puh. 9696-57425) oli löytänyt vanhoja nuolenkärkiä Tšuomavarrin läheltä.

Löytäjää M. T:n haastattellessa 28. 8. 1978 kävi ilmi, että kärjet löytyivät tuulenkuluttamasta hiekasta pienen tievan laelta Tšuomajohkan varresta n. 200 - 300 m W ja Tšuomavarrin laelta n. 2 km SW. Aivan tarkasti ei löytäjä osannut löytöpaikkaa kartalla näyttää.

Magga oli pannut kärjet taskuunsa, mutta " kun ne olivat alkaneet kävellessä painaa", oli löytäjä pannut kärjet Tšuomavarrin W rin- teelle kiven juurelle paikkaan, jota hän ei osannut kartalta näyt- tää. Löytäjä ei osannut kertoa montako kärkeä hän oli löytänyt, ei myöskään mitä sinetta ne ovat. Magga kuvaili kärjet kapearuotoisiksi, josta päätellen ne ovat metallista valmistettuja, Magga arveli vielä kärjet löytävänsä " kunhan tulee Tšuomavarrissa käyntiä.

Ote top. kartasta 2814 11, 1:20 000, pain.1973

ENONTEKIÖ 63 (Tihkkesohkka)

Top kartta 2814 12 + 09

Jauristunturit

n. x = 7633 60

y = 497 00

z = 510 - 520

Seita, I

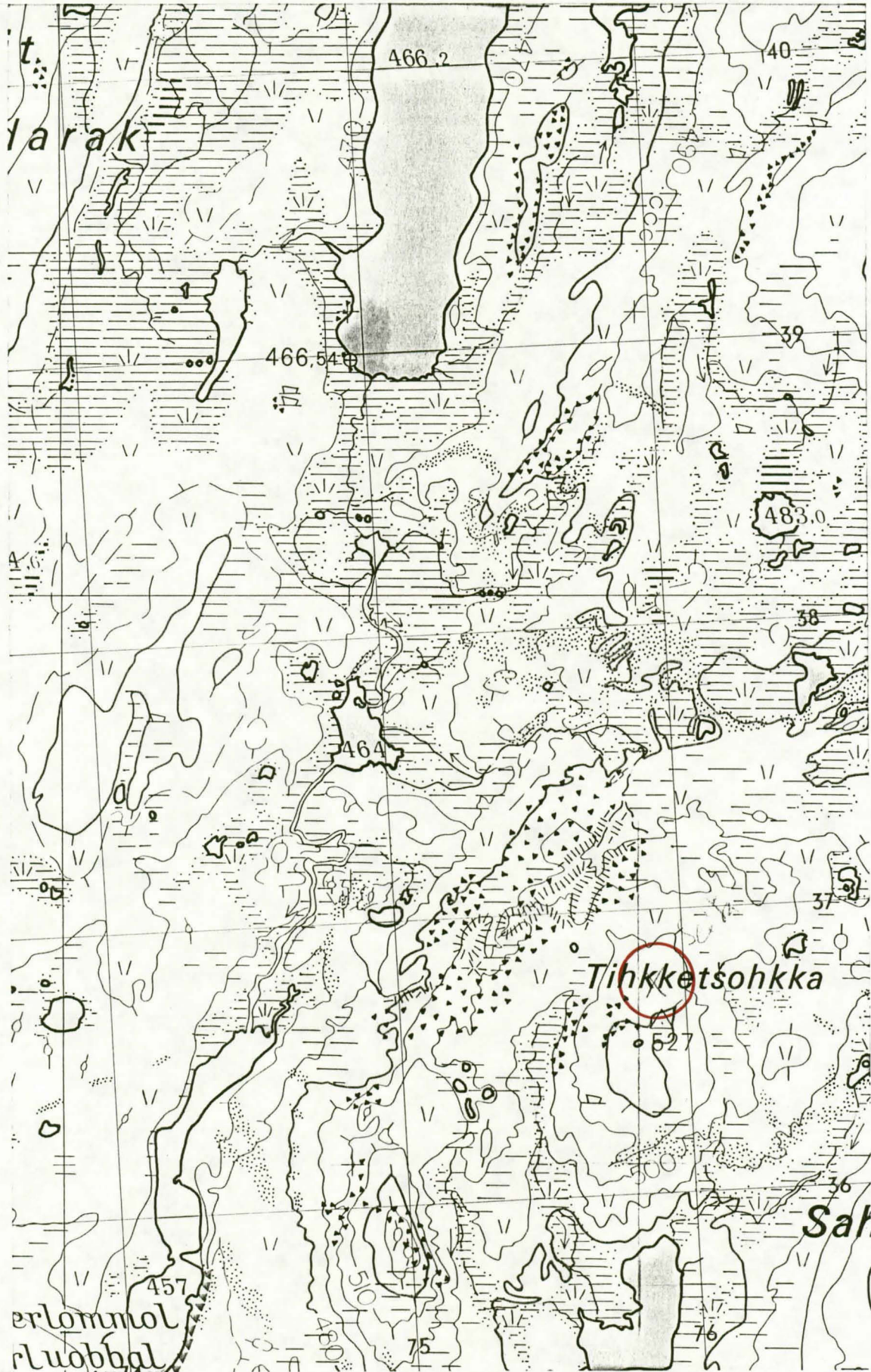
Kylä: Peltovuoma

Tila: Valtionmaa,

Om: Metsähallitus, Ylä-Lapin hoitoalue, os. 99800 IVALO

Haastattellessaan poroisäntä Juhani Magгаа (os. 99410 VUONTISJÄRVI, puh. 9696-57410) Enontekiön Vuontisjärvellä Markku Torvinen sai kuul-
la, että Tihkkesohkkan laen N puolella, laelta n. 200 m on seitaki-
vi. Kivessä on reikä uhreja varten. Sinne on pantu rahoja. Magгаа ker-
toi itse nähneensä paikalla " vaikka kuinka vanhoja rahoja".

Haastattelu tapahtui 28.8. 1978. Magгаа keroi Marjatta Palismaan
käyneen halkaisemassa kiven n. 10 vuotta sitten (n. v. 1968).

7636

Ote top. kartasta 2814 12 + 09, 1:20 000, pain. 1977

ENONTEKIÖ 76 (Matkailuhotelli/Vieltojärvi)

Top. kartta
2813 07
ENONTEKIÖ
x = 8965
y = 8640
z = 286,9-290

Kivikautinen asuinpaikka ja kenttä, luokka II

Kylä: Kirkonkylä

Tila: Matkailuhotelli, om. rakennushallitus

rno 23:6, om. Toivo Vieltojärvi, os. 99400 ENONTEKIÖ

Löydöt: KM 22334:1-3, kivikautisia asuinp. löytöjä v:lta 1983

KM 22633:1-4, kvartsikaapimia ja -iskoksia v:lta 1984

Kohde sijaitsee Ounasjärven luoteisrannalla vastapäätä Karjalansaarta mainittujen tilojen rajalla. Hetan kirkosta om paikalle matkaa n. 1500 m koilliseen. Paikalla on hiekkatassanna, suurimmaksi osaksi Vieltojärven puolella, joka on n. 1,5 - 2 m Ounasjärven pintaa ylempänä. Tasanteella havaittiin asuinpaikkamerkkejä v:n 1983 tarkastuksessa rannan suunnassa n. 45 m:n matkalla. Perimätiedon mukaan paikassa on sijainnut " Proksin kenttä".

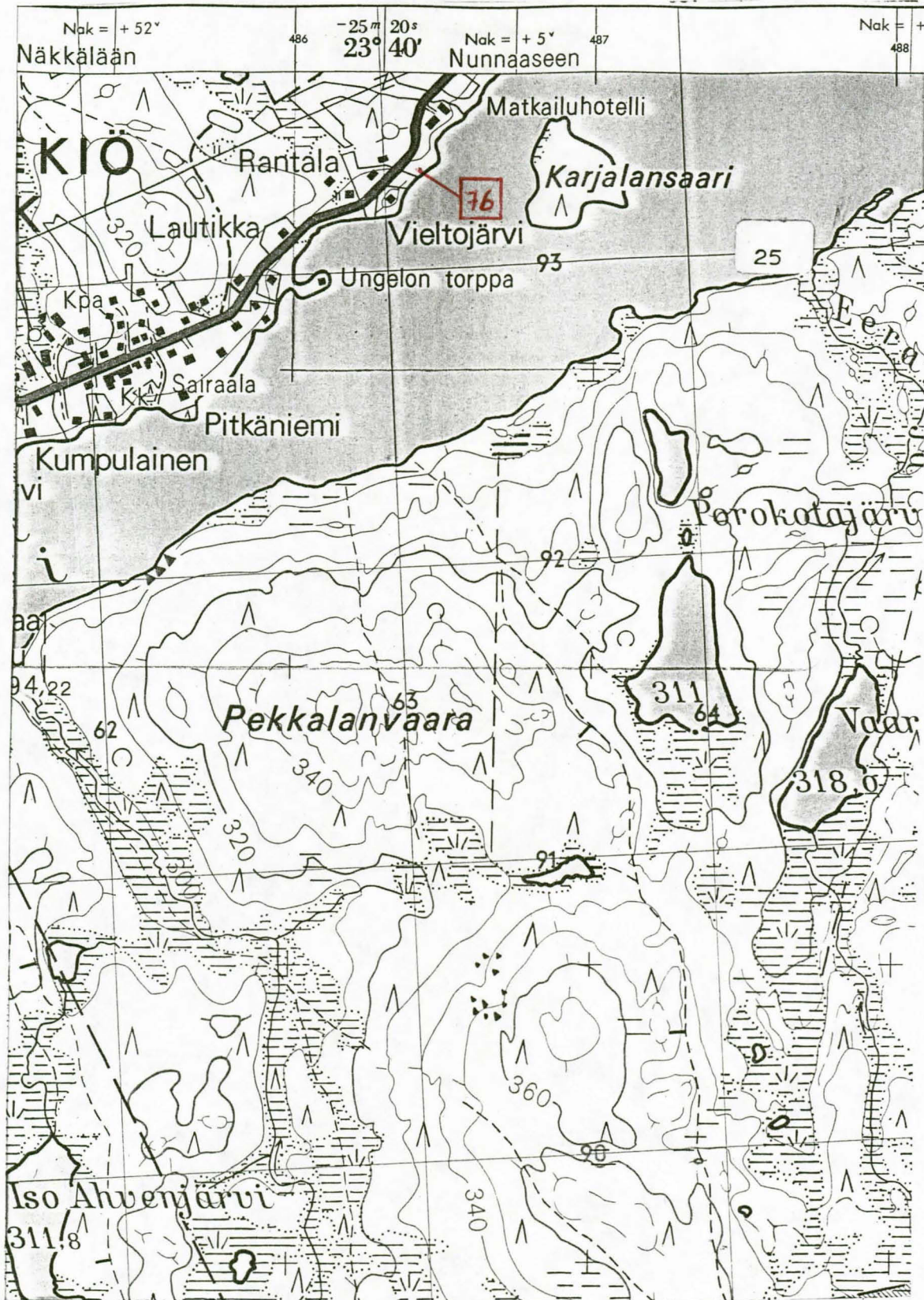
V:n 1984 " seurantatutkimus" tehtiin hotellin viimeistelytyöhön liittyvän laskuojan kaivamisen kestäessä. Oja kaivettiin pitkin mainittujen tilojen rajaa. Tällöin löydettiin kaksi kvartsikaavinta 10 ja 15 m:n päässä rannasta ja näiden väliltä kvartsi-iskoksia.

Aik. tutkimukset: M. Torvinen, tarkastus 20. 10. 1983

" "seurantatutkimus" 15. - 19. 10. 1984

tolemmat kertomukset esihist. tston top. arkistossa

ENONTEKIÖ 76 (Proksin kenttä)

7589

7587

Ote top,kartasta 2813 07, 1:20 000, pain. 1969.

ENONTEKIÖ 77 (Närpistönniemi)

Top. kartta 2813 07

ENONTEKIÖ

x = 8861 arv. keskipiste

y = 8416

z = n. 290

Kivikamptinen asuinpaikka(?) luokka ~~N~~

III

Kylä: Kirkonkylä

Tila: , om. Lempi Isohanni

Löydöt: KM 22634 , kvartsi-iskoksia v:lta 1984

Markku Torvinen tarkasti kohteen 15. 9. 1984 Enontekiön kirkonkylän yleiskaava-alueen tarkastuksen yhteydessä.

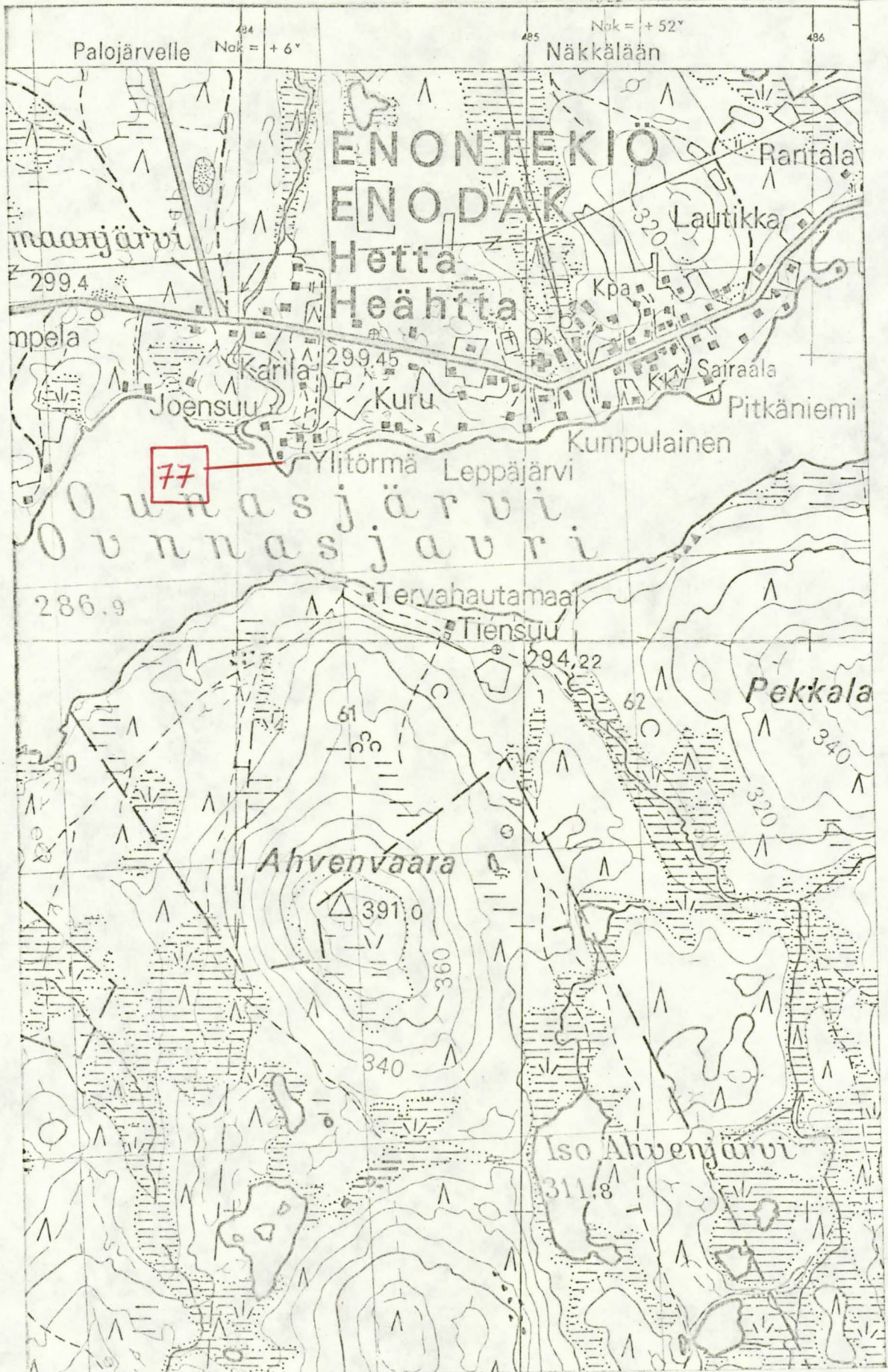
Tällöin havaittiin Närpistönjoen suun E puolella olevan niemen kärjessä autioksi jääneen asuinrakennuksen S puolella olevalla perunamaalla em. kvartsi-iskokset. Peruna oli hiljattain nostettu, joten havaintomahdollisuudet olivat kohtalaisen hyvät. Kvartsit poimittiin rakennuksesta 20 - 40 m:n matkalta.

Itse niemi on jyrkkäpiirteinen ja puuton, kasvaa heinikkoa ja viettää Ounasjärveen jyrkästi E, mutta loivemmin S ja W. Maaperä on karkeahkoa hiekkaa.

Kohde sijaitsee N:stä Ounasjärveen pistävällä niemellä välittömästi Närpistönjoen suun E puolella. Hetan kirkosta on paikalle matkaa n. 1 km WSW.

Kohde on ilmoitettu huomioitavaksi Enontekiön kk:n yleiskaavassa 22. 10. 1984, mv:n kirje nro 3269.

Kuva (f. -) Närpistänniemi NE:stä. Niemen tyvessä korkeimmalla kohdalla on asuinrakennus, joka on jäänyt autioksi. Löydöt poimittiin rakennuksen vasemmalla (S puolella) näkyvän pensaan vasemmanpuoleiselta alueelta rinteestä. Vasemmalla ja taustalla näkyy Ounasjärvi.

Ote top. kartasta 2813 07, 1:20 000.

TUOLPAJÄRVI

x = 9040

y = 9027

z = 285 - 290

Kivikautinen asuinpaikka ja tervahauta, luokka II

Kylä: Kirkonkylä

Tila:

Löydöt: KM 22635: 1 - 4, kvartsikaapimia ja -iskoksia v:lta 1984

Markku Torvinen tarkasti kohteen 12. 9. 1984.

Lauttamukaksi kutsutaan Periläjärven W päässä olevaa N:een pistävää lahtea, jonka pohjukassa on venevalkama. Periläjärvi on itse asiassa Ounasjärvestä alkunsa saavan Ounasjoen W - E -suuntainen laajentuma. Löytöpaikalla on maasto männikkökangasta, joka viettää loivasti järveen. Rantautumismahdollisuudet ovat kohdassa hyvät. Maaperä on karkeahkoa, mutta paikoin hienoakin hiekkaa, kasvaa jäkälää ja varvikkoa, paikoin heinää, joka antaa maastokohdalle " kentän " luonteen. Pensasmainen, paikoin rehevä rannassa kasvava koivikko kiinnittää inventoijan ~~an~~ huomiota jo kaukaa valkamaa järveltä lähestyittäessä.

Asuinpaikkamerkkejä, kvartseja, havaittiin valkamassa rannan suunnassa n. 25 m:n matkalla. Useissa kohdissa pisti maasta esiin tulen rapauttavia kiveyksiä ja erottui punaiseksi palanutta hiekkaa, myös hiljattain poltettujen nuotioiden sijoja saattoi paikalla havaita.

ENONTEKIÖ 78 (Lauttamukka) jatk.

Palojoensuu - Nunnanen -maantieltä pääsee metsätietä valkamaan. Metsätien W puolella rannasta n. 30 m on kookas, n. 6 m halkaisijaltaan oleva hiekkakumpareeseen kaivettu tervahauta.

Kohde sijaitsee mainitusta maantiestä (nro 956) n. 500 m S ja Hetan kirkosta 5200 m ENE.

Kuva 1 (f.) Valkama järveltä (S:stä) nähtynä. Metsätien suu erottuu kuvassa keskellä. Asuinpaikkamerkkejä näkyi rannassa veneiden välisellä alueella.

Kuva 2 (f.) Löytöalueen W -osaa valkamaan johtavalta tieltä. Taustalla Lauttamukan lahden pohjukka. Kuva E:stä.

ENONTEKIÖ

x = 8796

y = 8304

z = n. 290

Kesähauta (?), luokka II

Kylä: Kirkonkylä

Tila: Valtionmaa (?)

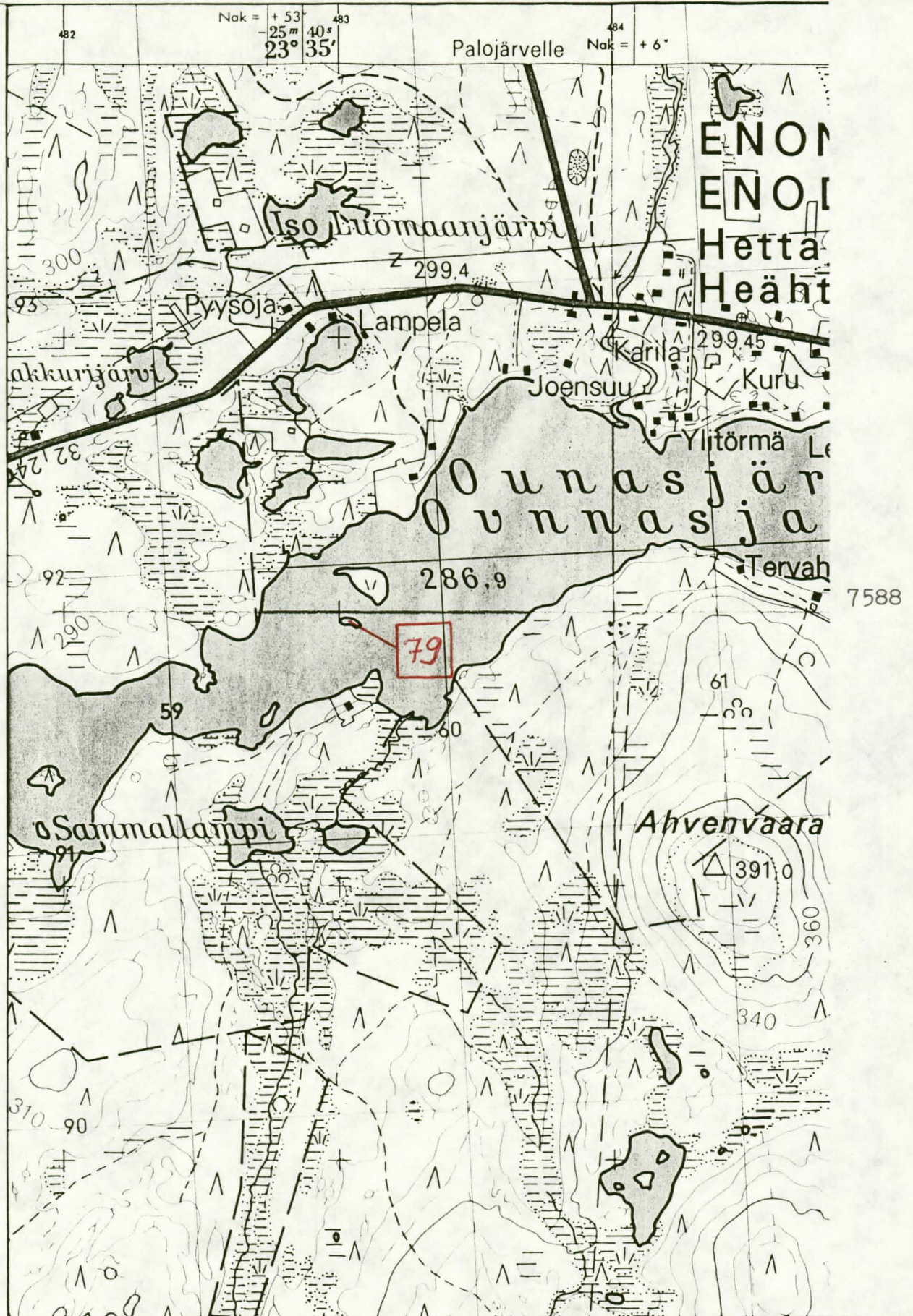
Ollessaan virkamatkalla Enontekiöllä sai Markku Torvinen kuulla 16. 10. 1984 Toivo Vieltöjärven (os. 99400 ENONTEKIÖ) kertomana, että Ounasjärven ^{keskivaiheilla} W-päässä on pieni top. kartalla nimeämätön saari, Ruumissaari, jota on käytetty tilapäishautana. Kertojan mukaan saarella on vieläkin havaittavissa kuoppia.

Saari on pieni, kartalta mitattuna vain 80 x 20 m pituussuunnan ollessa E - W. Saari sijaitsee Hetan kirkosta 2300 m SW.

Suomenmaan IX:2:n mukaan (s. 269) rakennettiin 1. kirkko Hettaan v. 1864. Aikaisemmin kirkko oli Palojoensuussa, sitä ennen Markkinassa, ehkä kaksikin. Ensimmäinen kirkko Enontekiöllä rakennettiin Rounalaan .

Ruumissaaren käyttö tilapäishautana ajoittunee aikaan ennen Hetan kirkon rakentamista.

Enontekiön kirkoista kts. Paulaharju, Ahti, 1962. Enontekiön varhaisimmat kirkot. Jouko VII. Oulu.

Ote top. kartasta 2813 07. 1:20 000.

MUOTKAJÄRVI

x = 8555

y = 7690

z = 290-295

Kivikautinen asuinpaikka, luokka II

Kylä: Muotkajärvi

Tila: Valtionmaa

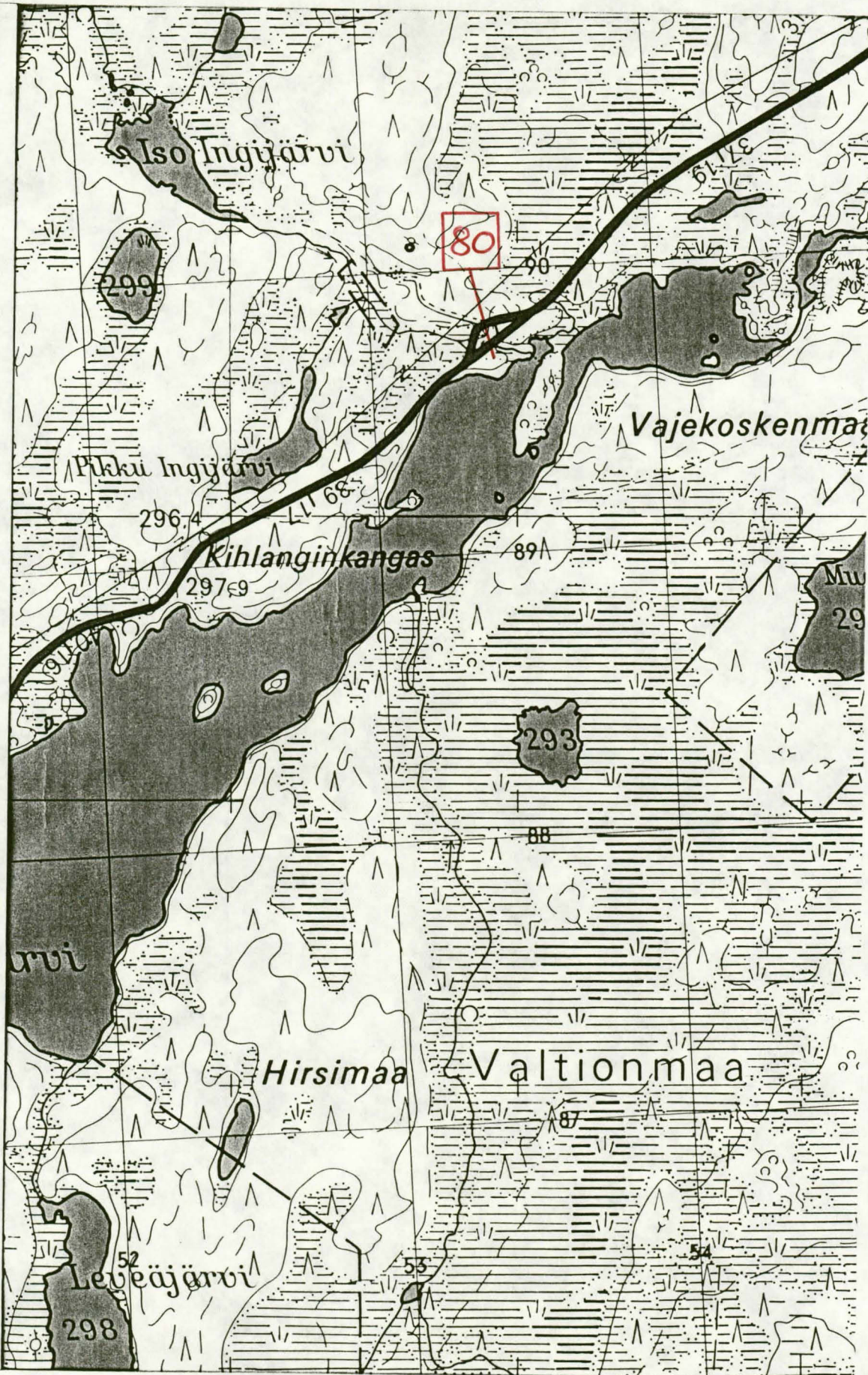
Löydöt: KM 22636 , kvartsi-iskoksia v:lta 1983

Markku Torvinen tarkasti kohteen 23. 9. 1983

Tällöin havaittiin TVL:n rakentaman levähdyspaikan NE -reunassa rantaan vievällä tiellä sorakumpareella maasta esiin pistävänä n. 1 m halkaisijaltaan oleva tulen rapauttamista kivistä koostuva liesikiveys. Kivien lomassa ja ympärillä näkyi punaiseksi palanutta hiekkaa. Lieden ympäriltä poimittiin kvartseja.

Niemessä kasvaa koivupensaikkaa, kookkaampi puusto puuttuu. Niemen tyviosan ja löytökohdan maaperä on karkeahkoa hiekkaa natalamman kärkiosan ollessa hienompaa hiekkaa ja erityisesti NE -osaltaan soistunutta. Kohde sijaitsee Muotkajärven N -osaan N:stä pistävällä pienellä niemellä, jonka NE puolitse laskee oja Isosta Ingijärvestä Muotkajärveen. Palojoensuu - Hetta -maantie (nro 958) on kohteen NW puolella n. 10 m:n päässä. Maanteitse Palojoensuusta on paikalle matkaa n. 18 km ja Hetan kirkosta linnuntietä 8750 m WSW.

476

7586

Ote top, kartasta 2813 04, 1:20 000

Kvartsi-iskosten löytöpaikka, luokka II

Kylä: Muotkajärvi

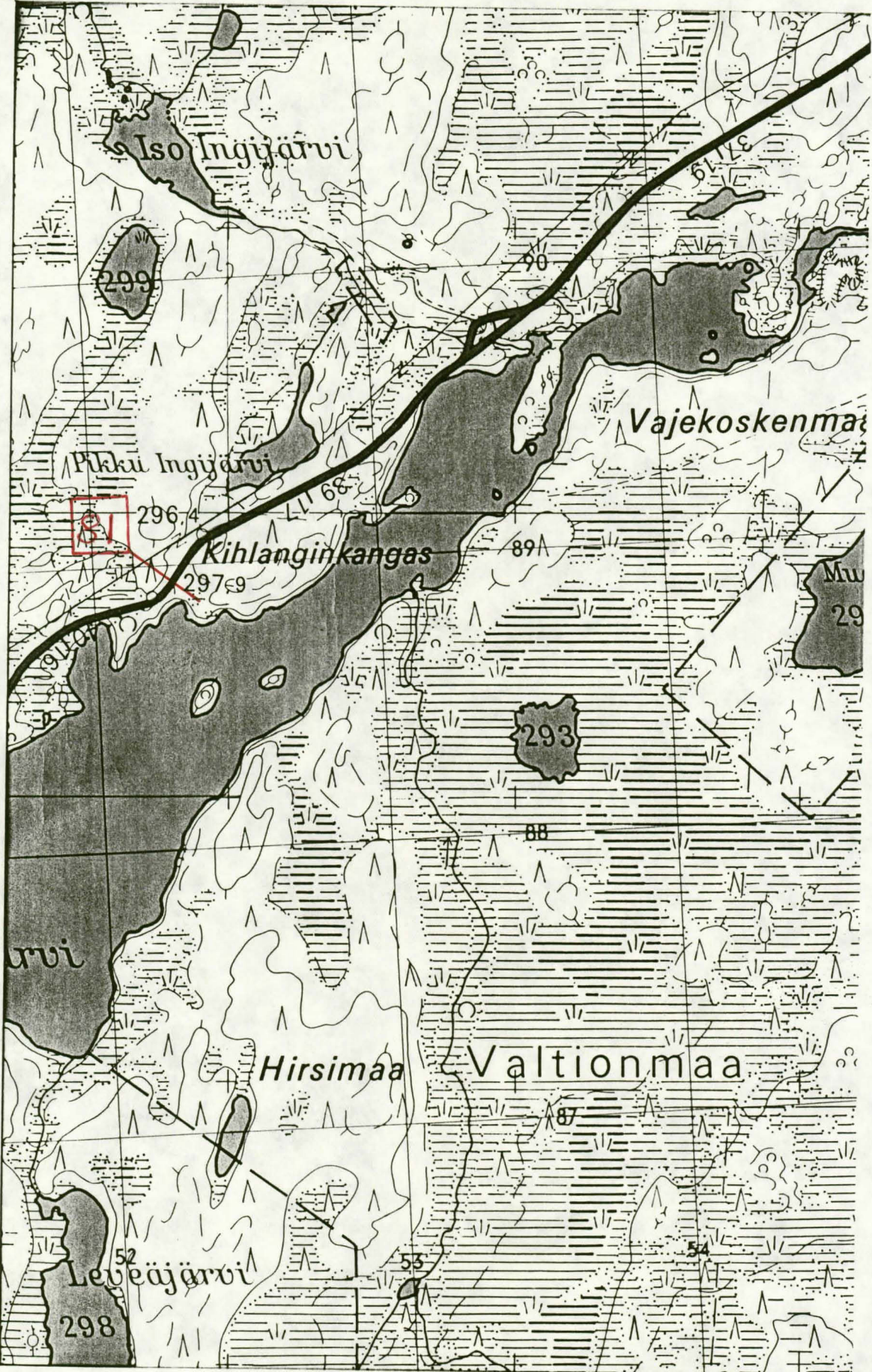
Tila: Valtionmaa

Löydöt: KM 22677, kvartsi-iskoksia v:lta 1983

Markku Torvinen tarkasti kohteen 23. 8. 1983.

Tällöin poimittiin kvartseja hiekkatievojen ympäröimästä notkosta tuulen kuljettamasta hiekasta. Lp on lähes täysin vailla pintakasvillisuutta. Ympäröivillä harjanteilla kasvaa männikköä, ja tievat ovat varvikon ja jäkälän peitossa.

Kihlanginkangas pistää niemenä Muotkajärven NE -osaan NW;stä. Lp. on kankaan SW -reunassa n. 40 m järven rannasta ja Palojoensuu - Hetta -maantiestä (nro 958) n. 30 m SE. Pikku Ingijärvi on mainitun maantien vastakkaisella puolella Kihlanginkankaan kohdalla. Muotkajärven kyläryhmästä on kohteeseen matkaa 4 km NE ja Palojoensuusta maanteitse 16.5 km.

Ote top. kartasta 2813 04, 1:20 000.

MUSEOVIRASTO
 Nervanderinkatu 13
 PL 913
 00101 HELSINKI
 puh. 90-40251

03.01.1989

#####

M U I N A I S J Ä Ä N N Ö S R E K I S T E R I O T E

Muinaisjäänös no 047-2-0084

Enontekiö

Ullalompolo

#####

TUNNISTETIEDOT

Kunta:	Enontekiö
Alue:	valtionmaa ?
Kohde:	Ullalompolo
Rauhoitusluokka:	Kokonaan II luokassa
Peruskartta:	281311
Koordinaatit (X/Y/Z):	7590220/2494020/290.0
Pinta-ala:	

MUINAISJÄÄNNÖSTYYPPI

ASUINPAIKKA, kivikautinen	1 kpl
Pyyntipaikka, ajoittamaton	1 kpl

KOHTeen KUVAUS

Paikalla on kodansija ja kaksi pyyntikuoppaa länsipuolisen Ullalompolon itärannalla männikkökankaalla, n. 10 - 15 m rannasta.

MAASTOKUVAUS

TILANNETIEDOT

Kunto: Koskematon
 Alkuperäisyys: Täysin alkuperäinen
 Hoitotarve: Ei vaadi hoitotoimenpiteitä
 Hoitotilanne:
 Rajaustarkkuus: Näkyvät rakenteet
 Rajon vahvistustapa:
 Maastomerkintä:
 Viimeinen tarkastus: 01.01.1987
 Viimeisen tarkastuksen suorittaja: M. Torvinen

LÖYDÖT

OMISTUSTIEDOT

047-893-0000-0000-3 valtio

PAATÖSTIEDOT

asiaa hoiti:
 voimassa: . . . - . . .

HUOMAUTUKSIA

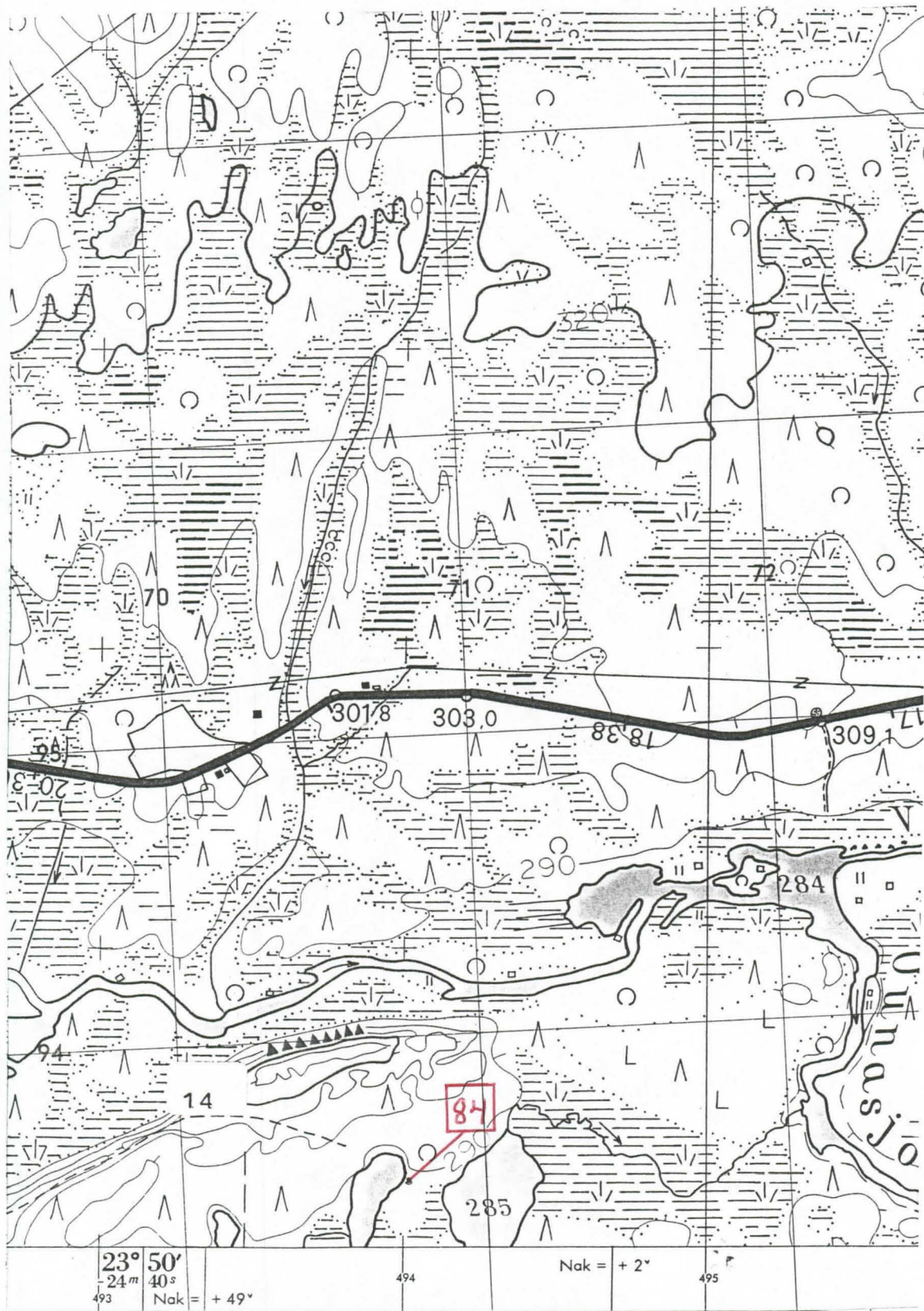
●
 #####

Otteen tarkastus

Helsingissä / 19 _____

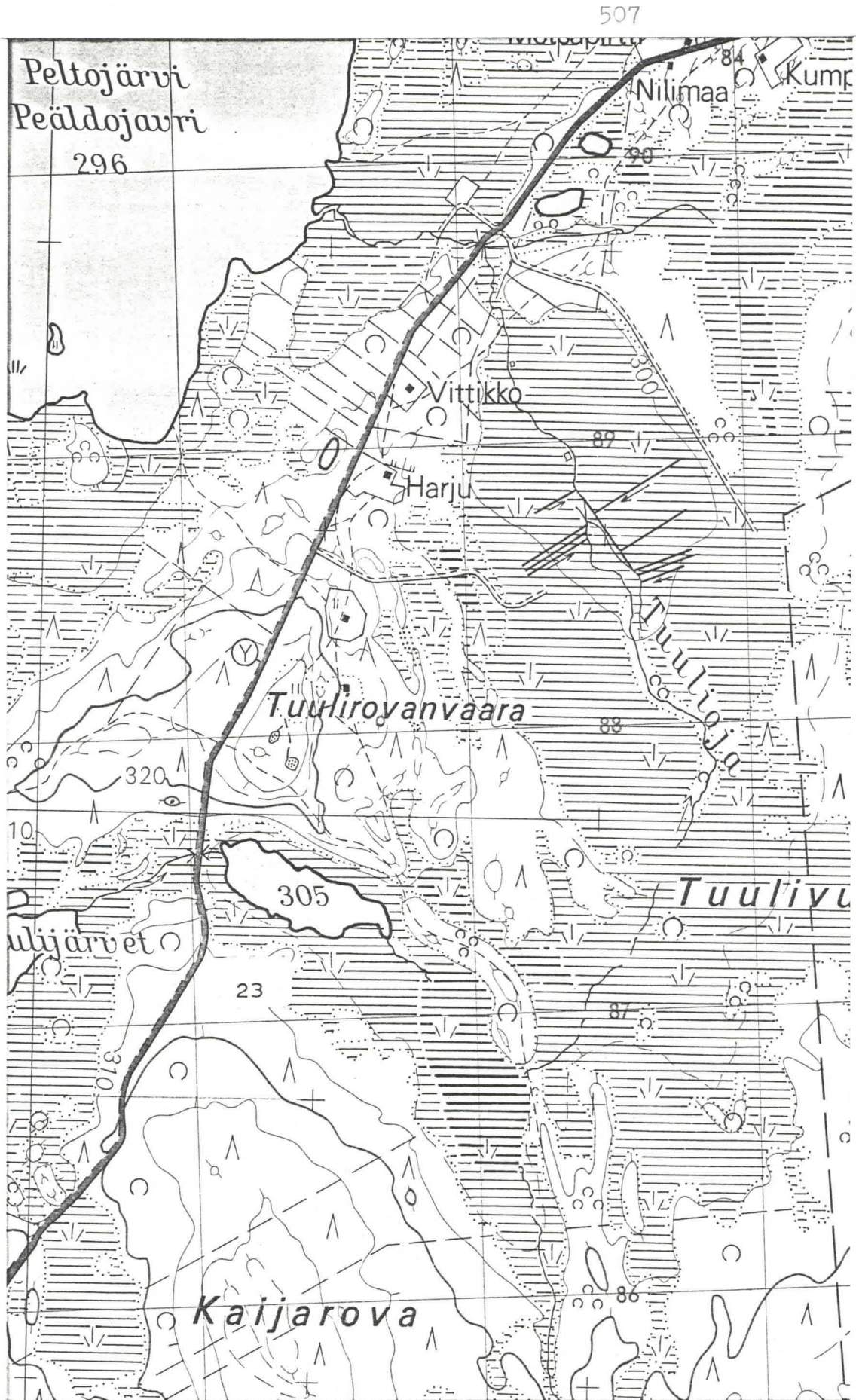
#####

ENONTEKIÖ 84 (Ullalompolo)

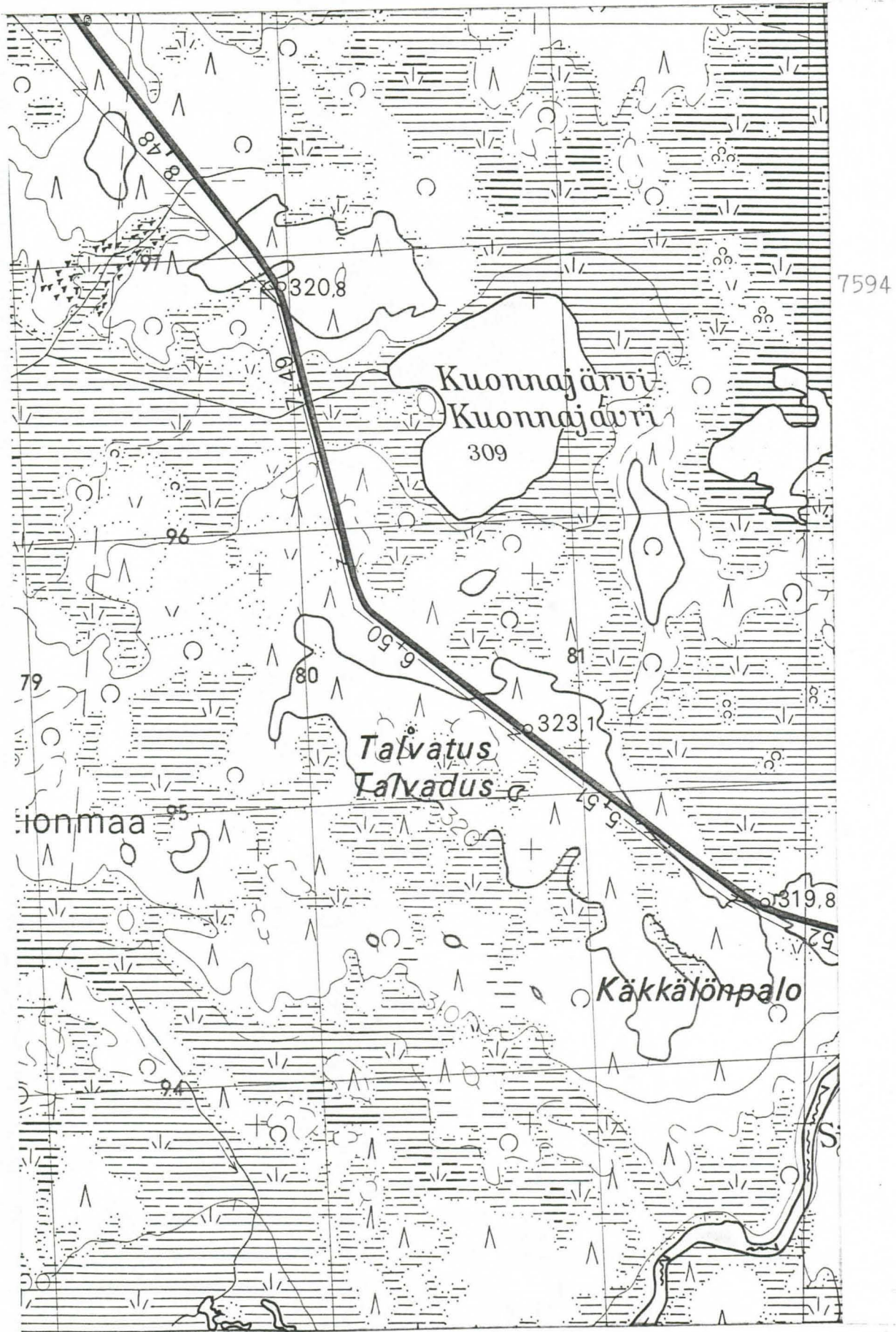
7592

Ote top.kartasta 2813 11, 1:20 000, pain. 1970

7588

Ote top. kartasta 2831 01, 1:20 000

Ote top. kartasta 2831 02, 1:20 000

MUSEOVIRASTO
Nervanderinkatu 13
PL 913
00101 HELSINKI
puh. 90-40251

03.01.1989

#####

M U I N A I S J Ä Ä N N ö S R E K I S T E R I O T E

Muinaisjäännös no 047-2-0087

Enontekiö

Vaikkojoen suu

#####

TUNNISTETIEDOT

Kunta: Enontekiö
Alue: valtioneaa ? *luonja*
Kohde: Vaikkojoen suu
Rauhoitusluokka: Kokonaan II luokassa
Peruskartta: 281302
Koordinaatit (X/Y/Z): 7590920/2492530/285.0
Pinta-ala:

MUINAISJÄÄNNÖSTYYPPI

ASUINPAIKKA, ajoittamaton 1 kpl

KOHTEN KUVAUS

Kodansija ja kuoppia Vaikkojoen länsirannalla joen suusta
n. 300 m ylävirtaan Periläkankaan itäpäässä.

MAASTOKUVAUS

Maaperä on hietikkoo, kasvusto männikköä, katajikkoo ja
vaivaiskoivikkoo.

TILANNETIEDOT

Kunto: Koskematon
 Alkuperäisyys: Täysin alkuperäinen
 Hoitotarve: Ei vaadi hoitotoimenpiteitä
 Hoitotilanne:
 Rajaustarkkuus: Näkyvät rakenteet
 Ra...en vahvistustapa:
 Maastomerkintä:
 Viimeinen tarkastus: 12.09.1984
 Viimeisen tarkastuksen suorittaja: M. Torvinen

LÖYDÖT

OMISTUSTIEDOT

047-893-0000-0000-3 valtio

PÄÄTÖSTIEDOT

" " asiaa hoiti:
 voimassa: . . - . .

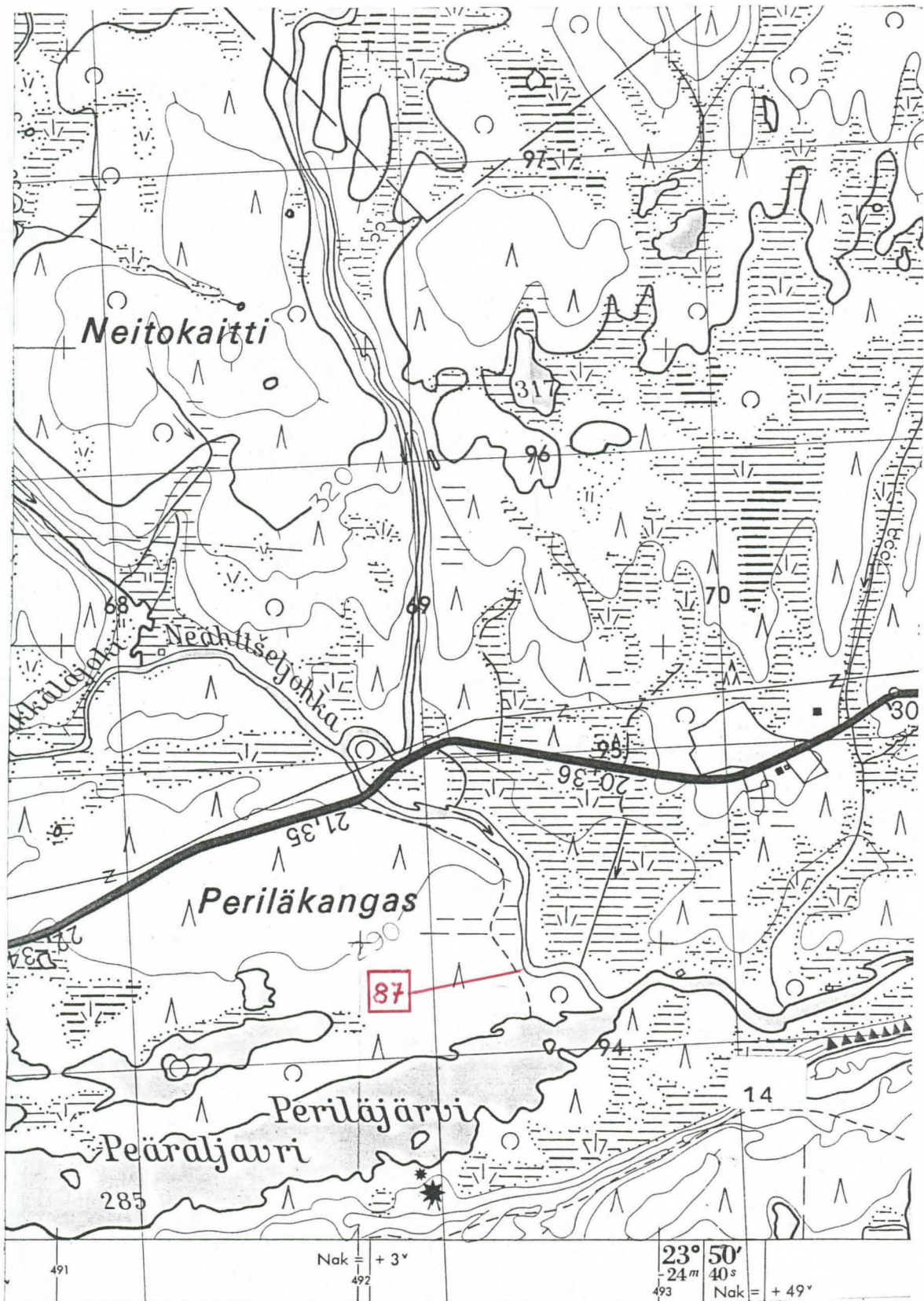
HUOMAUTUKSIA

#####

Otteen tarkastus

Helsingissä / 19 _____

#####

Ote top. kartasta 2813 11, 1:20 000, pain. 1970

Top. kartta 2813 08

JYPPYRÄ

arv. keski- x = 9020

piste y = 8778

z = n. 290

Kivikautinen asuinpaikka, luokka II

Kylä: Kirkonkylä (Hetta)

Tila: Valtionmaa

Löydöt: KM 22819: 1 - 3, kivik. asuinpaikkalöytöjä v:lta 1985

M. T. tarkasti kohteen 28. 6. 1985. Tällöin havaittiin kohtalaisen runsaasti kivikautiseen asuinpaikkaan viittavia merkkejä - kvartseja, joukossa käyttöjälkinen kaavin ja kivilaji-iskoksia Ounasjärven E-osan N-rannalla tasaisen, järvestä 3 - 4 m kohoavan törmän päällä. rannan suunnassa n. 60 - 70 m:n matkalla. Paikalla kasvaa pensasmaista koivikkoa, aluskasvillisuutena on varvikkoa ja jäkälää, maaperä on karkeahkoa hiekkaa.

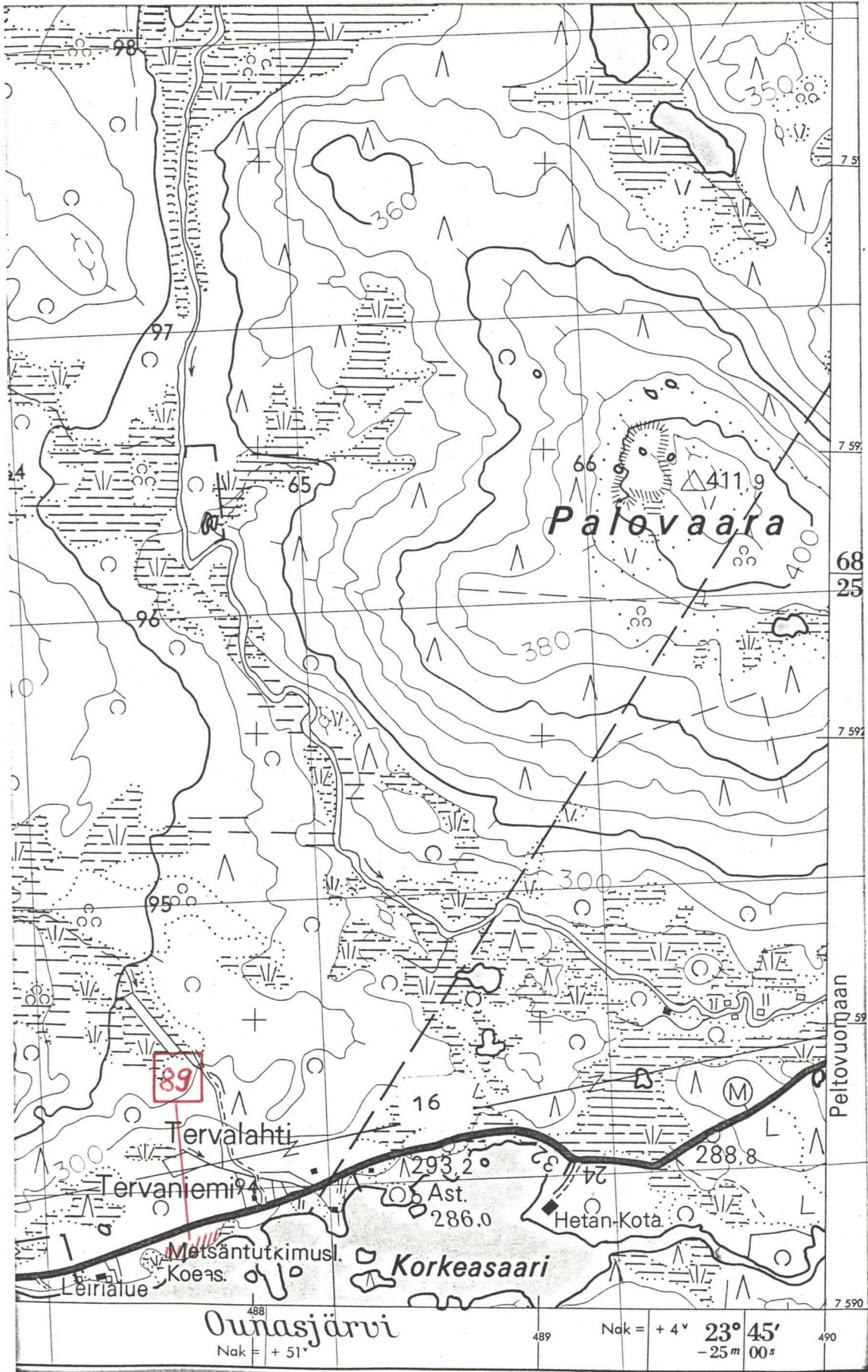
Löytöalueen N-puolella erottuu heinikkoa kasvavana alueena raivattu kappale viljelysmaata (?), siitä W, lähempänä maantietä laaja tasanne, joka on ollut TVL:n lansiripaikkana.

Enontekiön metsäntutkimuslaitoksen koasemalta on löytöalueelle matkaa n. 350 m NE.

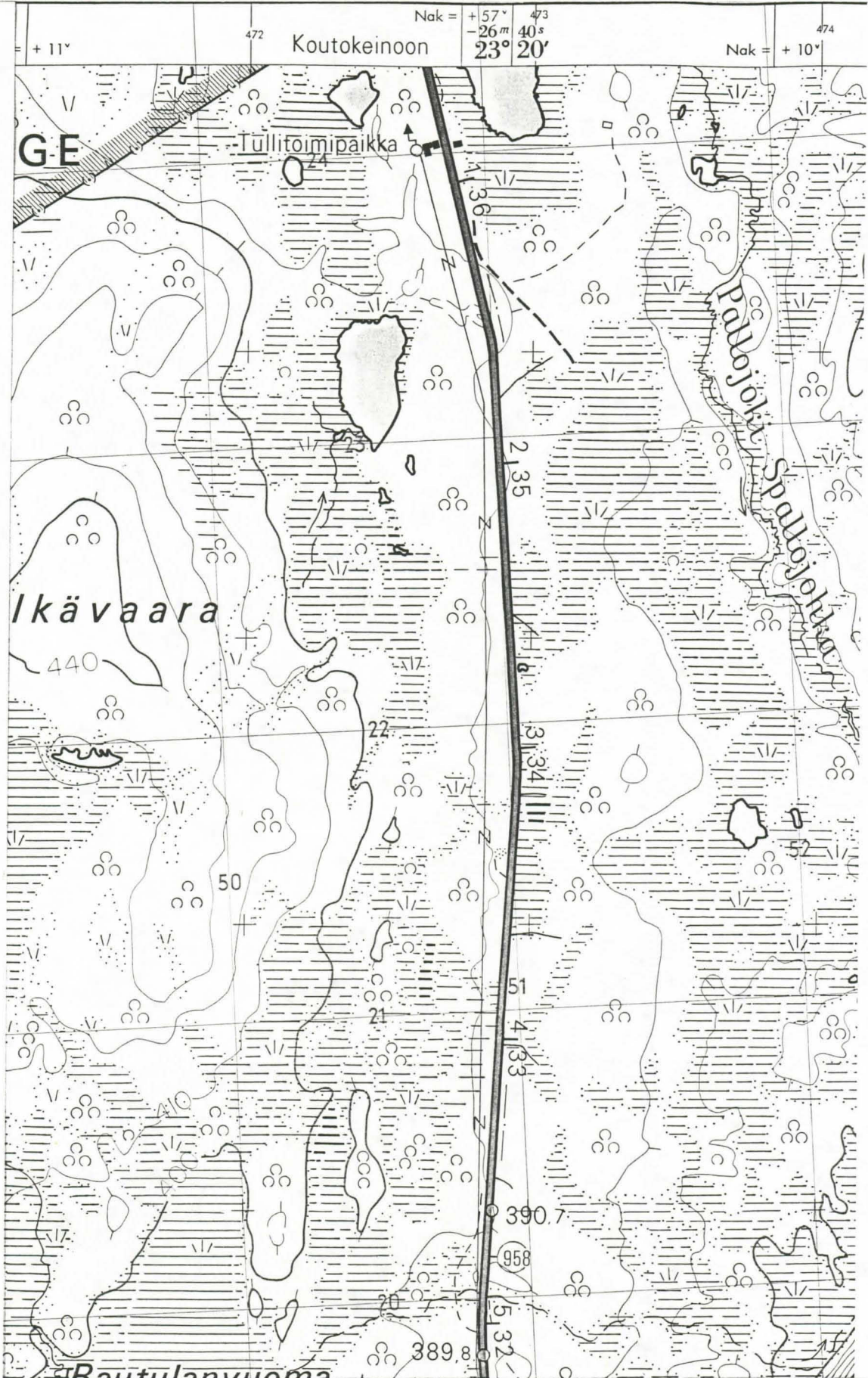
Tällä hetkellä Enontekiön kunta suunnittelee alueen vuokraamista museoalueeksi. Asuinpaikka on huomioitu parasta aikaa tekeillä olevassa kirkonkylän yleiskaavassa.

- Kts. kohde Enontekiö 73.

Tark. M.T. 28.6. -85
tutk. Kalle V. P. Halonen -86, kart. 16.1. -87
kaiv. J. Kankkunen -87, kart.
kaiv. ——— -88, kart.

(Ote top. kartasta 2813 08, 1:20 000, painettu 1969)

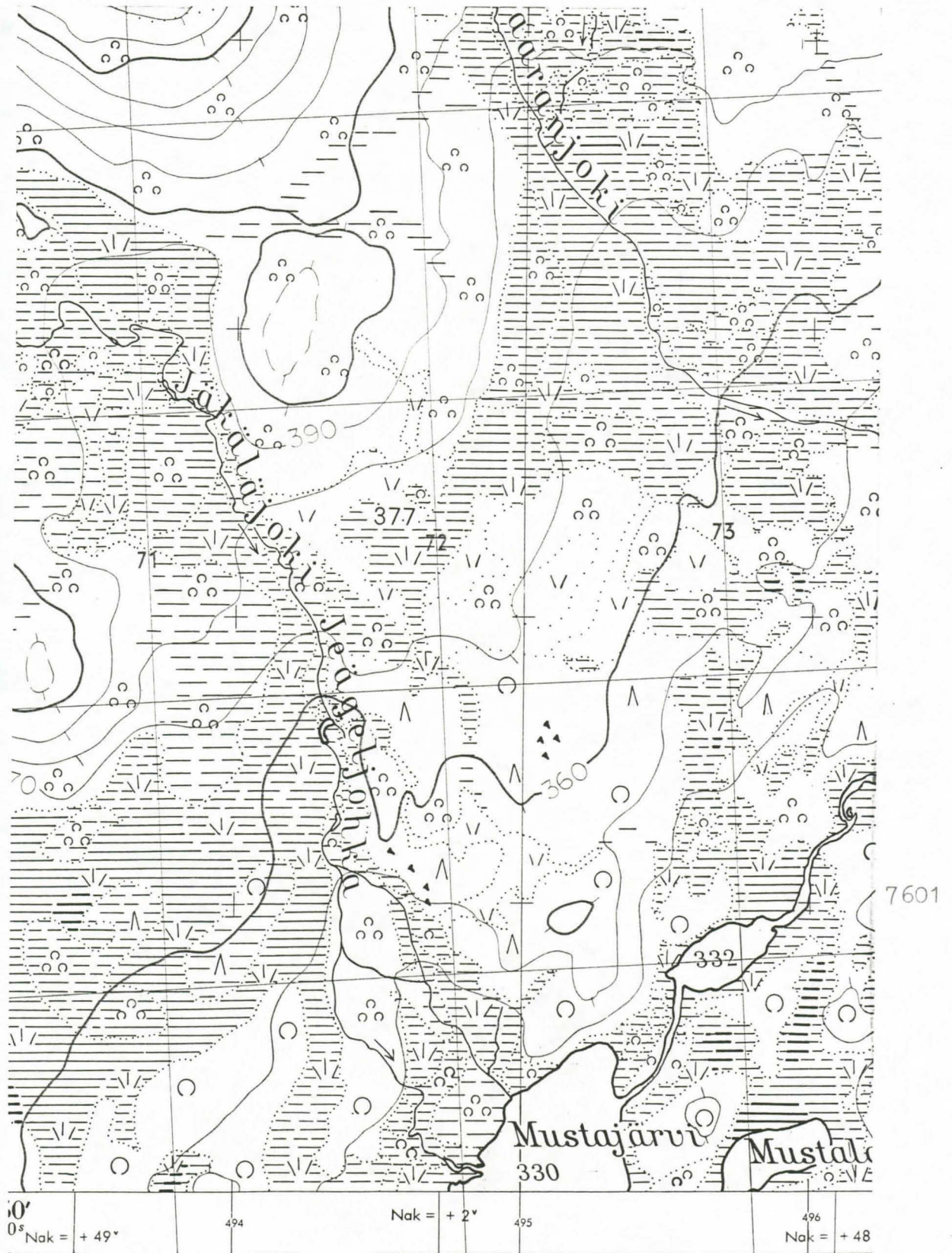

Ote top. kartasta 2814 04, 1:20 000. pain. 1973

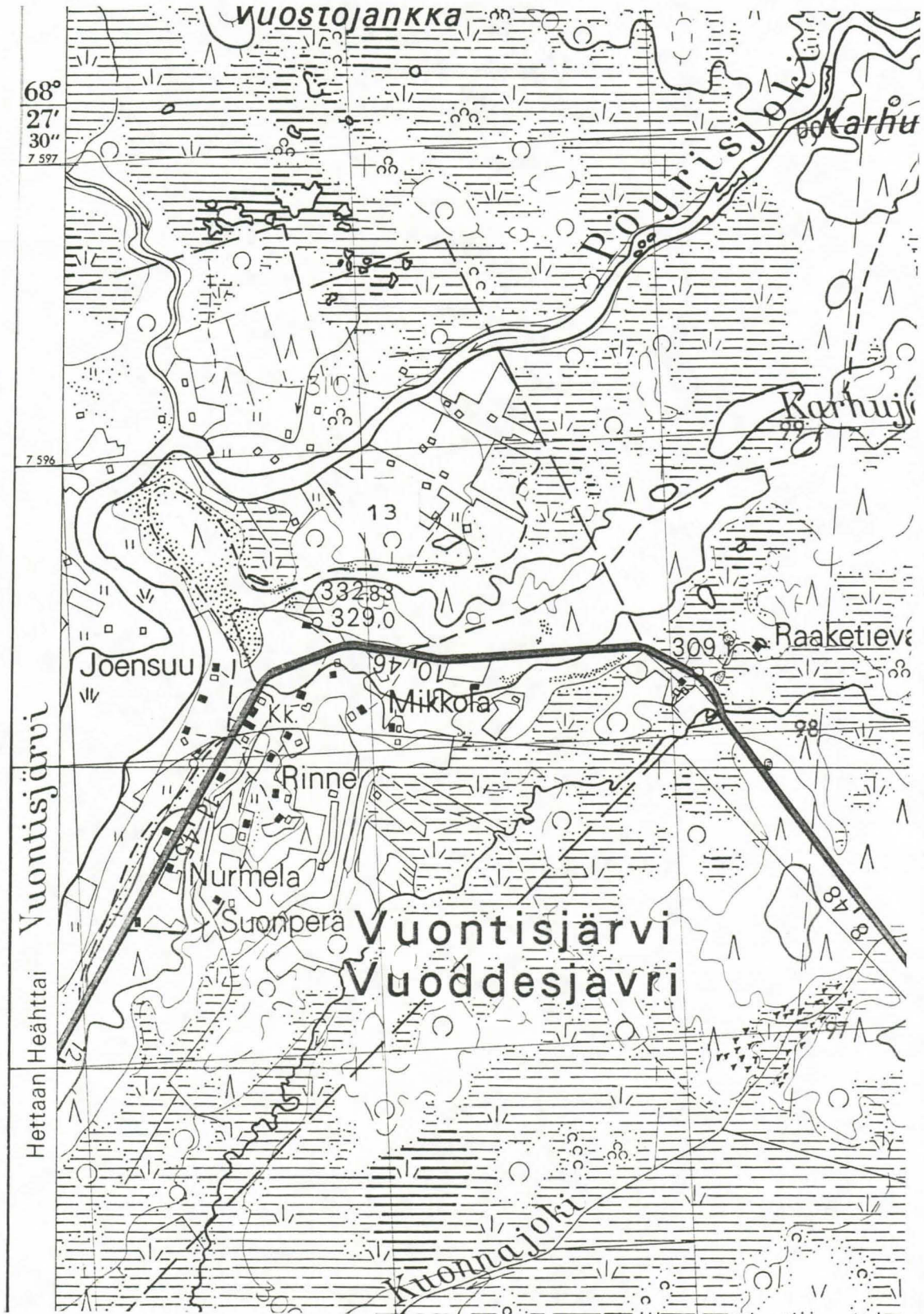

7590

Ote top. kartasta 2813 1, 1:50 000, pain. 1973

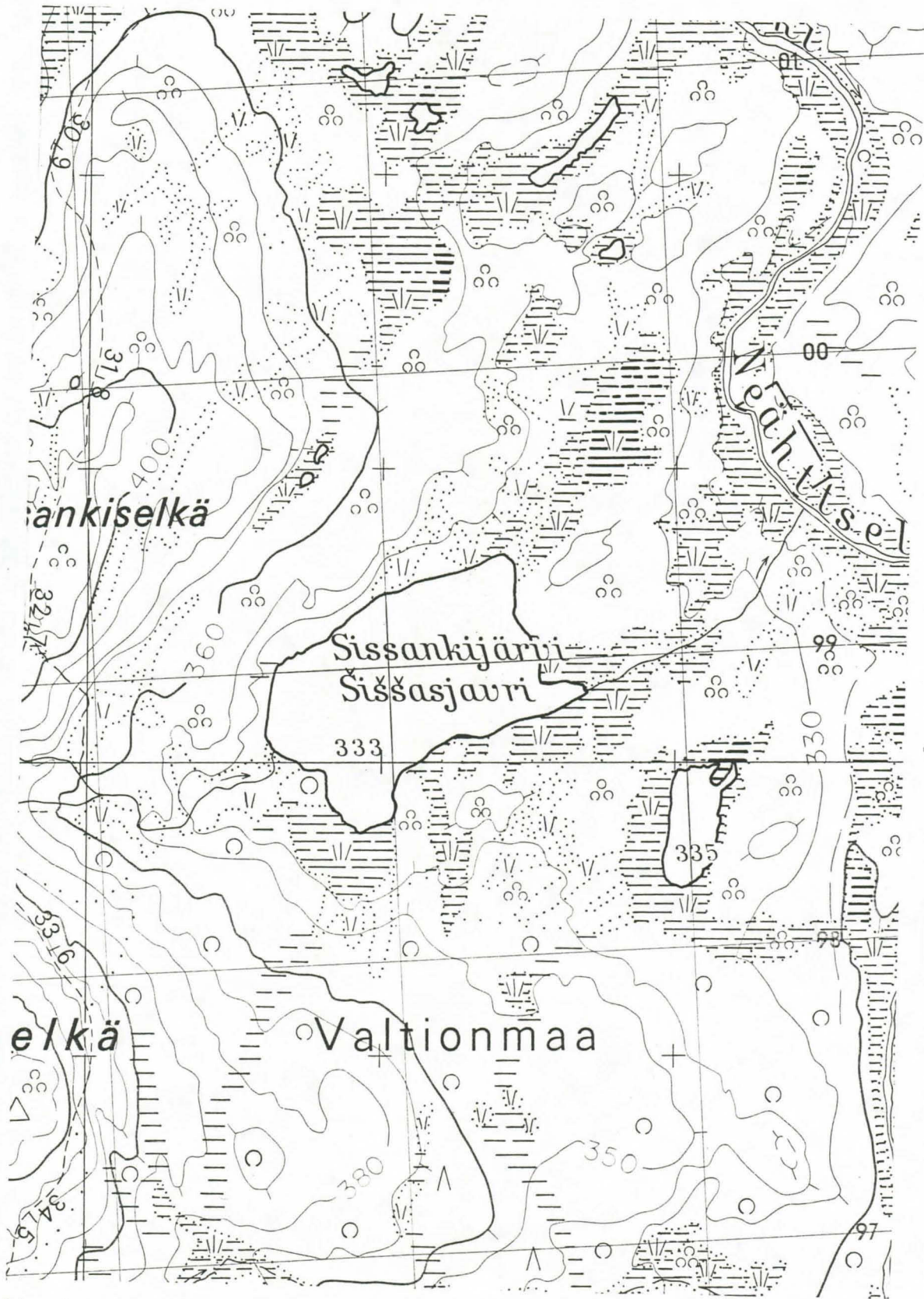

Ote top. kartasta 2813 12, 1:20 000, pain. 1970

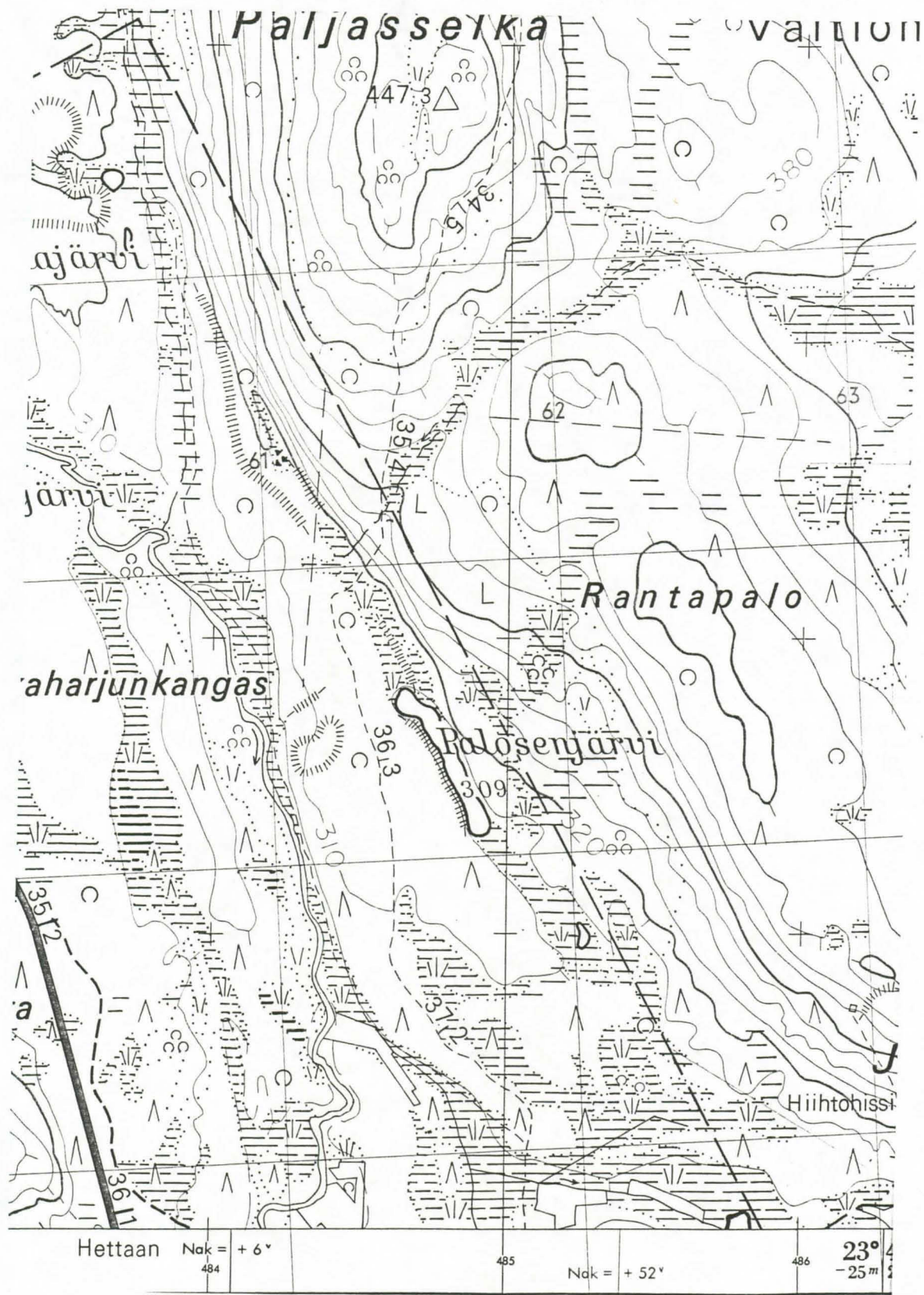

Ote top. kartasta 2831 02, 1:20 000, pain, 1970

486

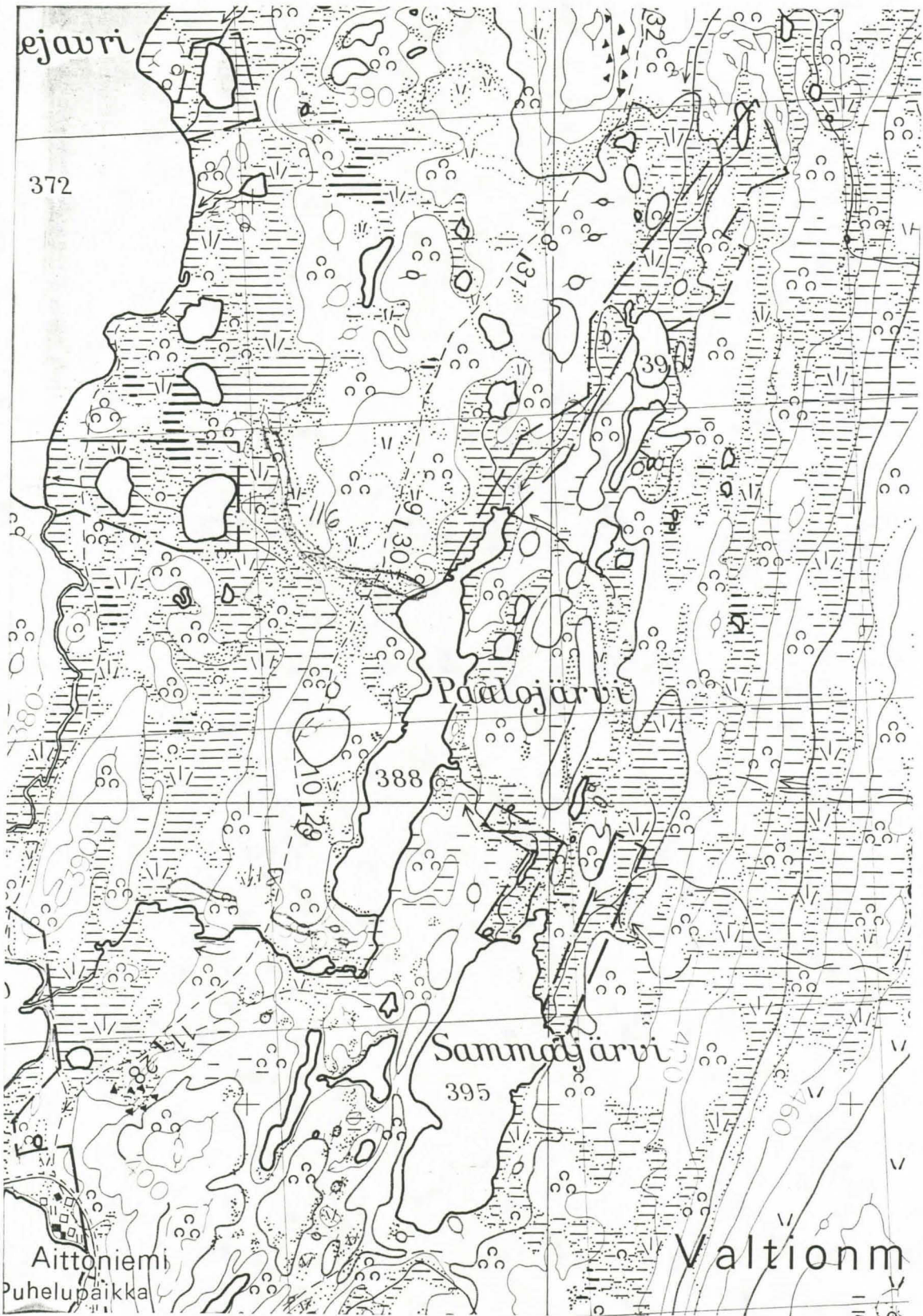

Ote top. kartasta 2813 08, 1:20 000, pain. 1969

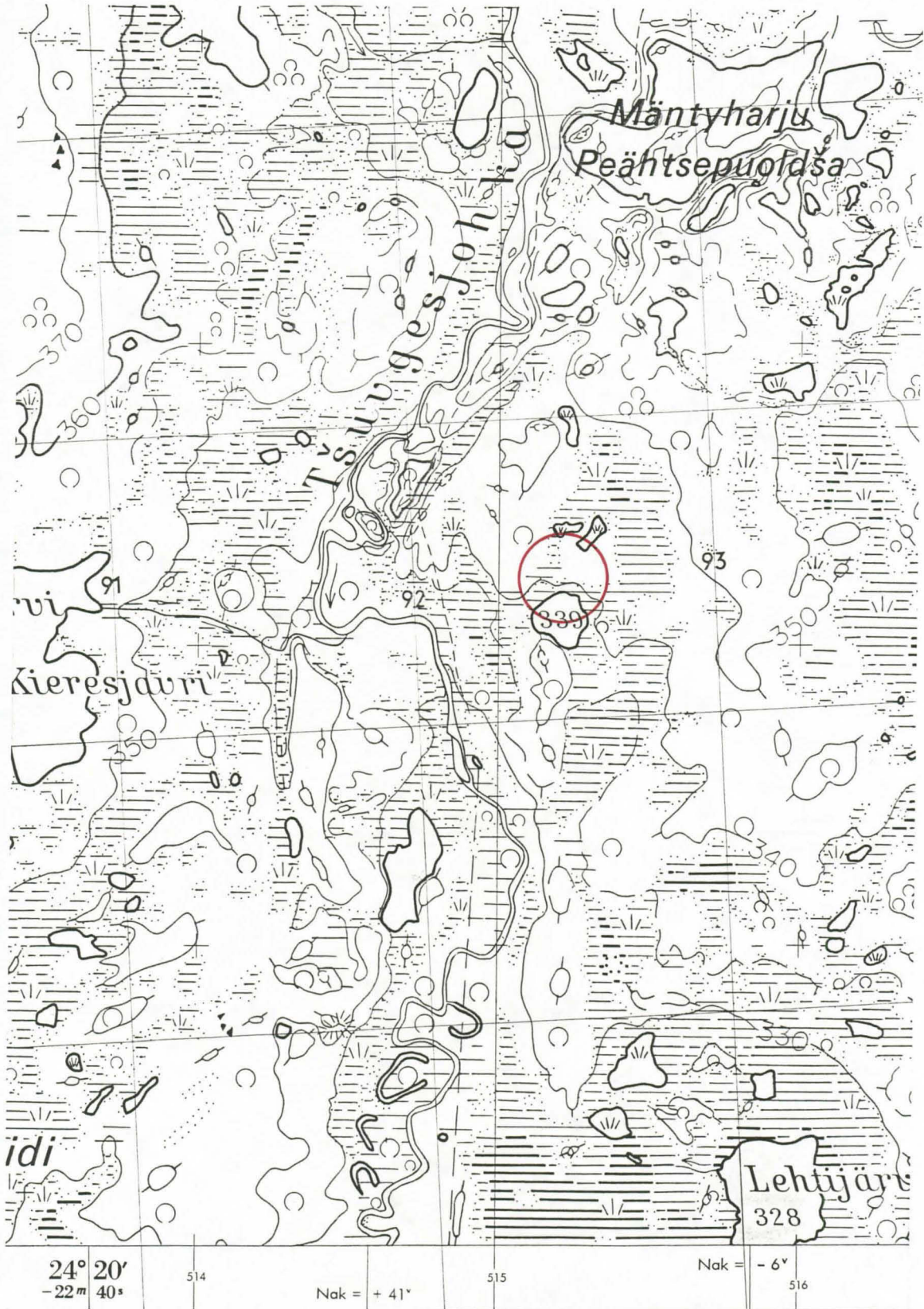
7592

Ote top. kartasta 2813 08, 1:20 000, pain. 1969

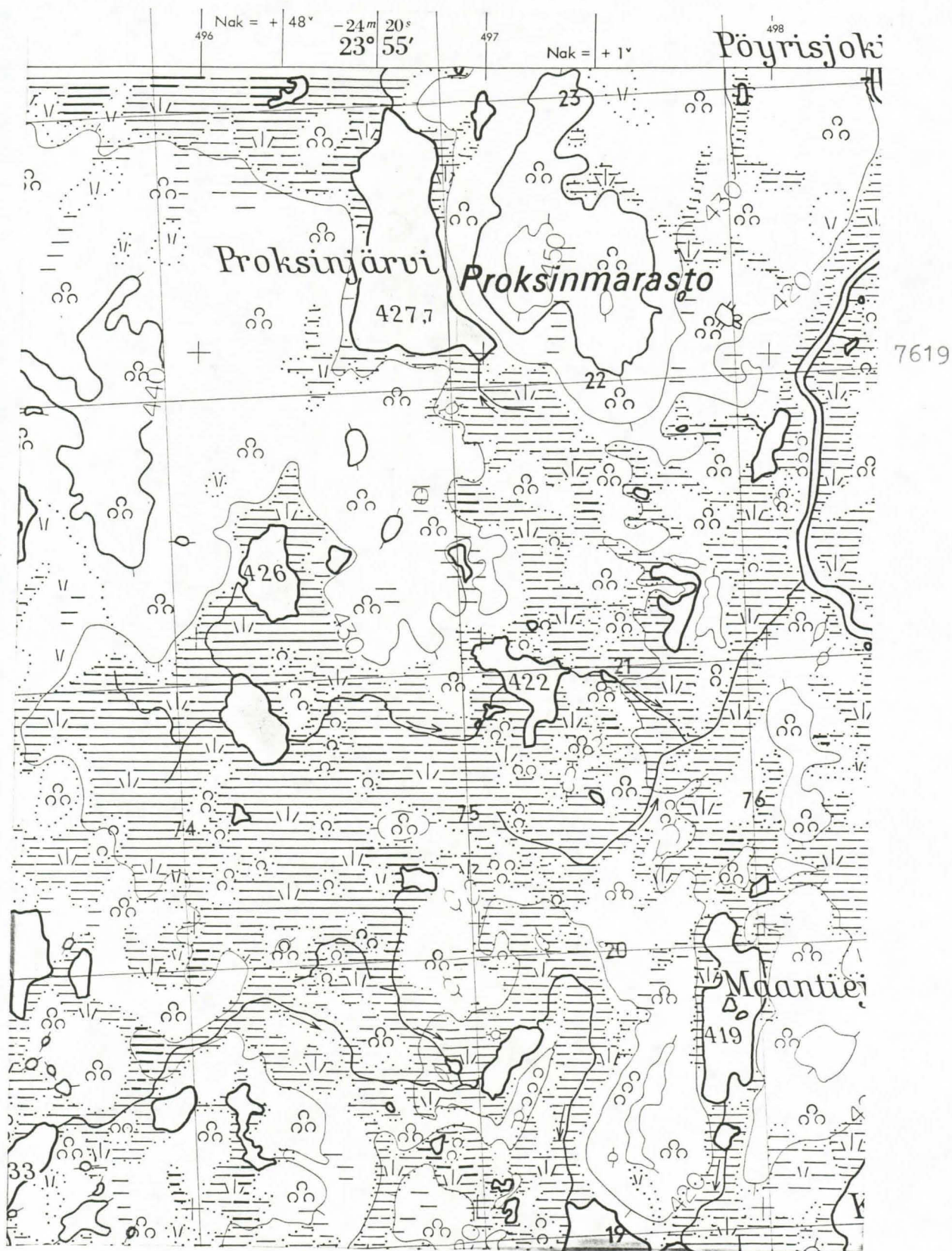
7615

Ote top.kartasta 2814 07, 1:20 000, pain. 1973

Ote top. kartasta 2831 06, 1:20 000. Pain. 1972

ENONTEKIÖ 100 (Proksinmarasto)

Ote top. kartasta 2814 10, 1:20 000, pain. 1973

183303 + 183302 +

183112

x = 01 -

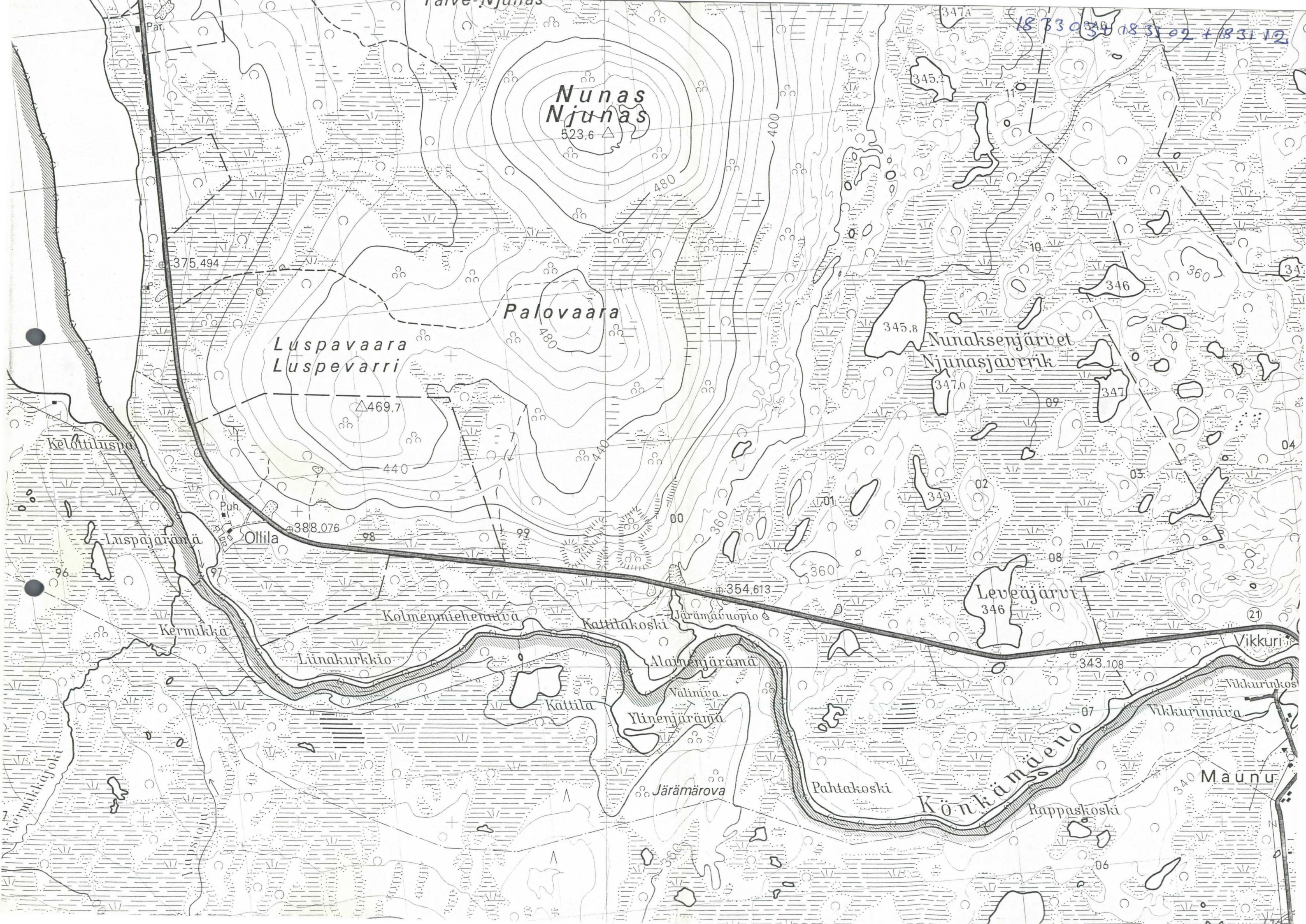
y = 43 -
44 -

z =

Luspavaaran kaltio

- Samanlainen parannuskaltio on Luspavaaralla Nunas-
tunturin nenällä, yläpuolella kaunista Kelottijärveä, Kelottijär-
ven talon tienoilla. Siitäkin etsitään apua maan aiheuttamille ru-
ville, ja kolme kertaa pitää siinäkin käydä umpisukkelossa ja
sitten heittää uhrin sijaan.

S.P. Kari muisteleminen s. 207

18 33 03 18 31 02 + 18 31 12

Nunas
Njunas
523.6

Palovaara

Luspavaara
Luspevarri

Nunaksenjärvet
Njunasjärvi

Leveäjärvi
346

Kelotiluspa

Luspajärvi

Ollila

Kermikka

Lunakurkkio

Kolmenmieheniva

Kattilakoski

Järämävuopio

Alainenjärvi

Kattila

Yläjärvi

Järämärova

Pahtakoski

Könkämäeno

Rappaskoski

Maunu

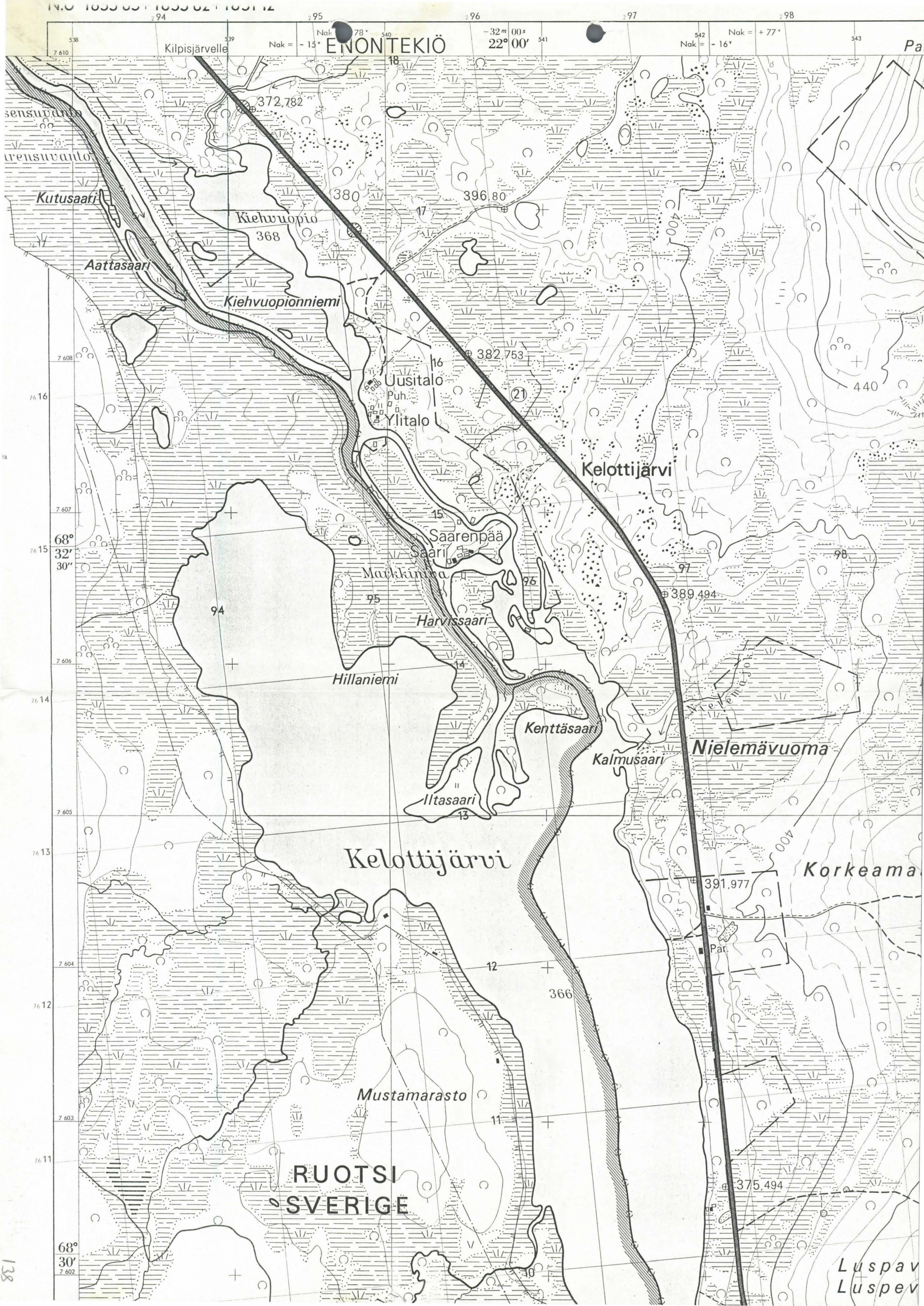
Vikkuri

Vikkurinkoski

Vikkurinniva

Kermikkajoki

Vapstoja

ENONTEKIÖ

Kutusaari
Aattasaari

Kiehuopio
Kiehuopionniemi

Jusitalo
Puh.
Ylitalo

Kelottijärvi

Saarenpää
Saari
Markkintila
Harvissaari

Hillaniemi

Kenttäsaari

Kalmusaari

Nielemävuoma

Kelottijärvi

Korkeamaa

Mustamarasto

RUOTSI
SVERIGE

Luspav
Luspev

1841 OH

x =

y =

z =

Suppimuotkan Kaltio

S.P. Lapin muos.
lokakuu 1.207

Yhä vieläkin korkeammalla tunturimaissa, jo Könkämäenon päällä, vielä Vittangista pohjoiseen, on Suppimuotkan kaltio. Se on lähellä Suppijärveä, Suppivaaran juurella, vain pieni kirkas silmä, ympyriäinen kuin muuripata. Tämä aution puuttoman erämaan kirkas saivosilmä on havaittu erinomaiseksi parannuskaltioksi. Läh-

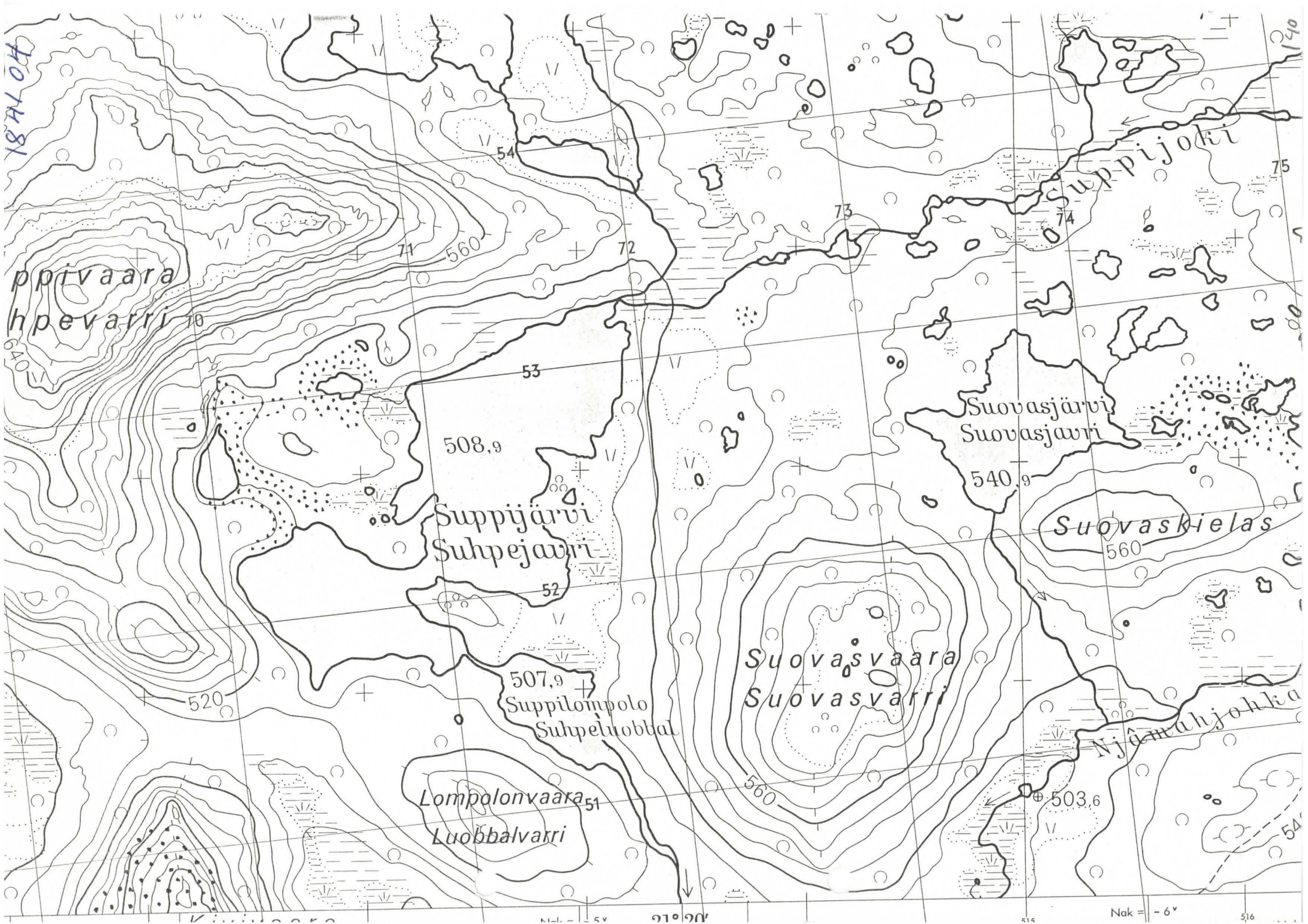
208

teen pohjaan, jonka hiekkakin on kirkasta kuin kristalli, on pudotettu valkea kivi paikan merkiksi, ja kaltion äärellä on kivipaasia kuin vartavastisina istuimina. Vieritse kulkeekin seudun kalamiesten polku, ja retkillään istahtavat kalanpyytäjät kaltion kiville levähtämään ja ryyppimään kirkasta saivovettä. Suppimuotkan kaltion vettä ei näet käytetä ulkonaisiin pesuihin, eikä siihen potilaita paineta opposalle, vaan vettä juodaan, joten sen voima vaikuttaa sisällisesti.

Ja se vaikuttaakin. Kun Siikavuopion Johan-Petteri ukkokin kulautteli sitä sairauteensa, tuli hän pian terveeksi; samoin sai myös Matias-vainaja, Johan Petterin isä, sen voimalla terveytensä takaisin. Kaltion vesi onkin niin parantavaa ja niin terveellistä, että kaikista viisaimmankin tohtorin kuulemma häättyy tunnustaa se mahdottoman voimalliseksi. Puoli tuntia sitä nautittua sen merkillinen vaikutus jo alkaa tuntua.

Maasta saa tämäkin vesi ihmeellisen voimansa ja väkevyytensä sekä puhtaan kirkkautensa, sillä maasta löytyvät kaikki väkevätkin aineet ja välikapaleet sekä merkilliset voimat, mitä näin luonnosta on saatavana.

Ihmeellisimpänä esiintyy se Lapin saivoissa ja saivovesissä.

18/11/81

ppivaara
hpevarri

Suppijärvi
Suhejauri

Lompolonvaara
Luobbalvarri

Suovasvaara
Suovasvarri

Suovasjärvi
Suovasjauri

Suovaskielas

Njämahjokka

Suppijoki

508,9

507,9

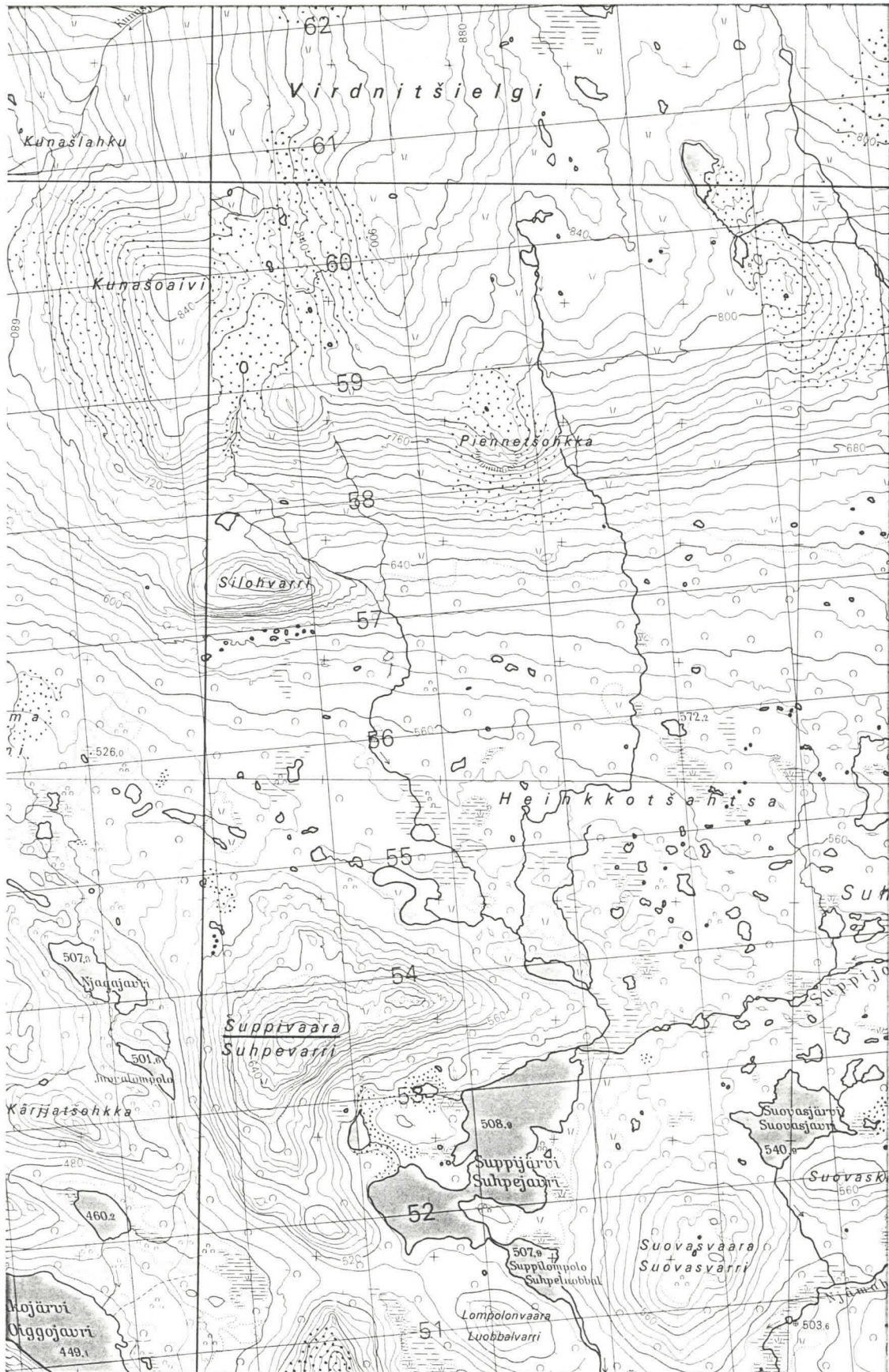
540,9

503,6

21°20'

Nak = -6°

516

7650

- + 90°	Nak = - 4°	Kivivaara	Nak = - 5°	Nak = + 88°	Nak = - 6°
3 267	21° 15'	Nak = + 89°	21° 20'	- 34m 40s	1515
	- 35m 00s	3 270	3 271		3 274

Ote top. kartasta 1841 1, 1:50 000

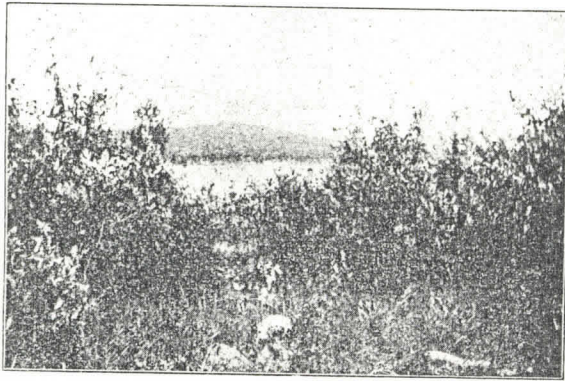
Poikkijärven l. Mojotien Kaltio

206

— Menköön neulan matkassa tauti sinne!

Lakson Mikko, paikkakunnan paras parantelija ja vammojen sekä maan pyöryttäjä, oli aikoinaan kuin Santsin ylilääkäri. Hän käytti aina potilaansa kaltiolla, kolmesti ne siellä valoi ja painoi sukelluksiin, niin etteivät hiuksetkaan näkyneet, ja heitti heidän puolestaan uhrit veteen.

Samanlainen parantava uhrikaltio on myöskin Poikkijärven eli Mojotien kaltio, kaunis, kolmi-, nelimetrinen maansilmä Ounas-tunturin juurella, Ounasjärven etelärannalla, vastapäätä Hetan kirkonkylää. Sinne hettalaiset saattelevat tarttumatautisiaan, pesevät ja käyttävät upposalla ja heittävät maksuksi neulan sekä uskovat, että neulanen lähteessä pistelee tautia, jolloin sen pakostakin on poistuttava sairaasta.

Mojotien kaltio. Hetta. Taustalla Ounasjärvi ja Jyppyrävaara.

SP. Lapsen
muistokirja

ENONTEKIÖ
ENODAK
Hetta
Heähtta

Ounasjärvi
Ounnasjauvi

Ahvenvaara

Pekkalansaara

Iso Ahvenjärvi

Sammallampi

2813.07

143

Karjalansaari

Matkailuhotelli

Rantala

Lautikka

Vieltöjärvi

Ungelon torppa

Pyysoja

Lampela

Karila

Joensuu

Kuru

Kumpulainen

Pitkäniemi

Ylitörmä

Leppäjärvi

Tervahautamaa

Tiensuu

286.9

294.22

61

62

63

59

60

91

391.0

360

340

320

340

360

340

311.8

98

370

90

289.550

92

92

31

93

299.4

299.45

2811 10

Rovannen alustakaltio l.
Noitakaltio

Kuttaisen kylällä, joka on korkealla Muonionjoen päällä Paljoensuusta pari penikulmaa ylöskä-

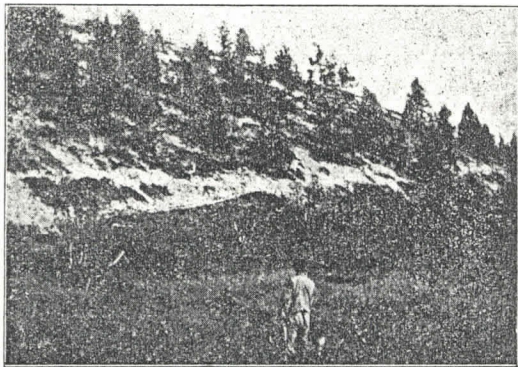
S. 192 II 110

sin, on Kurkionniskan lähellä, joen pohjoisrannalla, niinkään oma Betesdan lammikkonsa, Rovannen alustakaltio. Lähdetä sanotaan myös Noitakaltioksi, ja on se kymmenkunta metriä leveä, kirkas, ruostevesinen hete korkean, jokea kohden juoksevan hiekkatievan päätyillä. Keskellä kaltiota on sammaltunut pikku saari, johon rannalta vie porraspuu. Sitä myöten astuvat tietäjät potilaineen saarelle parantamistyötänsä toimittamaan. Kuttaisen Noitakaltio on huomattu hyvin terveelliseksi; jo vanhat ihmiset ovat tutkineet sen lääkekaltioksi, kun siitä vielä ojakin virtaa länttä kohden. Lähteellä käyvät suomalaiset, Ruotsin Kuttaisen kylä, lappalaiset ja kaikki lähimailta asuvaliset. Sinne saatellaan silmäkipeitä, vamma saaneita, rokko- ja rupitautisia, pitaalisia ja kaikkia, joita ahdistaa mikä tahansa ulkonainen tuska. Kaltiossa sairas-

SP
Loppuun muuttanut
Kuttaisen A. 206

207

pestään, upotetaan hänet siihen, painellaan sammalilla ja luetaan parannussanoja. Lopuksi heitetään veteen rahaa taikka muuta »rauvanpuolta», sillä jos ei sitä tee, eivät luvut eivätkä välikappalet autta mitään. Mutta jos kaikki toimitetaan niinkuin asia vaatii, lähtee kaltiosta varma apu. Iskon Fiinakin Kuttaisesta, joka oli pureskellut putkentyvää ja saanut siitä maan tartunnan suuhunsa, niin että löi lopulta koko naamankin rupeen, meni Noitakaltiolle, pesi ja pyyhki sammalilla kasvonsa ja ruumiinsa sekä antoi kaltionhaltijalle uhrin. Hetipä myös rupesi maantartunta pyörtämään ja tuskat loppuivat.

Kuttaisen Noitakaltio. Enontekiö.

2811 10

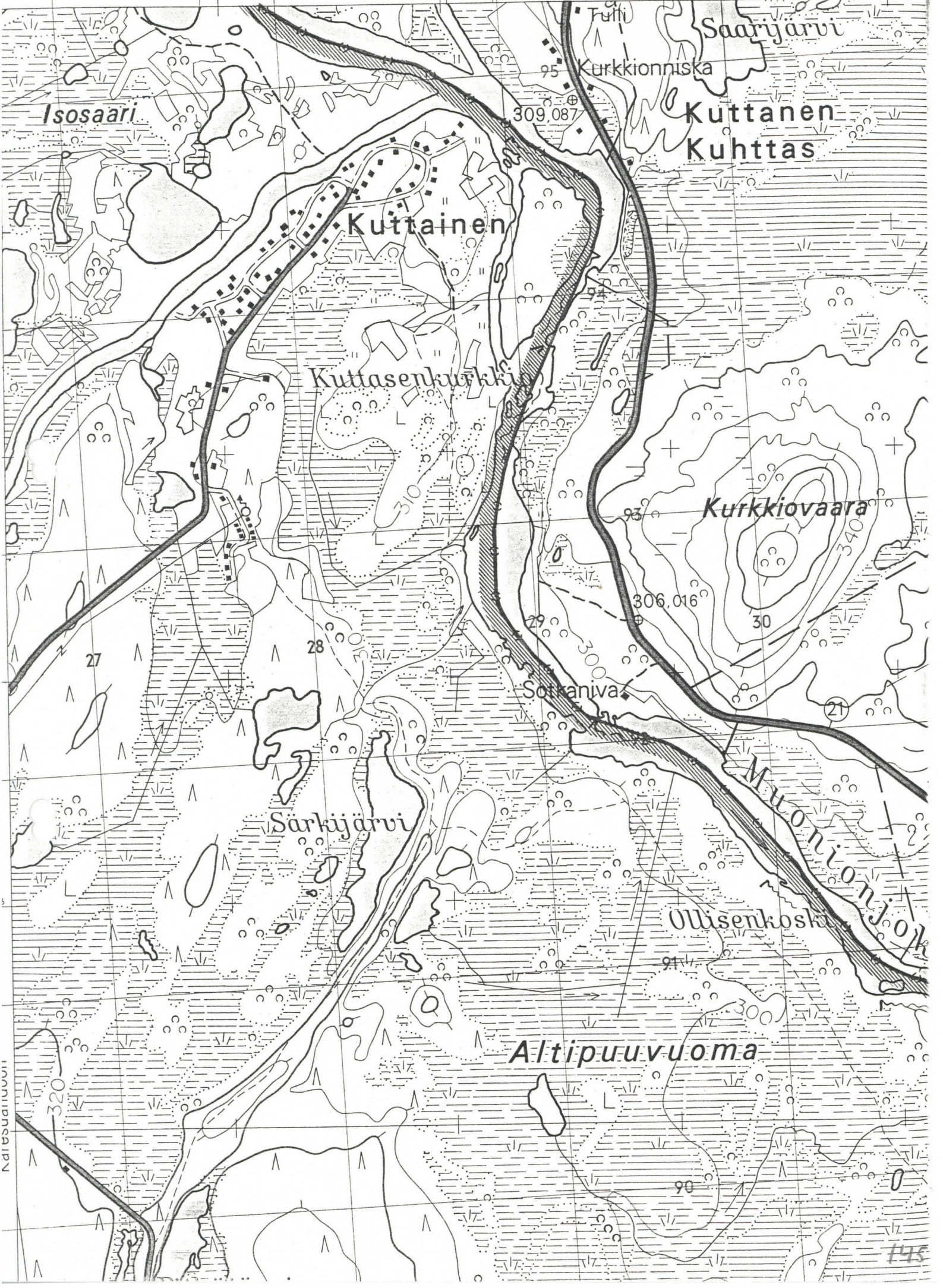
Nak = + 65°

452 Nak = + 18°
-28° 40' 22" 50'

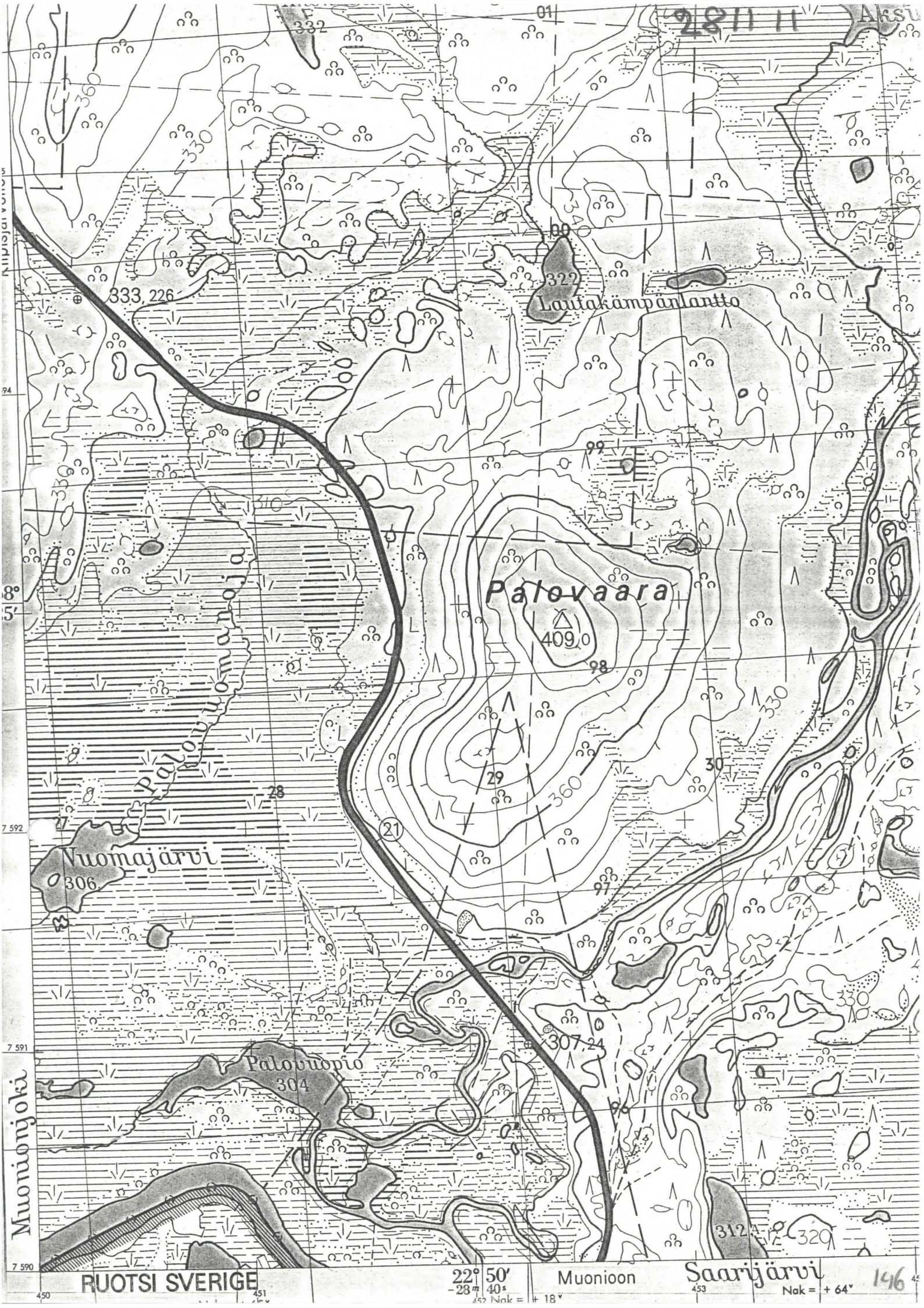
Kilpisjärvelle.

453 ENONTEKIÖ Nak = + 64°

454

148

2811 II

ARSU

333, 226

Lautakämpänlanto

Palovaara

409.0

Palovuomanoja

Nuomajärvi

306

Palovuopio

304

307, 24

312

329

Muoniojoki

RUOTSISVERIGE

22° 50' -28 40s

Muonioon

Saarijärvi

Nak = + 64° 146

450

451

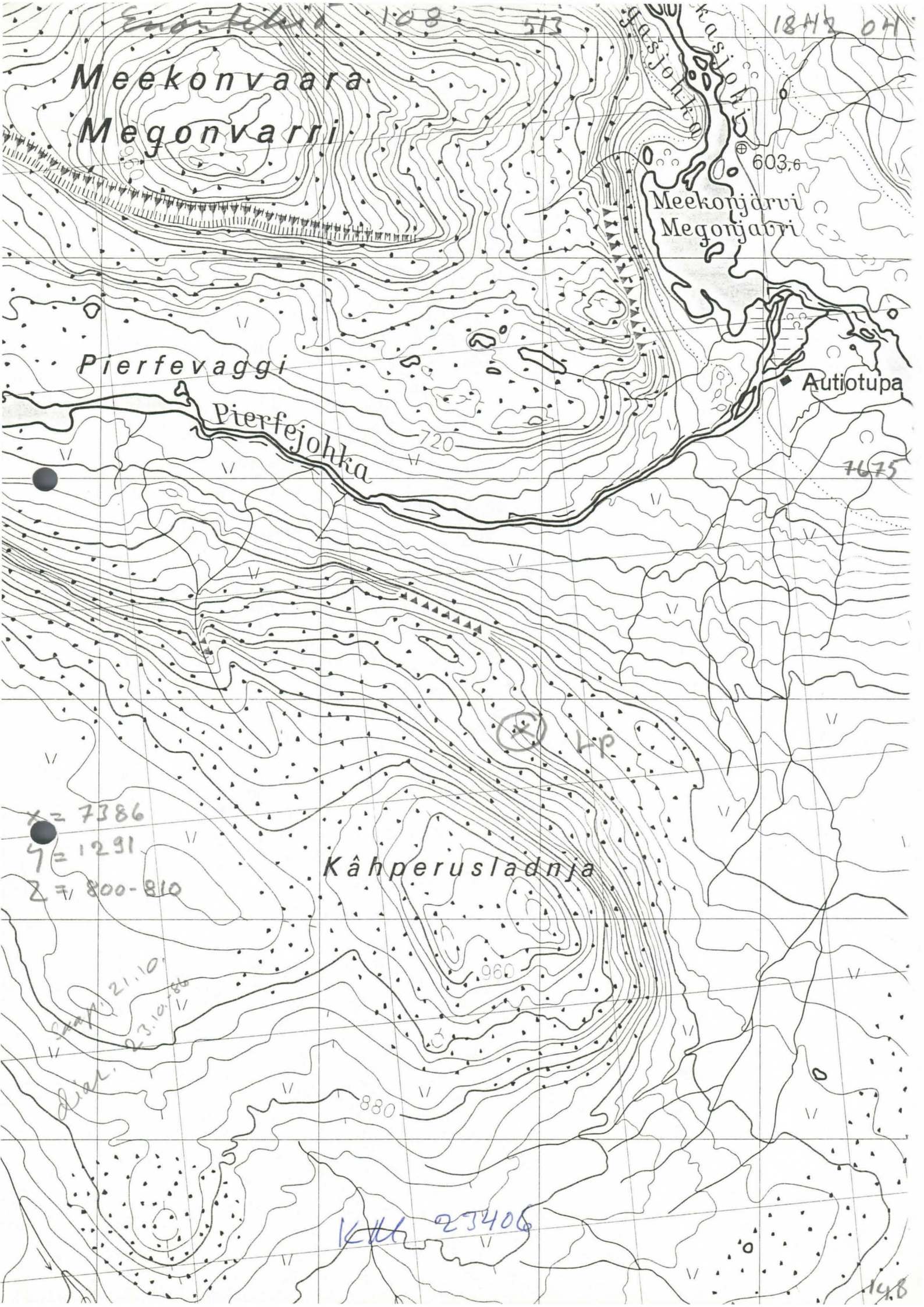
452

453

45

Rautakautinen löytöpaikka, luokka II

Löytö: KM 23406, kaksihaarainen nuolenkärki, 13,2 x 3,5 x 0,4 cm
Esineen löysivät Mauno Ahkisalo ja Raimo Jäppinen (Pieksämäki) 2. 9. 1986 vaellusmatkalla kivikkoisesta Kahperusladnjan koillisrinteestä sattumalta. Esine pisti esiin pienten kivien ja sammaleen seasta. Ruoto oli ylöspäin, kärkiosa n. 5 cm:n syvyydessä. ktta Pekka Tarkiainen

ENONTEKIÖ & (Somasjärvi ^{luusua})

109

Top. kartta 1842 08

Seittikielas

x = 88 -

y = 21 -

z = 332,3 - 340

~~Seitakivi ja kenttä~~, luokka II

Kylä:

Tila: Valtionmaa

Somasjärvi sijaitsee ylimmässä Käsivarren Lapissa Haltiatunturista penikulman verran ESE Norjan rajalla. Järven S päässä on vanha ruohottunut kenttä, joka on Somasjoen luusuassa. Kentän laidassa on pari m korkea rosainen harmaa kivi, poroseita, jonka juurella on ollut poronsarvia ja rahaakin kerrotaan paikalta löytyneen.

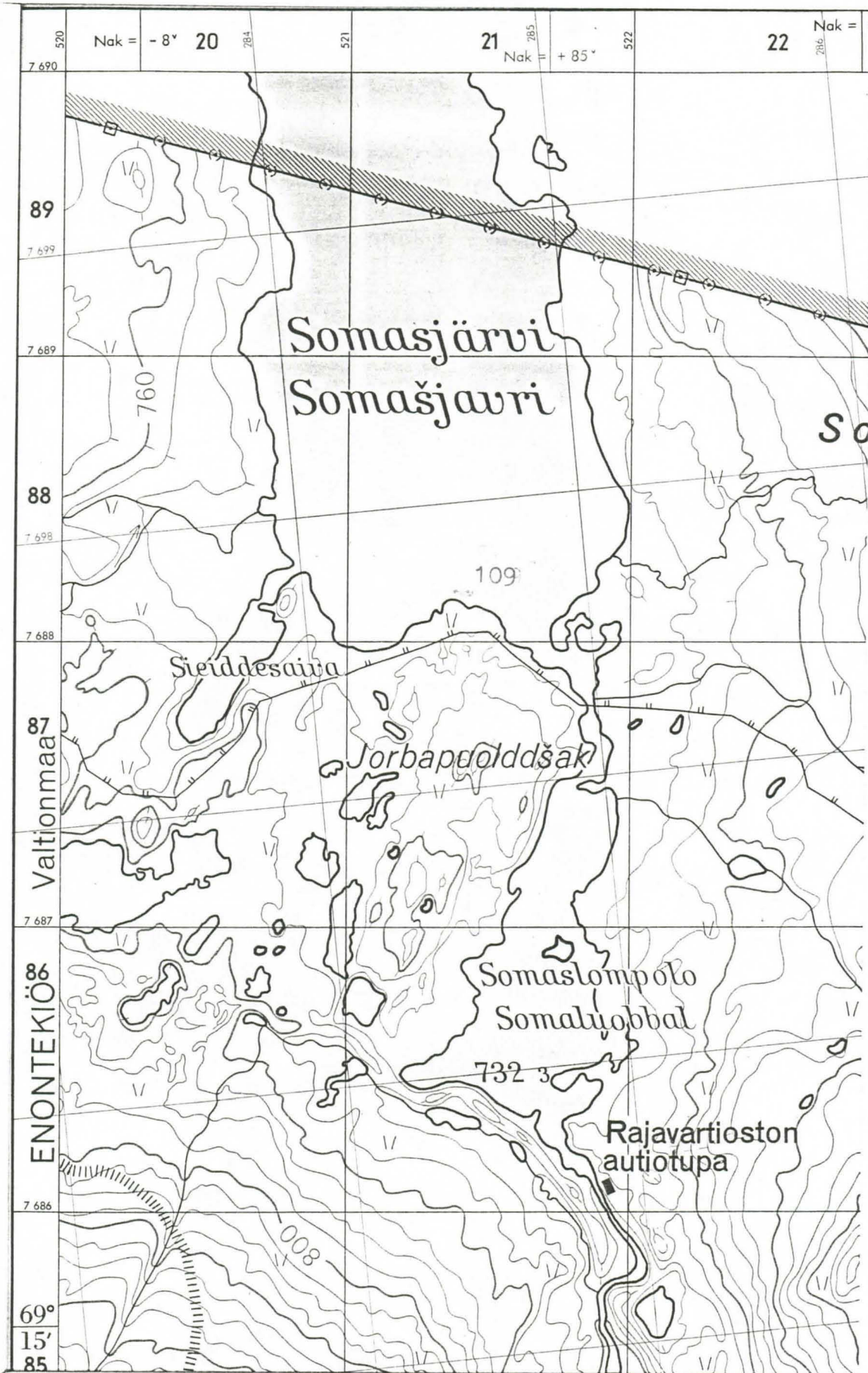
Ympäristö on korkeaa ja autiota tunturimaata.

Kirj: Itkonen 1946, 30, 33, 48, 49, 314, kuva

Manker, Acta XIII, s. 99, kuva 3

Paulaharju, Seitoja ja... s. , kuva 20

ENONTEKIÖ 109 (Somasjärvi, luusua)

Ote top.kartasta 1842, 1:20 000

Sgr. 5588

Enont.

Enontekiön Tsuukisautsin ^{nuoleu}keihäänkärkilöytö

110

Ollessani kesällä 1963 Kansallismuseon kansatieteellisen osaston kenttätöissä suorittamassa tutkimusta Enontekiön lappalaisten poronomadismista sain sattumalta käsiini harvinaisen muinaisesineen. Jääkäri RAUNO RANTALO (os. Heinola, Kausa) oli ollessaan kaukana Norjan rajan suunnalla tunturissa kartoitustöissä löytänyt rautaisen ^{nuoleu}keihäänkärjen, jonka hän luovutti minulle ja jonka toin Kansallismuseon kokoelmiin, kansatieteelliselle osastolle. ^{Nuoleu}Keihäänkärki (S. ugr. n:o 5588) on tyypiltään lappalainen. Se on tuskin 1700-lukua nuorempi, mutta voi olla huomattavasti vanhempi.

Esine löytyi heinäkuussa 1963 Enontekiön Tsuukisautsin maastosta. Paikka sijaitsee n. 45 km. kirkosta koilliseen, (Taloud. kartta 2832 Kalkujärvi.), Tsuukisjoen latvalla lähellä Norjan rajaa. Seutu on tunturikoivuvyöhykettä ja puutonta tunturia, Lappimme autioimpia kolkkia. Lähin ~~paikka~~ ihmisasutus (Suomen puolella) on Piergujärven kesätalo Käkkälöjoen latvalla n. 16 km:n päässä, lähimmät kautta vuoden asutut talot ovat Kalmakaltion rajavartiosto (29 km:n päässä) sekä Vuontisjärven ja Näkkälän kylät (kumpikin n. 32 km:n päässä).

Esine oli löydetty Tsuukisautsin kurun itäpuolelta, Parsheoaivi-nimisen pienen tunturin rinteestä n. 300 m:n päästä Tsuukisautsin pohjalla virtaavasta ojasta. Norjan rajaan on matkaa vajaa kilometri. Löytöpaikka on paljasta tunturia, mistä esine oli löytynyt sattumalta maan pinnalta. Löytäjä oli tutkinut lp:n ympäristän, mutta ei ollut havainnut mitään 'ihmeellistä'.

Syyskuussa 1963 jouduin matkallani Kalkujärven autioon kesäkylään kulkemaan Tsuukisautsin kautta. Itse löytöpaikkaa en voinut tietenkään tarkkaan tietää (eikä siinä tutkimista olisi ollutkaan), mutta otin Tsuukisautsin maastosta kolme valokuvaa, jotka selvittävät löytöpaikan luonnetta. VALOKUVAT 1-3

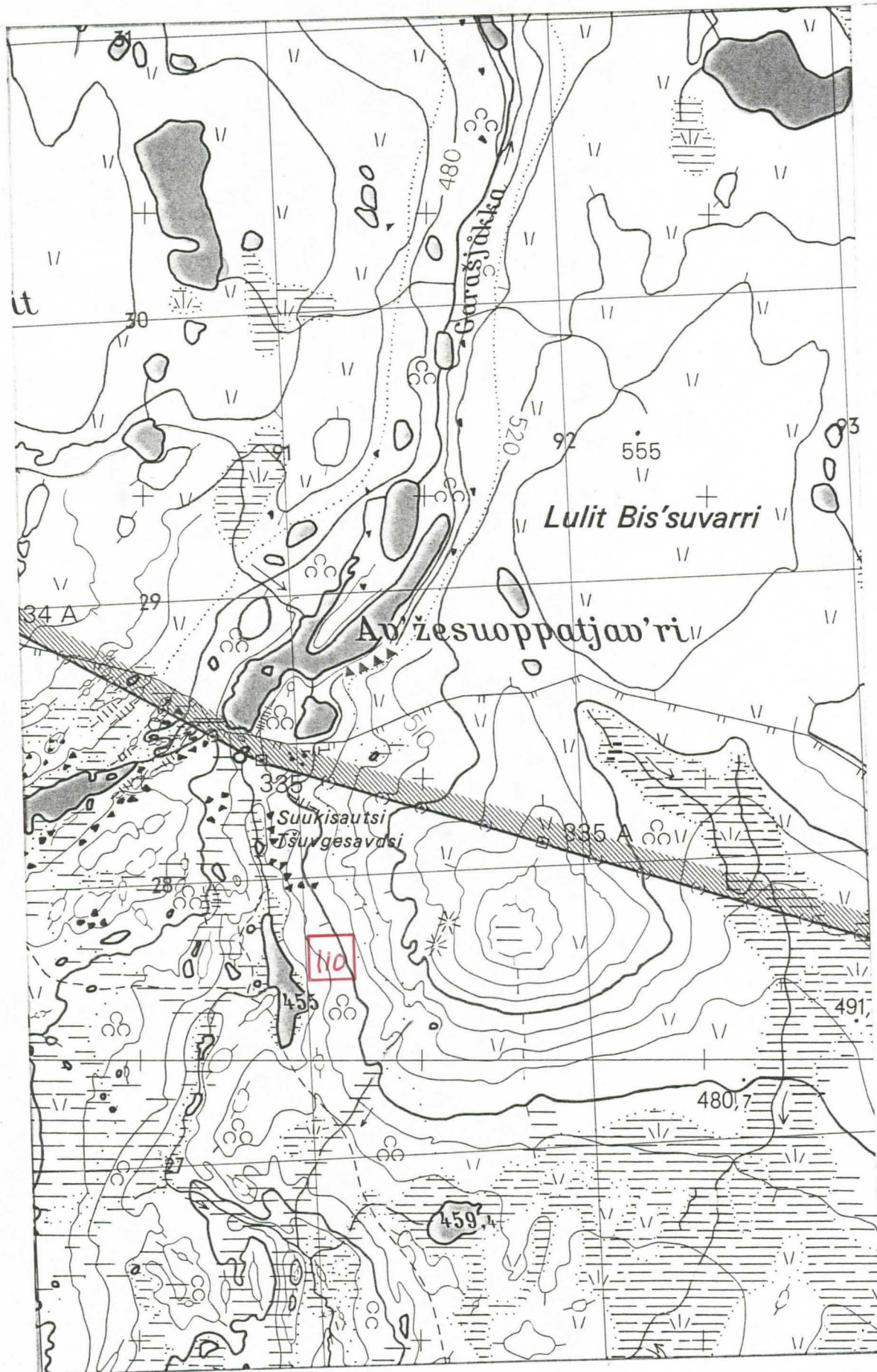
Perimätiedon mukaan Tsuukisautsissa on aikoinaan asustanut Parshe-äijä-niminen 'erakko', jolla on ollut siellä jonkinlainen 'taló', jopa lehmäkin. Rajavartioston rakentaman autiotuvan luona on lähellä Tsuukisautsin lompoloon liittyvän luhtaniityn laitaa ikivanha kiuasmainen pieni kiviraunio ja jonkinlainen liedenpohja sekä nurmettunutta rakennuksenpohjanjätettä; mahdoll. ovat kyseessä Parshe-äijän asunnon ja saunan jätteet. On kuitenkin hyvin mahdollista, että P. on puhtaasti tarunomainen hahmo. Keihäänkärkilöydöllä on tuskin mitään yhteyttä mainittuihin asumuksen jätteisiin. "Parshe-äijän kiukaasta ja liedensijasta" otin valokuvat. VALOKUVAT 4-5

112

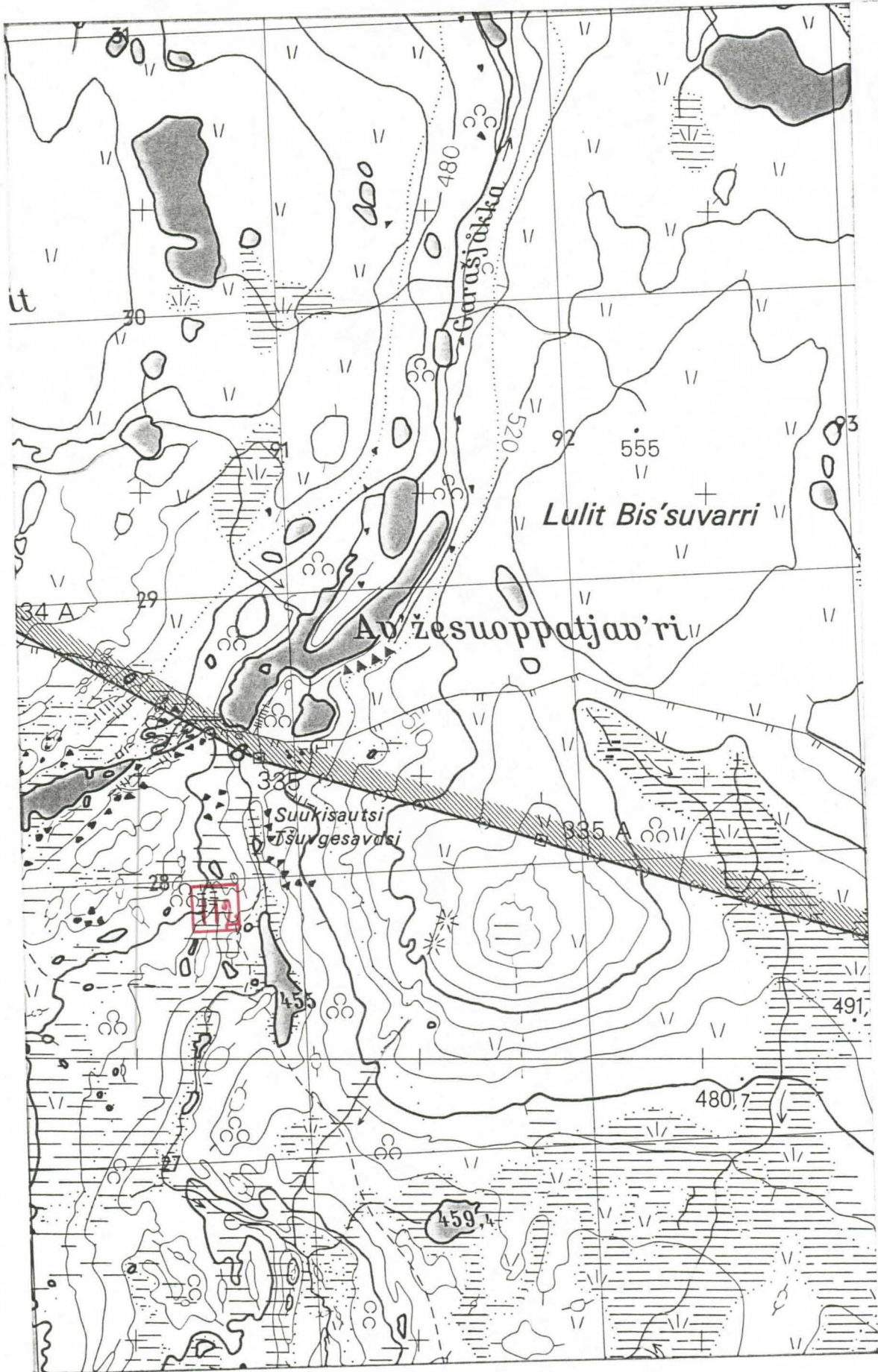
Tsuukisjoki on koskinen eikä latvoille veneellä noustava. Kuitenkin kiinnittyy vanhan keihäänkärjen löytöpaikassa huomio siihen, että juuri Tsuukisautsissa on Pohjanlahteen virtaavien vesien ja Tenojoen kautta Jäämereen laskevan, alempana mahtavaksi virraksi paisuvan Karasjoen latvavesien välinen hyvin kapea vedenjakaja.

Helsingissä 25.4.1964

Martti Linkola
Martti Linkola

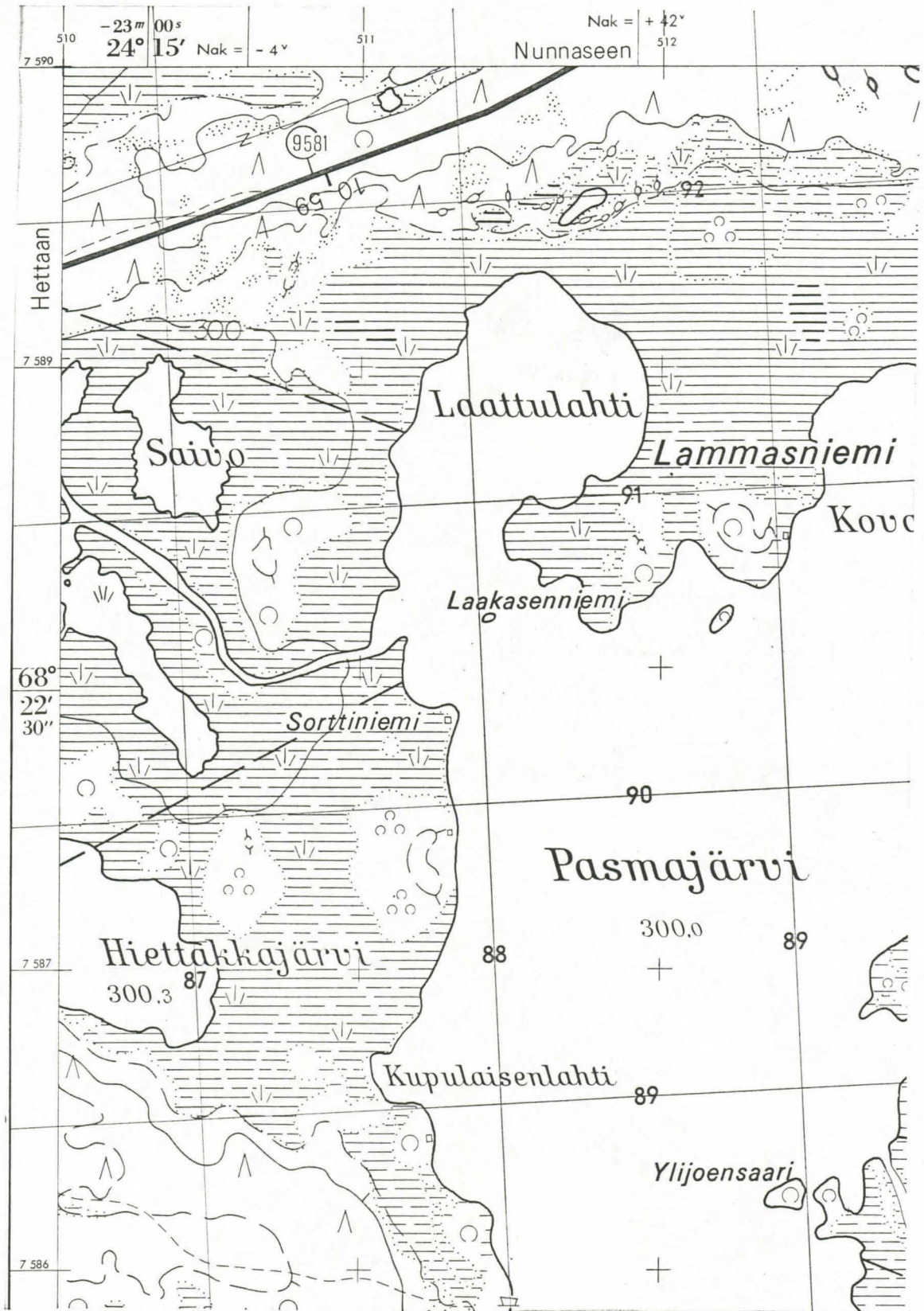

Nuolenkärjen sgr 5588 lp.
Ote top. kartasta 2832 05

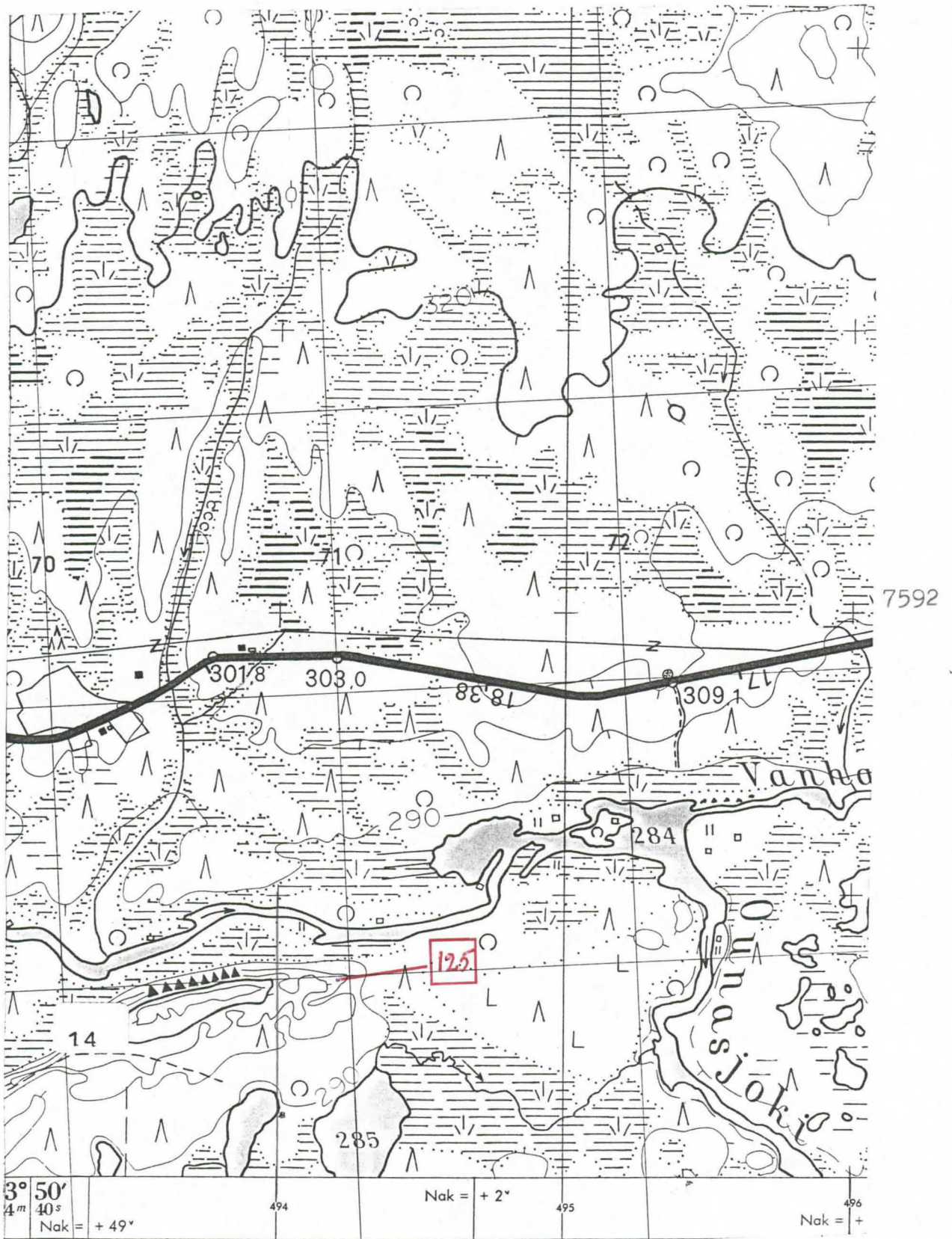
Parshe-äijän kenttä
Ote top. kartasta 2832 05

ENONTEKIÖ 113 (Peltojoki)

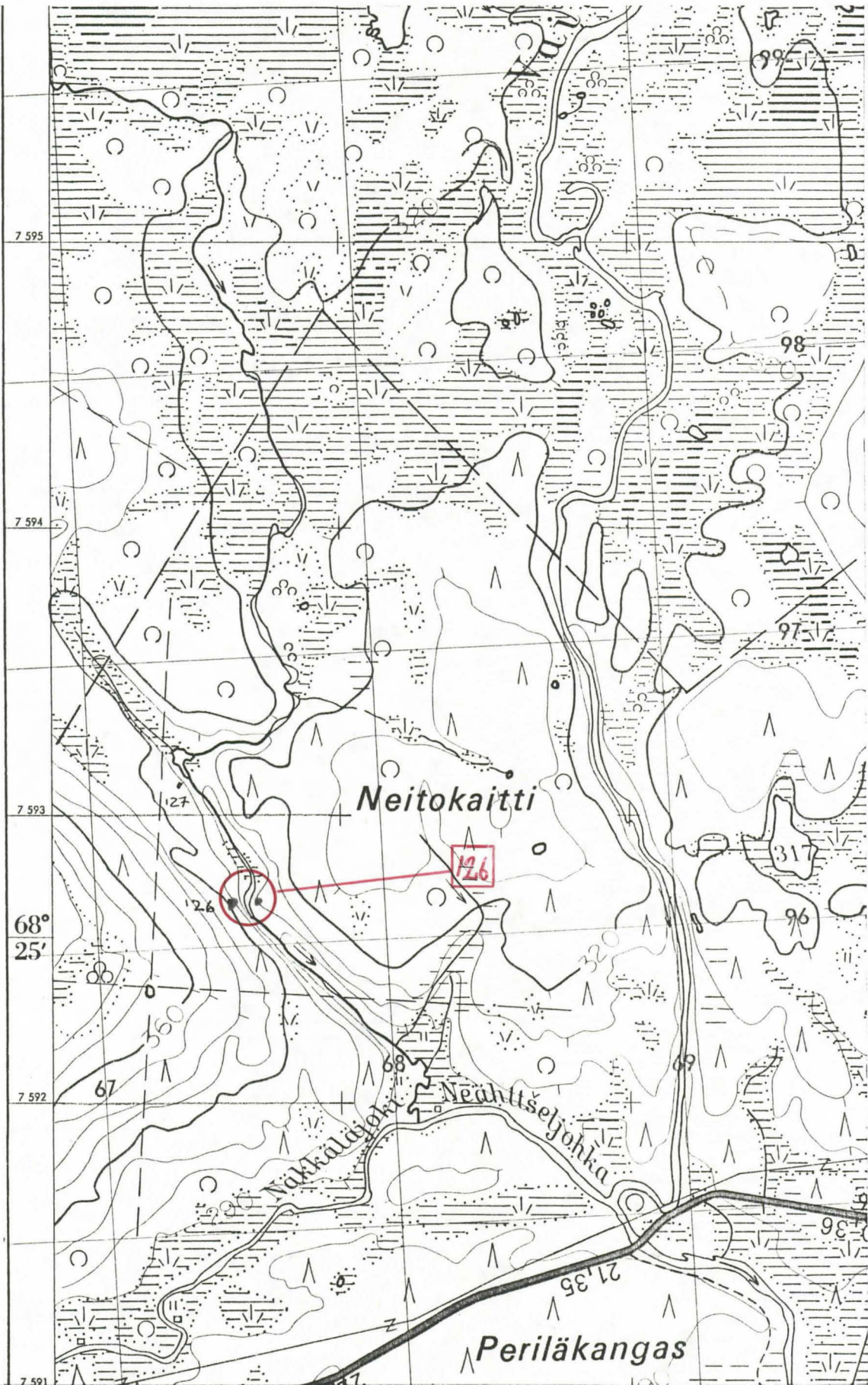

Ote top. kartasta 2831 04, 1:20 000, pain. 1972

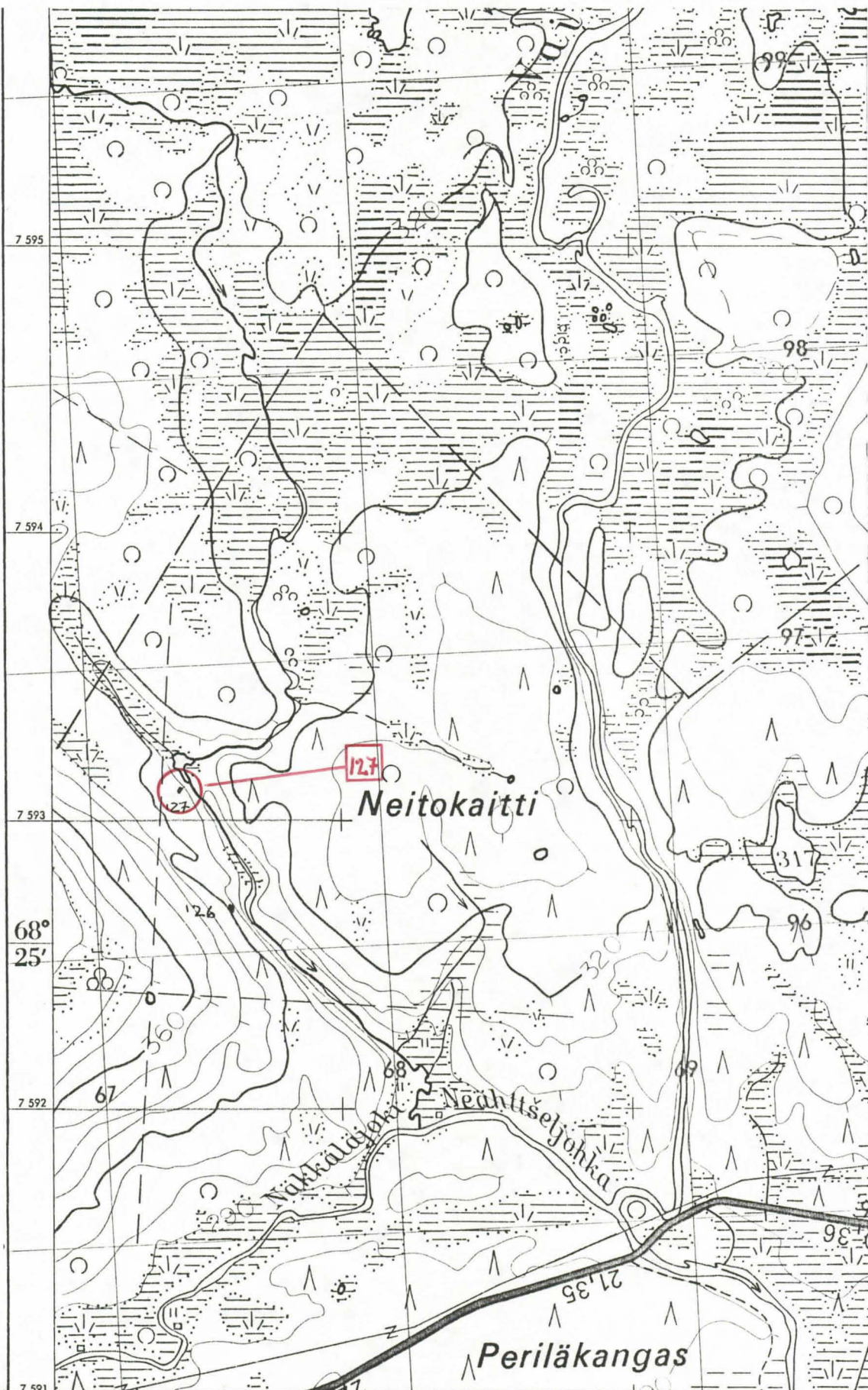
ENONTEKIÖ 125 (Ounasjoki)

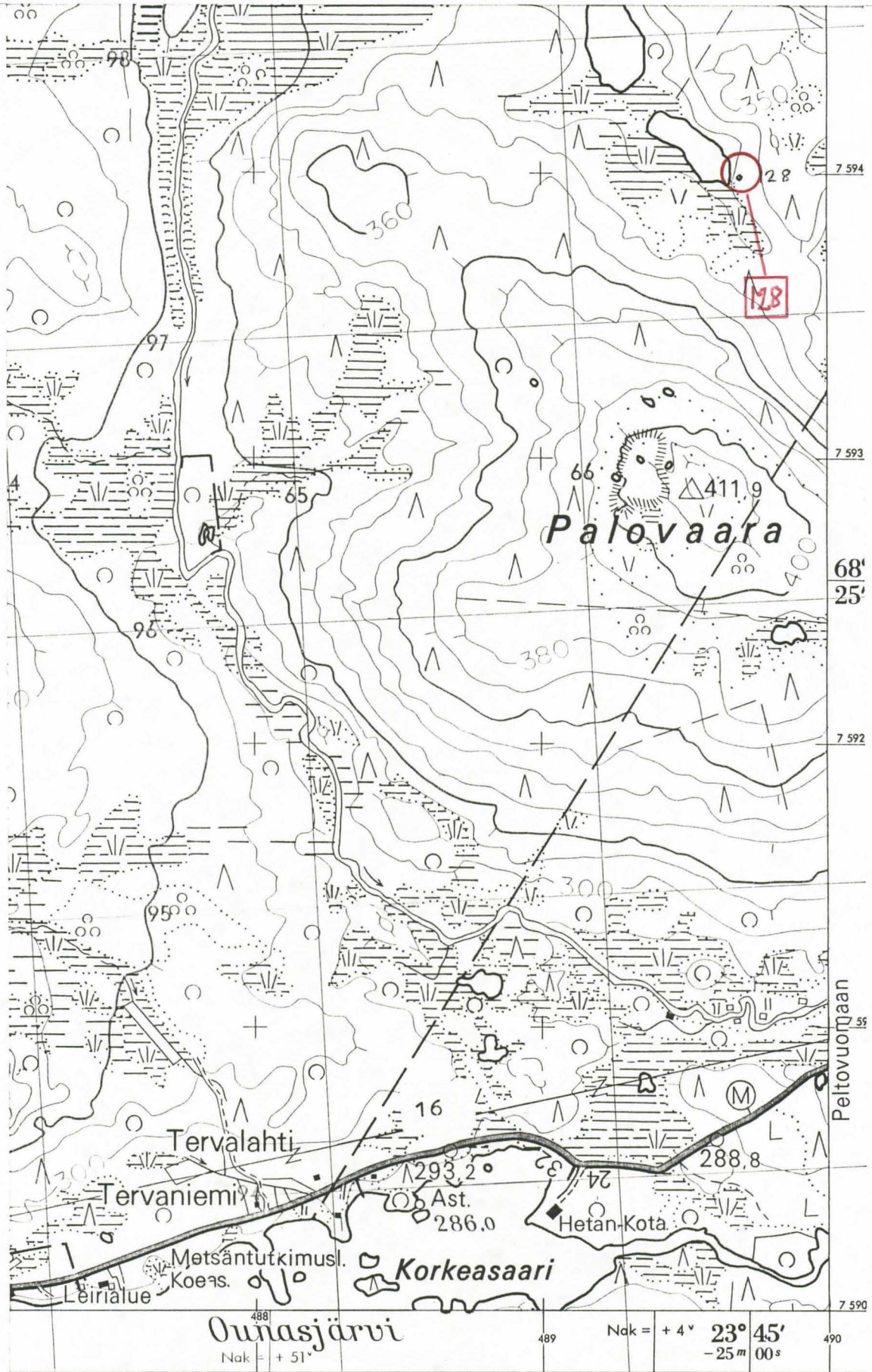
Ote top.kartasta 2813 11. 1:20 000, pain. 1970

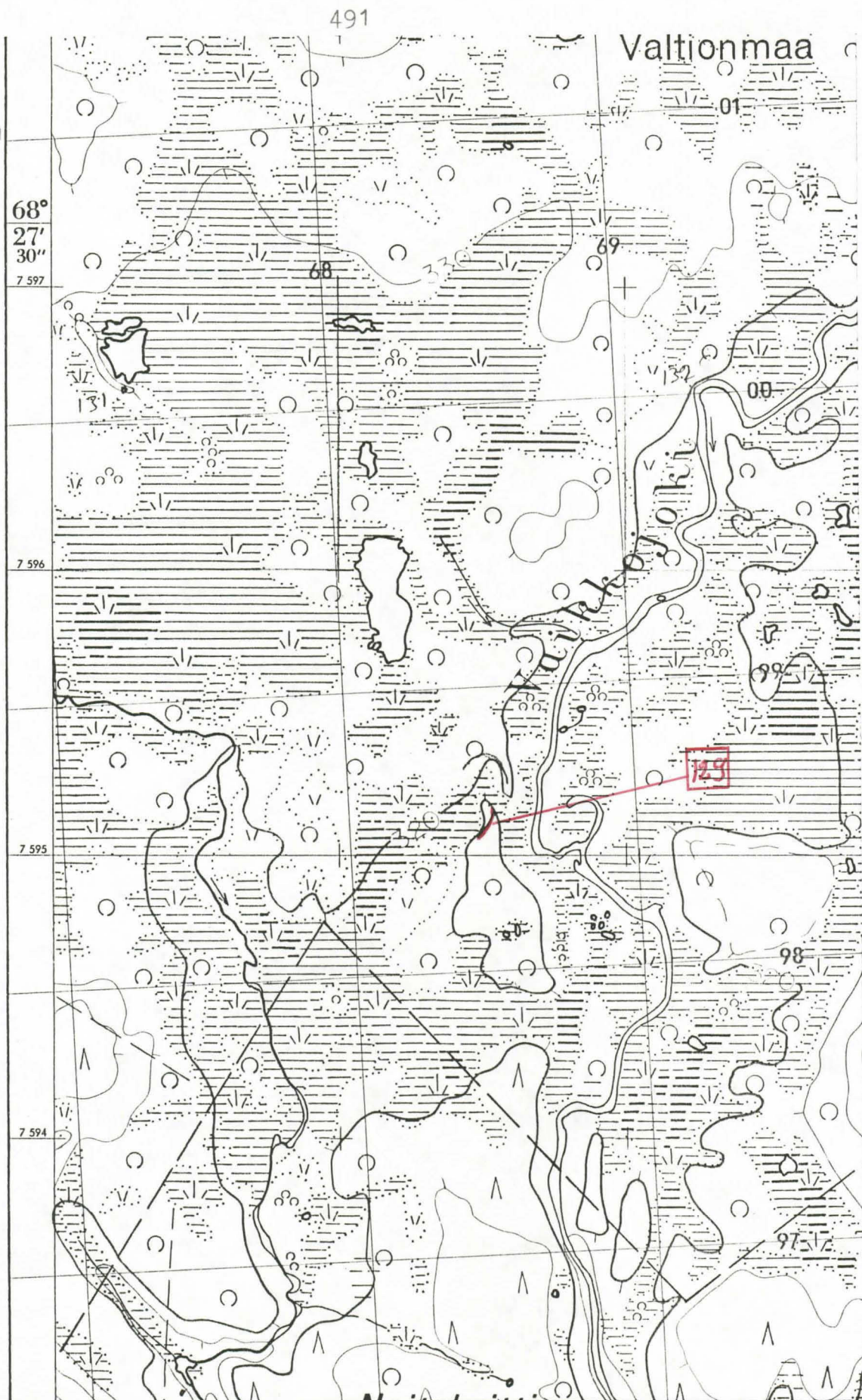
Ote top. kartasta 2813 11, 1:20 000, pain. 1970

Ote top. kartasta 2813 11, 1:20 000, pain. 1970

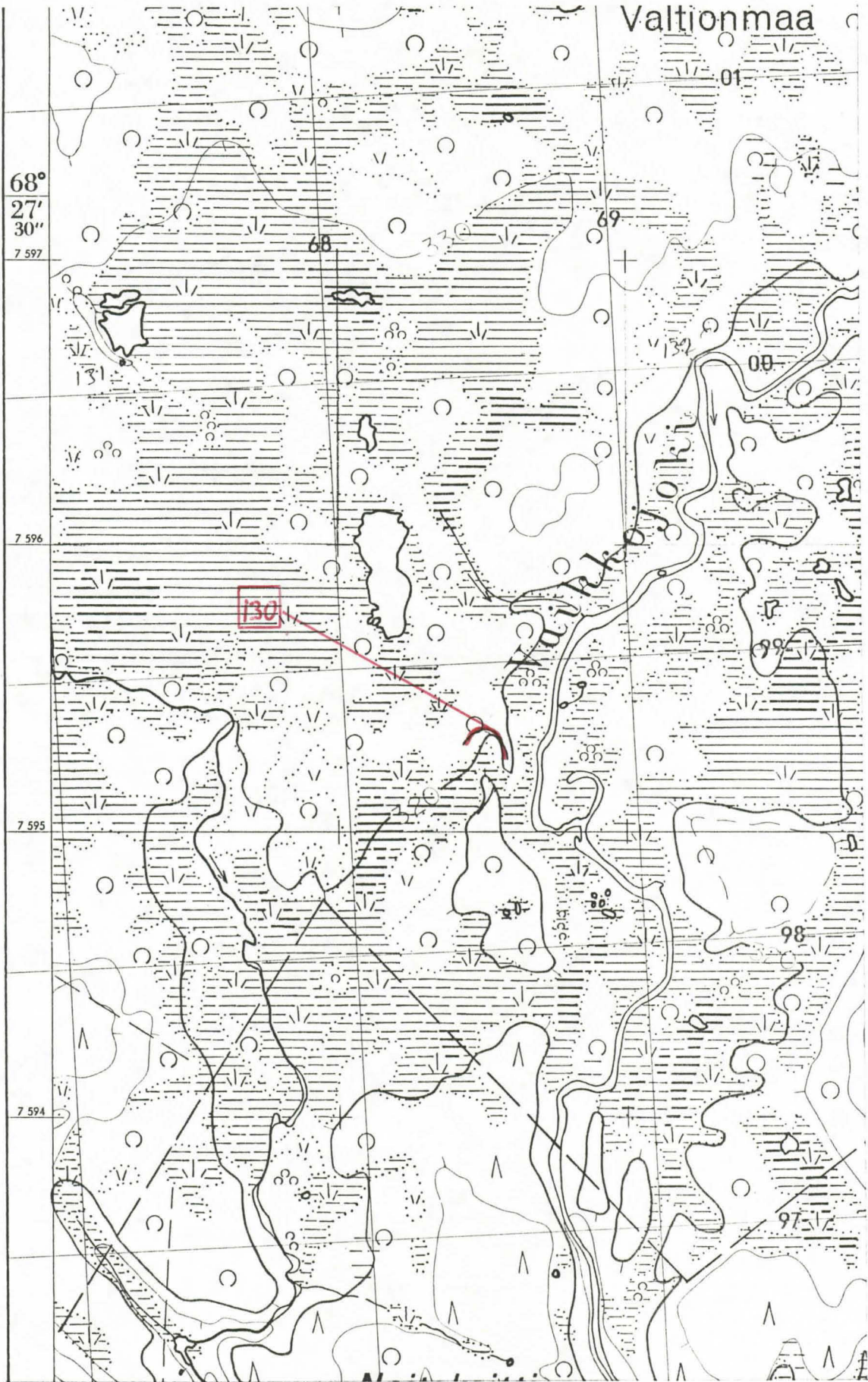

Ote top. kartasta 2813 08, 1:20 000, pain. 1969

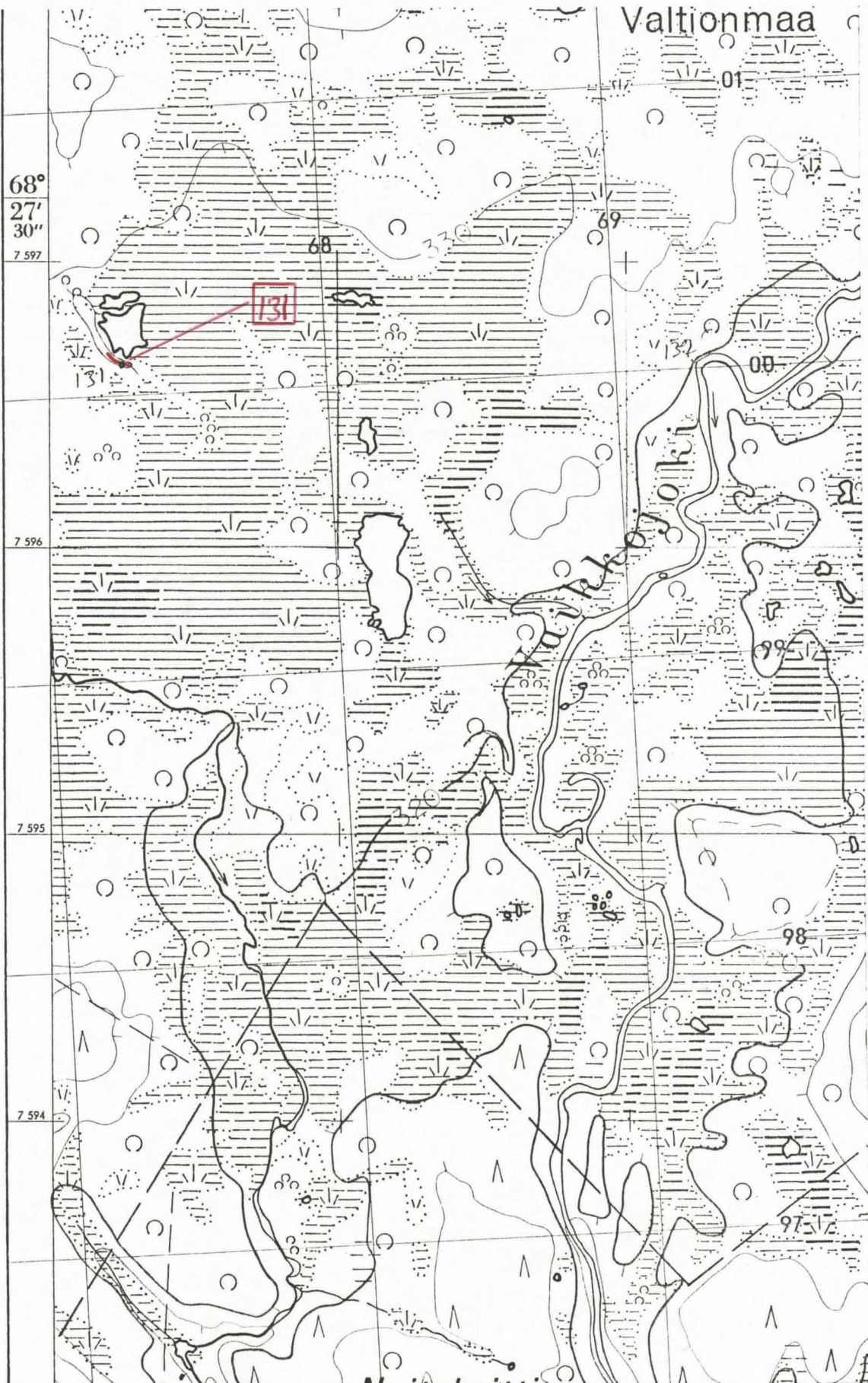

Ote top. kartasta 2813 11, 1:20 000, pain. 1970

491

Ote top. kartasta 2813 11, 1:20 000, pain. 1970

68°
27'
30"
7 597

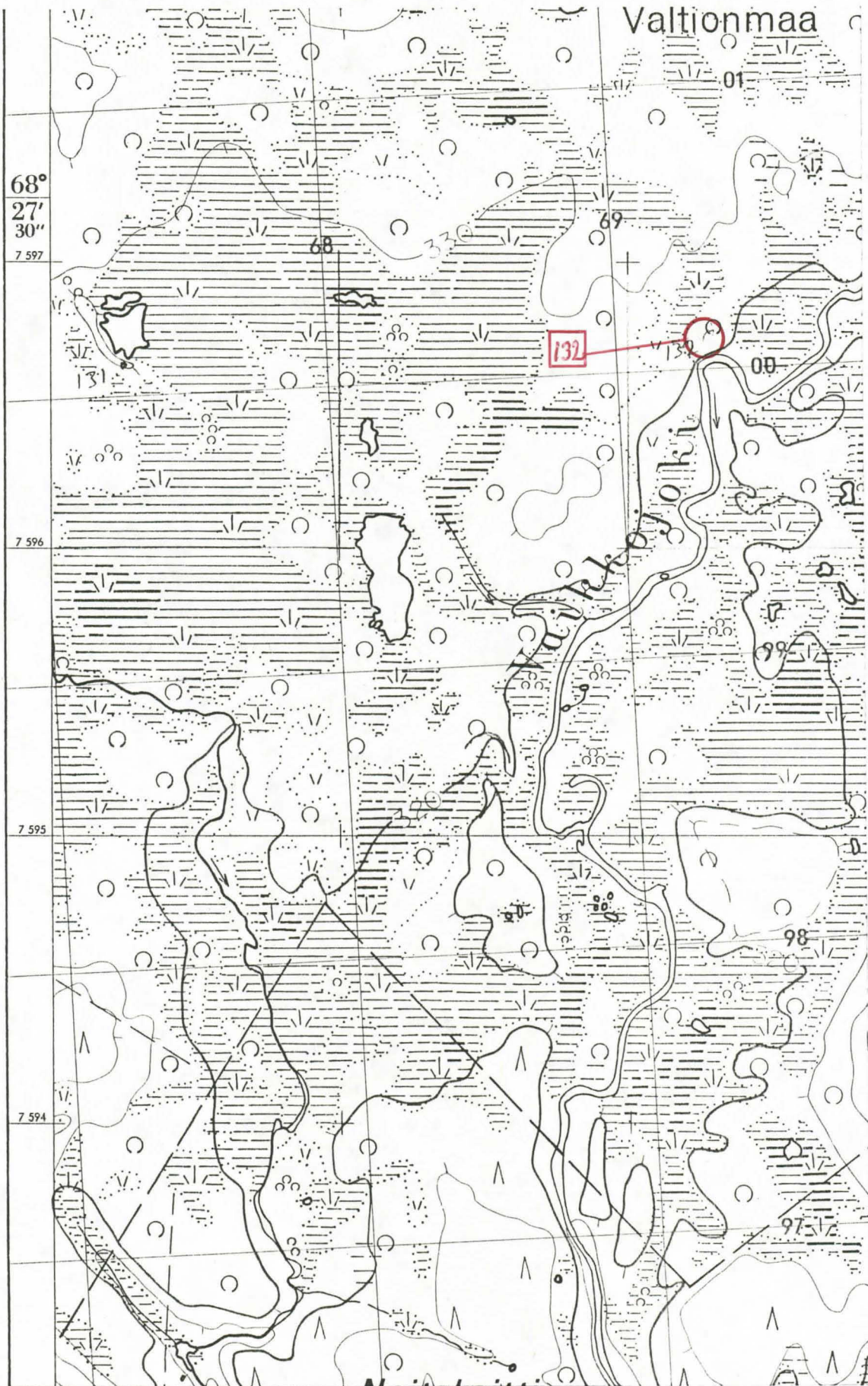
7 596

7 595

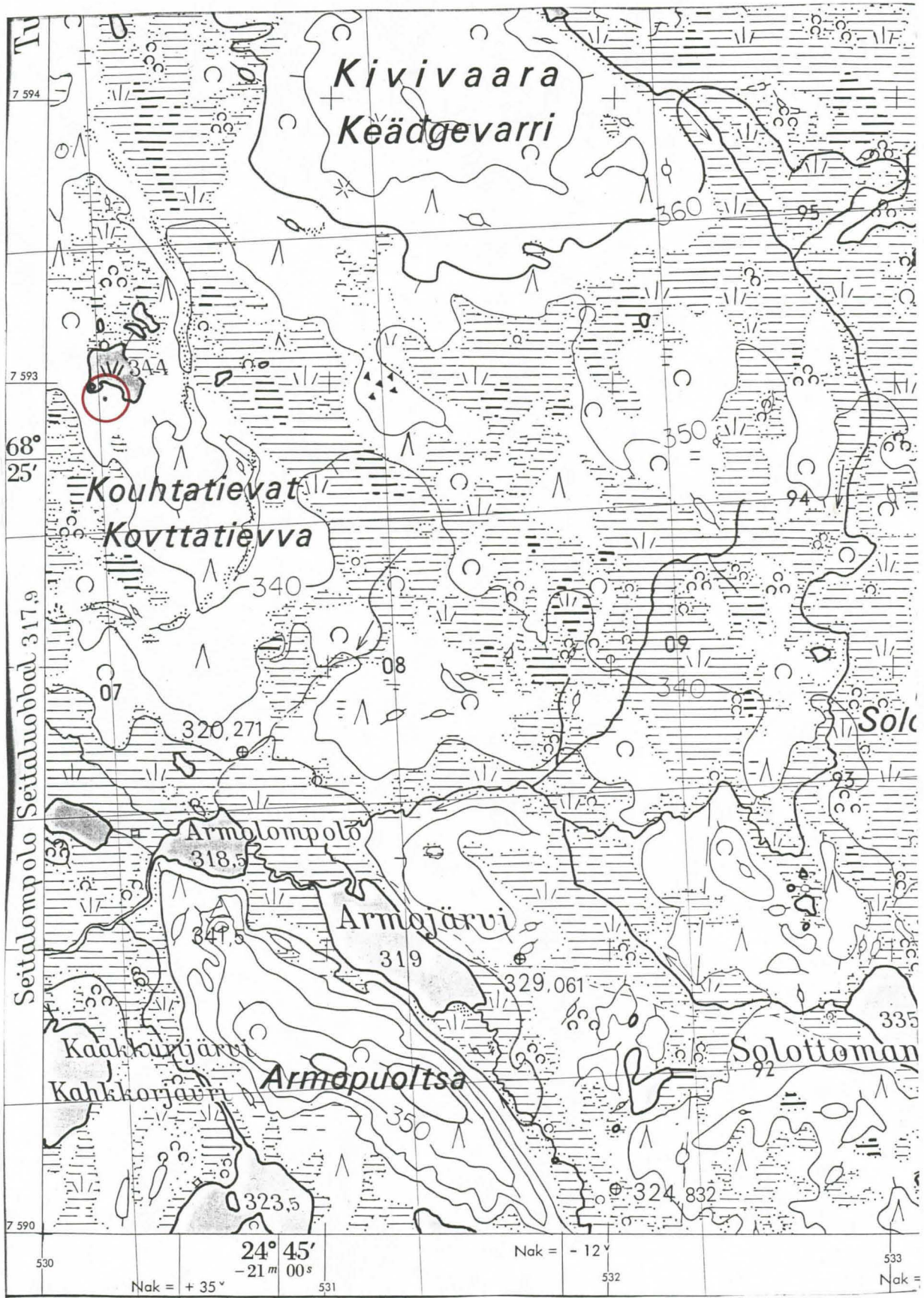
7 594

Valtionmaa

Ote top. kartasta 2813 11, 1:20 000, pain. 1970

Ote top. kartasta 2813 11, 1:20 000, pan. 1970

Ote top.kartasta 2831 11, 1:20 000, pain. 1972